

Helsinki

Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2025–2028

Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2025-2028

Sisällysluettelo

1	Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma	8
1.1	Johdanto.....	8
1.2	Toimintaympäristön muutokset.....	9
1.3	Suunnitelmakauden 2025-2028 teemat	10
1.3.1	Tietoperusteinen valvonta	11
1.3.2	Osaaminen	11
1.3.3	Varautuminen.....	12
1.3.4	Viranomaisyhteistyö	13
1.4	Valvonnan resurssit.....	13
1.4.1	Arvio henkilöresurssien riittävydestä	14
1.5	Valvonnan maksullisuus.....	15
1.6	Tietojärjestelmät ja rekisterit	15
1.6.1	Sähköinen asiointi	15
1.7	Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	16
1.8	Laadunhallinta.....	16
1.8.1	Sisäiset auditoinnit	16
1.8.2	Ulkoiset auditoinnit ja arviointikäynnit	16
1.8.3	Asiakaspalvelun kehittäminen	17
1.9	Viestintä.....	17
1.10	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	17
2	Elintarvikevalvontasuunnitelma	18
2.1	Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät	18
2.2	Valvonnan painopisteet	19
2.2.1	Valtakunnalliset painopisteet	19
2.2.2	Helsingin painopisteet	19
2.3	Riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	22
2.4	Tarkastus.....	23
2.4.1	Tarkastuksen määrittely	23
2.4.2	Tarkastuksen sisältö ja käytetty aika.....	24
2.5	Ilmoituksen ja hakemuksen varainen toiminta	25
2.5.1	Valvontakohteiden ilmoitusten käsittely ja hyväksyminen	25
2.6	Valvontakohteet	25
2.6.1	Elintarvikkeiden tarjoilu.....	26
2.6.2	Elintarvikkeiden myynti.....	27
2.6.3	Laitokset, varastot, valmistus ja myynti	27
2.6.4	Liikkuvat elintarvikehuoneistot	29
2.6.5	Elintarvikkeiden tuonti ja vienti.....	30
2.6.6	Alkutuotanto	30
2.6.7	Kontaktimateriaalit.....	31
2.6.8	Ravintolisät	31

2.7	Neuvonta ja yhteydenottojen käsittely	32
2.7.1	Neuvonta	32
2.7.2	Lausunnot	32
2.7.3	Valvontapyyntö ja RASFF-ilmoitukset	32
2.7.4	Ruokamyrkytyspäilyt ja muut toimenpidepyynnöt	33
2.7.5	Asiakastytyvyyden seuranta	33
2.8	Näytteenotto	33
2.8.1	Projektit	34
2.8.2	Muu näytteenotto	36
2.8.3	Näytteenotto ruokamyrkytys- ja valitustapauksissa	36
2.9	Ruokamyrkytyspidemioiden ja elintarvikevaaratilanteiden selvittäminen	36
3	Terveydensuojelun valvontasuunnitelma	38
3.1	Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävät	38
3.2	Valvonnan painopistealueet	39
3.2.1	Talousvesivalvonnan uudet sisällöt	39
3.2.2	Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa	40
3.2.3	Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa	41
3.3	Riskinarviointi ja tarkastustiheys	41
3.4	Tarkastus	42
3.4.1	Tarkastuksen määrittely	42
3.4.2	Tarkastuksen sisältö ja käytetty aika	43
3.5	Ilmoituksen- ja hakemuksenvarainen toiminta	43
3.5.1	Ilmoituksenvarainen toiminta	43
3.5.2	Hakemuksenvarainen toiminta	44
3.6	Valvontakohteet	44
3.6.1	Koulut, päiväkodit sekä lasten ja nuorten kokoontumistilat	45
3.6.2	Jatkuvaa hoitoa antavat sosiaalihuollon yksiköt	45
3.6.3	Talousvesi	46
3.6.4	Uimarannat ja talviuintipaikat	47
3.6.5	Uimahallit ja vastaavat yleiset allastilat	48
3.6.6	Eryistä hygieniaa edellyttävät kauneushoitolat ja ihoa rikkovat toiminnot / tatuointi- ja lävistysliikkeet	49
3.6.7	Yleiset liikuntatilat	49
3.6.8	Majoitustoimintaan tarkoitettut tilat	50
3.6.9	Yleiset saunat	51
3.6.10	Solariumit	51
3.6.11	Sairaalat ja vuodeosastolliset terveyskeskukset	52
3.6.12	Suuret yleisötilaisuudet	52
3.7	Neuvonta ja toimenpidepyyntöjen käsittely	52
3.7.1	Neuvonta ja lausuntopyynnöt	52
3.7.2	Asumisterveyden häiriöilmoitukset	53
3.7.3	Muut toimenpidepyynnöt	53
3.8	Häiriötilanteet	53
3.8.1	Talousvesi	53
3.8.2	Uimavesivälitteinen häiriötilanne	54
3.9	Näytteenotto ja valvontaprojektit	54
3.9.1	Näytteenotto	54
3.9.2	Omavalvonnan toimivuuden arviointi	55

3.9.3	Valvontaprojektit.....	55
4	Tupakka- ja lääkelain mukainen valvontasuunnitelma	56
4.1	Kunnan tupakka- ja lääkelain mukaiset tehtävät	56
4.2	Valvonnan painopistealueet	56
4.2.1	Savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynti	57
4.2.2	Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa.....	57
4.2.3	Etämyynti.....	57
4.2.4	Markkinointi.....	58
4.2.5	Ehkäisevä päihdetyö	58
4.3	Riskinarviointi ja tarkastustiheys	58
4.4	Tarkastus.....	59
4.4.1	Tarkastuksen määrittely	59
4.4.2	Tarkastuksen sisältö ja käytetty aika.....	59
4.5	Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	60
4.5.1	Ilmoituksen- ja hakemuksenvarainen toiminta.....	60
4.6	Valvontakohteet	61
4.6.1	Tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikat	61
4.6.2	Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikat.....	61
4.6.3	Ravitsemisliikkeiden tupakointitilat.....	62
4.6.4	Ulkoalueilla järjestettävät yleisötilaisuudet	62
4.6.5	Muut tupakointikiellot ja -rajoitukset	63
5	Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kunnan järjestämistä eläinlääkäripalveluista.....	64
5.1	Kunnan eläinlääkintähuoltolain mukaiset tehtävät.....	64
5.2	Eläinlääkintähuollon painopisteet.....	64
5.3	Voimavarat ja työnjako	65
5.3.1	Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	65
5.3.2	Henkilökunnan osaamisen varmistaminen	65
5.3.3	Yksityinen palveluntarjonta.....	66
5.4	Tietojärjestelmät.....	66
5.5	Yhteistyö ja viestintä.....	67
5.6	Maksut	68
5.7	Valvonnan toimeenpano	68
5.7.1	Eläinten terveyden valvonta.....	68
5.7.2	Eläintautiepäilyt ja – tapaukset	69
5.7.3	Zoonoosien valvonta	69
5.7.4	Terveysvalvontaohjelmat.....	69
5.7.5	Tuotantoeläinten terveydenhuolto.....	70
5.7.6	Vesiviljelylaitosten terveydenhuolto	70
5.7.7	Kyyhkyslakat.....	70
5.7.8	Muu tautiseuranta	70
5.7.9	Eläinten keinollinen lisääntyminen	70
5.7.10	Eläimistä saatavat sivutuotteet	71
5.7.11	Eläinkuljetukset	71
5.7.12	Vienti- ja tuontivalvonta	71
5.8	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	72

5.8.1	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	73
5.8.2	Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	73
5.8.3	Eläinten hyvinvointilain mukaiset määräykset ja kiiretoimenpiteet	74
5.9	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	75
5.9.1	Peruseläinlääkäripalvelu ja kiireellinen eläinlääkäriapu sekä puhelinneuvonta.....	75
5.10	Laatu.....	75
5.10.1	Valitusten käsittely	75
5.11	Seuranta ja raportointi	75
5.11.1	Seuranta	75
5.11.2	Raportointi	75
5.12	Resurssitarpeen kartoitus	76
5.12.1	Eläinmäärät Helsingissä	76
5.12.2	Eläinlääkäripalvelut	77
5.12.3	Eläinten terveyden valvonta.....	78
5.12.4	Sivutuotevalvonta.....	79
5.12.5	Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	79
5.12.6	Eläinlääkintähuollon henkilöstöresurssit.....	80

Kannen kuva | Suomen ilmakuva Oy

1 Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma

1.1 Johdanto

Elinympäristö vaikuttaa terveyteemme. Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on ehkäistä elinympäristöstä ihmiseen aiheutuvia haittoja, varmistaa todettujen terveyshaittojen poistuminen sekä edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan ennaltaehkäistä epidemioita ja vähentää terveydenhuollon kuormitusta sekä sairauksien aiheuttamia poissaoloja työstä. Valvonnalla voidaan ehkäistä myös pitkäaikaisia sairauksia, jos ongelmia havaitaan ja ratkotaan nopeasti (esim. sisäilmaongelmat).

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien vastuuta suunnitella ja toteuttaa toimintaansa turvallisesti. Viranomaisvalvonnalla varmennetaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuutta, toimijoiden tasapuolista kohtelua ja tuotantoedellytyksiä sekä turvataan kuluttajansuojan toteutumista.

Helsingissä ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tarkoitamana valvontaviranomaisena toimii kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto. Jaosto on delegoinut toimivaltaansa viranomaisille. Ympäristöterveydenhuollon tehtävistä vastaa kaupunkiympäristötoimialan ympäristöpalvelut, jossa kyseisiä tehtäviä hoidetaan sekä elintarviketurvallisuusyksikössä että ympäristöterveysyksikössä.

Ympäristöterveydenhuollon laeissa on veloitettu valtion keskusvirastoja laatimaan toimialalleen valtakunnalliset ohjelmat ympäristöterveydenhuollon suunnitelmallisuuden, laadun ja maksullisuuden kehittämiseksi. Kyseiset voimassa olevat veloitteet on säädetty elintarvikelain (297/2021) 38 §:ssä, terveydensuojelulain (763/1994) 4 a §:ssä, eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 §:ssä, ja tupakkalain (549/2016) 83 §:ssä. Vastuuvirastot ovat Ruokavirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. Kunnan valvontasuunnitelmaveloitteesta on säädetty elintarvikelain 39 §:ssä, terveydensuojelulain 6 §:ssä, eläinlääkintähuoltolain 6 §:ssä ja tupakkalain 84 §:ssä.

Valvira ja Ruokavirasto ovat laatineet ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman vuosille 2025–2028. Valvira on tehnyt terveydensuojelun ja tupakkalain valtakunnalliset valvontaohjelmat, sekä Ruokavirasto on laatinut elintarvikeketjun monivuotisen valvontasuunnitelman samalle aikavälille 2025–2028. Valvontasuunnitelmassa on soveltuvin osin huomioitu valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelma ja keskusvirastojen lakikohtaiset ohjelmat ja ohjeet. Suunnitelman päivitystarve arvioidaan vuosittain.

Tässä Helsingin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmassa on kuvattu:

- suunnittelun tavoitteet toiminnan jatkuvan parantamisen mukaisesti (plan-do-check-act)
- valvontakohteiden lukumäärä kohdetyypeittäin tai toimintaluokittain
- valvontakohteiden rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt
- tarkastustiheydet riskiluokituksen perusteella
- voimavarat ja niiden jakautuminen toimialoittain
- henkilöstön tehtävät, vastualueet ja velvollisuudet
- perehdytys- ja koulutussuunnitelma
- tarkastusten tavoitteet, suunnittelu ja toteutus
- valvonnasta perittävät maksut
- näytteenottosuunnitelmat
- laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat, joihin valvonta tukeutuu
- häiriötilannesuunnitelma
- ohjaus, neuvonta ja kouluttaminen
- viestintäsuunnitelma

Valvontasuunnitelman alussa on kuvattu koko ympäristöterveydenhuollon valvontaan kuuluvia ja sitä tukevia asioita. Sen jälkeen ovat toimialakohtaiset tarkemmat suunnitelmat, joissa on kuvattu tarkemmin valvonnan kohdentamista, toteutusta ja alueellisia erityistarpeita valvonnalle. Valvontasuunnitelma toimii valvonnan suunnittelun työvälineenä, jonka avulla helsinkiläisten elinympäristöä valvotaan laadukkaasti, riskiperusteisesti ja terveyshaittoja ehkäisevästi.

1.2 Toimintaympäristön muutokset

Valtion aluehallinnon uudistuksessa kootaan valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä uuteen valtakunnalliseen lupa- ja valvontavirastoon vuoden 2026 alusta lähtien. Muutos koskee myös Valviran ja aluehallintovirastojen hoitamia ympäristöterveydenhuollon tehtäviä. Aluehallintoviraston nykyisistä tehtävistä elintarvikevalvonnan ja eläinlääkintähuollon tehtävät ovat siirtymässä Ruokavirastoon ja terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaiset tehtävät uuteen valtakunnalliseen virastoon yhdessä Valviran kanssa.

Aluehallintovirastolla on merkittävä rooli kunnallisten ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden ohjauksessa erityisesti arviointi- ja ohjauskäytien kautta. Aluehallintovirastot ovat olleet tärkeä taho myös valmiusasioiden kuten koulutusten ja harjoitusten järjestäjänä. Kuntien valvontaeläinlääkäreiden tekemä eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatyö on kiinteässä yhteydessä aluehallintovirastoon, koska tehtävät ovat osin läänineläinlääkäreiden kanssa yhteisiä ja aluehallintovirasto on vastannut niihin liittyvästä valtion rahoituksesta. Tehtävien siirto uuteen valtakunnalliseen virastoon ja Ruokavirastoon voivat heikentää alueellista tuntemusta ja ohjausta ja vaikuttaa pidemmällä aikavälillä myös eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan resursointiin.

Ukrainan sota, lintuinfluenssatilanne ja maailmantilanteen yleisen epävarmuuden kasvaminen ovat lisänneet ympäristöterveydenhuollon varautumisen painoarvoa. Yleinen turvallisuustilanteen muutos ja pääkaupungin erityispiirteiden tarpeiden tunnistaminen mahdollisissa poikkeusoloissa heijastuvat myös ympäristöterveydenhuoltoon. Valmiutta toimia häiriötilanteissa kehitetään myös tulevilla suunnitelmakaudella. Helsingin väestönsuojelusuunnittelussa on otettu huomioon myös ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitaminen poikkeusoloissa.

Terveydensuojelulain kokonaisuudistushanke on alkanut vuonna 2024 ja hankkeen tavoitteena on uuden terveydensuojelulain astuminen voimaan 1.1.2027. Merkittävä lakimuutos ajoittuu keskelle valvontasuunnitelmakautta, eikä lainvalmistelun varhaisessa vaiheessa ole mahdollista ennakoita tulevia muutoksia valvontasuunnitelmaan. Hankkeen etenemistä seurataan aktiivisesti ja ympäristöpalveluilla on edustajia sosiaali- ja terveysministeriön asettamissa terveydensuojelulain valmistelutyötä tukevissa alatyöryhmissä.

Legionellabakteerin torjunta lainsäädännön tarkoittamissa ensisijaisissa tiloissa kuten sairaaloiden vuodeosastoilla, vanhainkodeissa ja uimahalleissa on ajankohtaista tulevilla valvontakaudella. Valvonnassa tullaan ohjeistamaan ja neuvomaan kiinteistöjen omistajia rakennusten vesijärjestelmien riskienhallintaan, vaikka riskien arviointiin ja toimenpiteiden toteuttamiseen on annettu siirtymäaikaa vuoden 2029 tammikuulle asti.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki tulee voimaan vuoden 2026 alusta. Lakimuutos vaikuttaa Helsingin ja yliopistollisen eläinsairaalan sopimukseen peruseläinlääkäripalveluista, kun yliopiston asema eläinlääkäripalveluiden tuottajana on määritelty lainsäädännössä. Muutoksella ei odoteta olevan merkittäviä vaikutuksia kaupungille aiheutuviin eläinlääkäripalveluita koskeviin kustannuksiin.

Tupakkalain muutos koskien ns. nikotiinipussien ottamista nykyistä kattavammin tupakkalain piiriin on ollut vireillä vuoden 2024 aikana. Lakimuutos lisääsi toteutuessaan maltillisesti tupakkavalvonnan resurssitarvetta ja kasvattaisi valvonnan tuloja.

1.3 Suunnitelmakauden 2025-2028 teemat

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2025–2028 teemaksi on valittu ydintehtävät ja vaikuttava valvonta. Ajatuksena on keskittyä ydintehtäviin ja niiden vaikuttavuuteen. Näitä pyritään edistämään seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- tietoperusteinen valvonta
- osaaminen
- varautuminen.

Lisäksi Helsingissä pidetään edelleen paikallisena tavoitteena viranomaisyhteistyötä, joka oli edellis kautena valtakunnallisena tavoitteena.

1.3.1 Tietoperusteinen valvonta

Valtakunnallisen valvontaohjelman tavoitteella korostetaan valvontaa harjoittavien viranomaisten tehtävää huolehtia valvonnan tietopohjan luotettavuudesta ja valvonnan tietojärjestelmiin kuten Vatiin (ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tietojärjestelmä) kirjatun valvontatiedon oikeellisuudesta. Tavoitteella korostetaan myös valvonnassa syntyneiden tietojen oma-aloitteista hyödyntämistä valvontayksikön toiminnassa, toiminnan seurannassa ja sen jatkuvassa parantamisessa.

Ympäristöpalvelut huolehtii valvontatiedon oikeellisuudesta monin eri tavoin, kuten Vatin käyttöä koskevilla ohjeilla, henkilöstön koulutuksella ja valvontatiedoista säännöllisesti otettavilla raporteilla. Valvontatietoja hyödynnetään valvonnassa toiminnan jatkuvassa kehittämisessä esimerkiksi kohdentamalla valvontaa tiettyihin osa-alueisiin ja toisaalta projektien suunnittelussa ja suuntaamisessa.

Ympäristöpalveluiden tavoitteena on saada Vatin valvontakohdetiedot ajantasaisena tietona kaupungin omaan karttasovellukseen vuoden 2025 aikana. Tarkoituksena on parantaa elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan suunnittelua, valvonnan kohdentamista ja mahdollistaa alueellisesti herkkien kohteiden rajaamisen ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteissa. Hanke toteutetaan yhteistyössä toimialan kaupunkimittauspalvelun ja Ruokaviraston kanssa ja se liittyy kaupungin strategian painopisteeseen: Älykästä Helsinkiä johdetaan tiedolla ja digitalisaatiota hyödyntäen.

1.3.2 Osaaminen

Ympäristöterveydenhuollon laaja toimintakenttä edellyttää monipuolista osaamista. Jatkuvassa muutoksessa toiminnan kehittäminen ja osaamisen jatkuva ylläpitäminen on keskeistä. Viranomaistehtävissä korostuu velvollisuus osata lainsäädännön soveltamiseen, viranomaisten tehtäviin ja hallinnollisiin prosesseihin liittyvät taidot. Yhtäläisesti edellytetään oman substanssialan asiantuntijuutta ja hyviä vuorovaikutustaitoja.

Ympäristöpalveluissa panostetaan henkilöstön osaamisen varmistamiseen niin uusien työntekijöiden rekrytoinneissa kuin henkilöstön jatkokouluttamisessa. Ympäristöterveydenhuollon yksiköiden osaamistarpeet kartoitetaan vuosittain. Kartoituksen avulla arvioidaan vuosittain koulutustarpeet ja tehdään koulutussuunnitelmaa tuleville vuosille. Osaamisen kehittämiseen kannustetaan ja sen toteuttamiseksi varataan määrärahaa niin, että jokaisella työntekijällä on mahdollisuus osallistua vähintään yhteen maksulliseen koulutukseen vuodessa. Koulutustavoitteena on, että jokainen henkilöstöstä koulutautuu keskimäärin kahdeksan päivää vuodessa.

Yksiköt järjestävät sekä sisäisiä koulutuksia että henkilöstö osallistuu kaupungin yhteisiin koulutuksiin ja ulkopuolisten tahojen järjestämiin koulutuksiin. Koulutuksia, joihin henkilöstöä osallistuu vuosittain, ovat esim. Ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset opinto- ja neuvottelupäivät, Ruokaviraston valtakunnalliset elintarvikevalvonnan koulutuspäivät, viranomaisten eläinsuojelupäivä, Säilöastoseminaari ja Eläinlääkäripäivät. Lisäksi osallistutaan kansainvälisiin koulutuksiin, kuten esim. EU:n järjestämät Shisans- ja Better training for safer food -koulutukset.

Osaamistarpeita arvioidaan ja tuetaan myös yksilötasolla. Vuosittaisissa tulos- ja kehityskeskusteluissa esihenkilö arvioi jokaisen työntekijän kanssa osaamisen tason sekä edellisenä vuonna toteutuneen koulutuksen ja kehityksen. Tulos- ja kehityskeskustelussa sovitaan yksilökohtainen kehityssuunnitelma. Työntekijöillä on ollut mahdollista suorittaa rakennusterveysasiantuntijan tutkinto (RTA) ja siten on varmistettu, että asumisterveysvalvonnassa on riittävä rakennusterveysosaaminen. Lisäksi toimialalla on käytössä Heti purku -toimintamalli, joka on tarkoitettu esimerkiksi haastavien asiakastilanteiden nopeaan purkamiseen. Yksiköissä on useita koulutuksen käyneitä tukihenkilöitä.

Uutta työntekijää rekrytoitaessa varmistetaan aina henkilön pätevyys huomioiden tehtävän edellyttämä sektorilakikohtainen pätevyysvaatimus ja sisäiset erityiset osaamistarpeet. Kielitaitovaatimuksena on suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen taito. Käytännössä tehtävät edellyttävät myös hyvää englannin kielen suullista ja kirjallista taitoa. Uusien työntekijöiden perehdytykseen on kattava perehdytysuunnitelma ja lähiperehdyttäjä huolehtii yhdessä esihenkilön kanssa sen toteutumisesta.

Ympäristöterveydenhuollon valvontahenkilöstön aktiivisuus myös omaehtoiseen kouluttautumiseen on suuri ja jatkokoulutukseen on kannustettu. Ammatillisen täydennyskoulutuksen lisäksi suoritetaan jatkuvasti useita jatko-opintoja sekä ammattikorkeakoulussa että yliopistossa. Suoritettuja jatko-opintoja ovat esimerkiksi ympäristötekniikan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, elintarviketieteiden maisterin tutkinto ja ympäristöterveydenhuollon erikoiseläinlääkärin tutkinto. Lisäksi muutama työntekijä on väitellyt tohtoriksi omalta erikoisalaltaan.

Ympäristöpalveluiden asiantuntijat jakavat osaamistaan luennoimalla koulutustilaisuuksissa ja opilaitoksissa sekä ohjaamalla opiskelijoita tutkintoon kuuluvalla harjoittelujaksolla ympäristöterveydenhuollon valvontayksikössä.

1.3.3 Varautuminen

Helsingin kaupungin ja kaupunkiympäristön toimialan valmiussuunnitelmien lisäksi Helsingin kaupungin ympäristöpalveluilla on oma valmiussuunnitelma poikkeusoloja ja häiriötilanteita varten. Suunnitelmaa päivitetään vuosittain yhteystietojen ja varautumisharjoituksissa saadun opin pohjalta. Valmiussuunnitelma tullaan päivittämään kattavasti suunnitelmakauden aikana.

Ympäristöterveydenhuolto on osaltaan mukana kaupungin varautumisen yhteistyöverkostossa ja on osallistunut toimialan väestönsuojelusuunnitelman päivittämiseen. Ympäristöterveydenhuollossa hyödynnetään toimialan riskienhallintajärjestelmää, jonka avulla tunnistetaan toiminnan merkittävimmät riskit, arvioidaan niiden vaikutukset ja hallitaan niitä.

Osana varautumista huolehditaan yhteistyön toimivuudesta niiden viranomaisten ja muiden tahojen kanssa, millä on myös omalta osaltaan velvollisuus varautua ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteisiin. Ympäristöpalvelut osallistuu aktiivisesti aluehallintoviraston ja muiden tahojen järjestämiin valmiusharjoituksiin ja varautumisen koulutuksiin vähintään kerran vuodessa. Osallistumista harjoituksiin ja koulutuksiin seurataan osana ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmaa.

Talousvesiepidemioihin varautumista harjoitellaan säännöllisesti HSY Veden sekä Espoon ja Vantaan terveydensuojeluviranomaisten kanssa. Lakisääteisen ruokamyrkytys- ja vesiepidemioiden selvitysryhmän kokoonpanon ajantasaisuus varmistetaan vuosittain. Ryhmää johtaa elintarviketurvallisuusyksikön päällikkö ja siinä ovat edustettuina ympäristöpalvelut, kaupunkiympäristön toimialan viestintäpalvelut, sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimialan epidemiologinen toiminta sekä Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) talousveden osalta.

Eläintautivalvonnassa lintuinfluenssaa on todettu Helsingissä luonnonlinnuissa aiempina vuosina ja valmiutta torjuntaan ylläpidetään suunnitelmakaudella. Tautiepäilyt käynnistävät varautumistoimenpiteitä näytteenotosta puhdistustoimenpiteisiin ja altistuneiden kartoitukseen. Valvontaeläinlääkärit ovat ohjeistaneet Korkeasaarta ja Yliopistollista eläinsairaalaan varautumisessa ja tehneet tiivistä yhteistyötä pelastuslaitoksen ja aluehallintoviraston kanssa. Lisäksi Staran henkilökuntaa on koulutettu lintuinfluenssan torjunnassa ja ylläpidetty kaupungin sisäistä tilannekuvaa. Myös afrikkalaisen sikaruton torjuntaan varaudutaan Ruokaviraston painotusten mukaisesti. Yksi valvontaeläinlääkäreistä on valmiuseläinlääkäri, joka osallistuu valtakunnallisiin koulutuksiin ja harjoituksiin.

1.3.4 Viranomaisyhteistyö

Ympäristöpalvelut on tiivistänyt kaupungin sisäistä yhteistyötä rakennusvalvonnan kanssa ja käyttää Lupapistettä lausuntojen antamisessa, jotta esimerkiksi uusia elintarvikehuoneistoja tai päiväkoteja suunniteltaessa elintarvikelain ja terveydensuojelulain vaatimukset huomioitaisiin mahdollisimman hyvin jo suunnitteluvaiheessa. Myös kaupungin tiloja ja alueita elintarvikehuoneistoille vuokraavien tahojen kanssa on sovittu elintarvikelainsäädännön vaatimusten huomioimisesta jo sopimusvaiheessa. Elintarvikepetoksiin liittyvä yhteistyö on säännöllistä tullin, poliisin ja veroviranomaisen kanssa.

Terveydensuojeluvalvonta tekee aktiivista yhteistyötä ympäristönsuojeluvalvonnan kanssa meluhaittatapausten käsittelyssä. Yhteistyötä meluhaittojen ratkaisemiseksi on tiivistetty myös rakennusvalvonnan, alueiden käytön ja alkoholivalvonnan kanssa. Talousvesivalvonnassa yhteistyö ELY-keskuksen kanssa on tiivistynyt. Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojeluviranomaisten kanssa tehdään yhteistyötä laivoihin ja satamien vesijärjestelmiin liittyvässä valvonnassa.

Eläinsuojeluvalvonnassa ylläpidetään säännöllistä yhteistyötä poliisin eläimiin kohdistuvien rikosten tutkintaryhmän kanssa erityisesti vaikeiden ja pitkittyneiden eläinsuojelutapausten käsittelyssä.

Tupakkavalvonnassa tehdään jo pitkään jatkunutta yhteistyötä ehkäisevän päihdetyön, poliisin ja tullin kanssa sekä tupakkavalvonta on edustettuna kaupungin ehkäisevän päihdetyön verkostossa, PAKKA-toiminnassa sekä Savuton Helsinki -verkostossa.

Ympäristöpalvelut on myös mukana toimialan yhteisissä viranomaistoiminnan kehittämishankkeissa ja yhteistyöryhmissä kuten tapahtumien kenttäryhmässä ja ravintolalaivatyöryhmässä. Lisäksi elintarvike- ja tupakkavalvojat osallistuvat poliisin koordinoimiin viranomaisen yhteistyötarkastuksiin, jotka kohdistuvat erityisesti anniskelupaikkoihin.

Uudenmaan valvontayksiköt järjestävät säännöllisesti ympäristöterveydenhuollon johtajien, elintarvike-, laitos- ja terveydensuojeluvalvojien sekä valvontaeläinlääkäreiden tapaamisia useamman kerran vuodessa. Tapaamisissa sovitaan yhteisistä toimintatavoista ja käsitellään ajankohtaisia valvonta-asioita. Lisäksi osallistutaan kuuden suurimman kaupungin ympäristöterveydenhuollon viranomaisten yhteistyötapaamisiin, jossa on kiertävä järjestämismvastuu.

1.4 Valvonnan resurssit

Ympäristöterveydenhuollon valvonta kuuluu ympäristöpalveluissa ympäristöterveys- ja elintarviketurvallisuusyksiköiden tehtäviin. Kaupunkiympäristötoimialan hallinto tuottaa valvonnan tarvitsemia tukipalveluja, kuten ICT-, hallinto- ja oikeuspalvelut sekä toimistopalvelut.

Elintarviketurvallisuusyksikkö huolehtii elintarvikelain mukaisista tehtävistä, eläinsuojelu-, eläinlääkintä- ja eläinlääkintähuoltolain mukaisista tehtävistä sekä talousveden valvonnasta. Ympäristöterveysyksikkö huolehtii terveydensuojelulain mukaisista tehtävistä lukuun ottamatta talousveden valvontaa sekä tupakka- ja lääkelain mukaisista valvontatehtävistä. Elintarviketurvallisuusyksikkö muodostuu viidestä tiimistä (elintarvikeneuvonta, elintarvikemyymälät, elintarvikevalmistus, eläinsuojelu ja ravintolat) ja ympäristöterveysyksikkö kahdesta tiimistä (asumisterveys ja terveydensuojelu). Taloussihteeri siirtyy vuoden 2025 alusta toimialan talouspalveluista elintarviketurvallisuusyksikön elintarvikeneuvontatiimiin. Taloussihteerin tehtäviin kuuluu ympäristöpalveluiden laskutustehtäviä, joista merkittävän osan muodostavat elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan asiakaslaskutus sekä eläinsuojelu- ja eläinsuojeluvalvonnan korvausten laskutus aluehallintovirastosta.

Elintarviketurvallisuus- ja ympäristöterveysyksiköillä arvioidaan vuonna 2025 olevan käytettävissä henkilöstöresursseja (1 htv = 220 htpv) koko ympäristöterveydenhuollon valvontaan 75 htv alla esitetyn taulukon mukaisesti (Taulukko 1). Taulukon valvottavien toimintojen lukumäärissä ei ole huomioitu asumisterveyden valvontakohteita eikä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan kohteita, sillä näiden lukumäärä ei ole määritettävissä ja valvonta perustuu pääosin toimenpidepyyntöihin. Tupakka- ja nikotiinivalvonnan kohdemäärissä ei vastaavasti ole sisällytetty asuntoyhteisöjä, joihin on määrätty tupakointikielto ja ovat siten kiellon osalta valvottavia valitusten perusteella.

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuollon valvonnan henkilöstövoimavarat henkilötyövuosina (htv) Helsingissä vuonna 2025 elintarviketurvallisuus- ja ympäristöterveysyksiköissä.

Toimiala	Elintarviketurvallisuus, htv	Ympäristöterveys, htv	Yhteensä	Valvottavien toimintojen lkm
Elintarvikevalvonta	39,6	0	39,6	6492
Terveydensuojelun valvonta	1	23,9	24,9	2801
Tupakka- ja nikotiinivalvonta	0	4,1	4,1	1061
Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta	6,4	0	6,4	ei arvioitavissa
Yhteensä	47	28	75	

Valvontasuunnitelmia laadittaessa on otettu huomioon, että ympäristöpalveluiden käytettävissä olevista ympäristöterveydenhuollon valvontavoimavaroista on muiden tehtävien takia mahdollista irrottaa vain osa nimenomaan suunnitelmallisista valvontaa varten.

1.4.1 Arvio henkilöresurssien riittävydestä

Etelä-Suomen aluehallintovirasto teki ympäristöterveydenhuollon arviointi- ja ohjauskäynnin Helsinkiin touko-kesäkuussa 2023. Arviointi- ja ohjauskäynti kattoi koko ympäristöterveydenhuollon eli yhteisen osio, elintarvikevalvonnan, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan, terveydensuojeluvälvalvonnan sekä tupakka- ja lääkelain mukaisen valvonnan. Aluehallintovirasto totesi, että resursseissa on selkeästi edelleen puutteita verrattuna molempien yksiköiden tehtävien laajuuteen ja määrään. Aluehallinnon arvion mukaan seuraavina vuosina on tarpeen arvioida resurssitilannetta lakialoittain ja perustella mahdollinen lisätarpeiden esittäminen toteuman ja valtakunnallisten ohjeiden pohjalta.

Suunnitelmallisen valvonnan toteuma on parantunut sekä elintarvike- että terveydensuojeluvälvalvonnan. Vaikka resurssivaje on kaventunut merkittävästi viime vuosien aikana, valvontayksikön ennakkoimattomat työtehtävät (esim. ruokamyrkytyspäilyjen ja legionellatapausten selvittäminen) ja lakimuutokset (esim. eläinten hyvinvointilaki ja tupakkalain muutokset) haastavat nykyisten resurssien riittävyyttä.

Ympäristöpalveluissa toteutettiin vuonna 2024 tuottavuuskehittämisen projekti, jossa tarkasteltiin myös ympäristöterveydenhuollon tehtäviä. Projektissa toteutettiin valvontahenkilöstön työajansuoranta, jossa tarkasteltiin valvontatyön eri osa-alueisiin kuluva työaika. Toimenpide-ehtotuksiksi valittiin palkitsemisjärjestelmän päivittäminen, tarkastuskertomuksiin käytettävän ajan lyhentäminen, oman työn suunnittelun kehittäminen sekä Vatin käytön kehittäminen ja Helsingin tavoitteiden edistämisen kehittämistyöryhmässä. Toimenpiteiden toteuttaminen aloitetaan vuonna 2025 ja niiden avulla pyritään nostamaan asteittain suunnitelmallisten tarkastusten määrää.

Elintarviketurvallisuusyksikköön on esitetty perustettavan uusi elintarviketarkastajan virka vuoden 2025 alusta, mikä on otettu huomioon resurssitaulukossa. Eläinsuojeluvalvonnassa suurin osa resursseista kohdistuu epäilyn mukaisiin tarkastuksiin, joita tehdään yli 400 vuodessa. Valvontaeläinlääkäreiden työmäärä ja työn kuormittavuus on kasvanut merkittävästi ja eläinten omistajien sosiaaliset ongelmat heijastuvat työhön aikaisempaa voimakkaammin. Eläinsuojeluvalvontaan perustetaan kuudes valvontaeläinlääkärin virka vuonna 2025. Virka on valtion korvaama.

Tupakkalain muutos koskien savuttomia nikotiinituotteita lisää resurssitarvetta, jos lainsäädännön muutos tulee odotetusti voimaan vuoden 2025 aikana.

Resurssien riittävyyttä seurataan ja arvioidaan vuosittain suhteessa Valviran ja Ruokaviraston ohjaamiin mitoituksiin ja valvonnan toteutumiseen. Arvion pohjalta esitetään tarvittaessa lisäresurssi-tarve kaupungin talousarviosuunnitteluun.

1.5 Valvonnan maksullisuus

Toiminnan tehostuminen ja etenkin lakisääteisten maksujen kattavuuden kasvu on näkynyt maksutulojen lisääntymisenä. Ympäristöterveydenhuollon taksa on kaupungin internetsivuilla ja taksa päivitetään tarvittaessa kerran vuodessa ja lakimuutosten perusteella.

1.6 Tietojärjestelmät ja rekisterit

Ympäristöpalveluilla on käytössä valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnan-ohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä Vati. Valtion taloustilanteen heikkenemisen vuoksi Ruokavirasto on pyytänyt ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiltä rahoitusta Vatin käytettävyyden parantamiseen vuosiksi 2025–2027. Helsinki on mukana rahoituksessa, jonka kustannus on noin 16 000 euroa vuodessa. Valvontayksiköiden rahoituksen myötä pyritään toteuttamaan aikaisempaa paremmin käyttäjien toivomia muutoksia järjestelmään. Ympäristöpalveluiden edustajat ovat jäsenenä maa- ja metsätalousministeriön vetämässä Vatin ylläpidon ohjausryhmässä ja Ruokaviraston kehittämisryhmässä.

Eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan uusi tietojärjestelmä valmistuu vuonna 2025 ympäristövalvonnan käytössä olevan Trimble Locus -tietojärjestelmän yhteyteen. Järjestelmä on kaupungin kustantama.

1.6.1 Sähköinen asiointi

Elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaiset toiminnan aloittamiseen tai muuttumiseen liittyvät ilmoitukset voidaan tehdä valtakunnallisen Ruokaviraston ilppa-järjestelmän kautta. Ilpan kautta on tullut vuonna 2024 noin 50 % kaikista elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisista ilmoituksista. Määrää pyritään nostamaan edelleen. Tupakkalain mukaiset vähittäismyyntipaikkojen hakemukset sekä tukkumyyntipaikkojen ilmoitukset voi tehdä Valviran ylläpitämän uudistetun tupakkarekisterijärjestelmän kautta.

Tapahtumien elintarvikemyyntiin liittyvät tiedottamiset on mahdollista tehdä Helsingin kaupungin sähköisellä lomakkeella. Ruokaviraston valtakunnallinen Saha-ilmoituslomake otettiin käyttöön vuonna 2023 ja siihen sisältyy ruokamyrkytyspäilyjen lisäksi elintarvikkeita, talousvettä ja uimavettä koskevat muut haittailmoitukset.

1.7 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Laboratoriotutkimukset tehdään Metropolilab Oy:n laboratoriossa, jolla on Ruokaviraston myöntämä hyväksyntä elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisten analyysien tekemiseen. Ympäristöpalveluilla on Metropolilab Oy:n kanssa laboratoriopalveluista ja osin näytteenotosta vuonna 2023 allekirjoitettu kaksivuotinen sopimus, johon sisältyy kahden vuoden optiokausi.

Metropolilab Oy vastaa myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tehtävistä laboratoriotutkimuksista.

1.8 Laadunhallinta

Ympäristöterveydenhuollon laatukäsikirja päivitetään vuosittain. Laatukäsikirjaan on kuvattu yksiköiden laatumenettelyt, kuten mm. toimintaohjeet, sisäiset auditointikäytännöt, reklamaatioiden hallinta, asiakkuuksien hallinta ja toiminnan jatkuvan parantamisen käytännöt. Alkuvuodesta pidettävässä johdon katselmuksessa arvioidaan edellisen vuoden laadun tavoitteiden toteutumista ja laaditaan suunnitelma tulevalle vuodelle. Ympäristöterveydenhuollon yksiköissä toteutetaan sekä sisäisiä että ulkoisia auditointeja, joiden avulla varmennetaan, että toiminnassa noudatetaan lakeja ja asetuksia.

1.8.1 Sisäiset auditoinnit

Yksiköillä on vuosittain 1–2 sisäistä auditointia, jotka kohdistuvat eri osa-alueisiin niin, että varmennetaan sekä yleisiä toimintamalleja (esim. laskutus ja perehdytys) että substanssialoihin liittyviä toimintamalleja. Auditointihavaintojen perusteella kehitetään toimintaa niin, että toiminta on sujuvaa, yhtenäistä ja se vastaa sekä lainsäädännön vaatimuksia että sisäisiä toimintaohjeistuksia. Myös ulkoistetun elintarvike- ja vesinäytteenoton vaatimustenmukaisuus varmistetaan säännöllisin auditoinnein.

1.8.2 Ulkoiset auditoinnit ja arviointikäynnit

Aluehallintovirastot toteuttavat ympäristöterveydenhuollon lakeihin perustuen valvontaa, ohjausta ja arviointia, jonka yhtenä toteuttamistapana ovat valvontayksiköihin kohdentuvat arviointi- ja ohjauskäynnit. Käynneillä keskitytään arvioimaan valvontayksiköiden toimintaa samalla ohjaten ja tukien valvontayksiköitä toiminnassaan. Arviointi ja ohjaus voidaan toteuttaa myös valvontayksikköön lähetetyn selvityspyynnön perusteella.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto teki arviointi- ja ohjauskäynnin Helsinkiin keväällä 2023 sekä arvioi terveydensuojeluvalvonnan kattavuutta Vati-tietojärjestelmän tietojen pohjalta tehdyllä selvityspyynnöllä syksyllä 2024.

Toimintaan on kohdistunut ulkoisia auditointeja ja niihin osallistutaan auditointitarjonnan mukaan. Envirovet Oy tarjoaa ympäristöterveydenhuollon auditointeja ja interkalibrointeja, joihin osallistutaan harkinnan mukaan.

Elintarvikeketjun valvontaan voi kohdistua myös Euroopan komission auditointeja ja Ruokaviraston ketjuauditointeja. Euroopan komission auditoinnit ovat Helsingissä kohdistuneet erityisesti liha- ja kala-alan laitosten valvontaan.

Vuonna 2025 toteutetaan Uudenmaan alueen hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvonnan vertaisarviointi. Arvioinnista saatujen kokemusten perusteella harkitaan vastaavien vertaisarviointien toteuttamista muilla osa-alueilla myöhemmin suunnitelmakaudella.

1.8.3 Asiakaspalvelun kehittäminen

Asiakastyytyväisyyttä seurataan valtakunnallisen tietojärjestelmän (Vati) avulla toteutetun jatkuvan kyselyn kautta. Elintarviketurvallisuusyksikössä kysely kohdistuu Oiva-tarkastuksiin ja ympäristöterveysyksikössä suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksiin ja ilmoituksen käsittelyyn. Lisäksi asu-
misterveyden puhelinneuvonnan käytössä olevasta järjestelmästä lähtee automaattinen asiakastyytyväisyyskysely. Asiakastyytyväisyys on kyselyiden perusteella ollut korkealla tasolla.

Asiakkuuksien hallintaa kehitetään suunnitelmallisesti. Ympäristöterveydenhuollon internet-sivuja on kehitetty kaupungin Hel.fi-internetsivujen laajassa uudistuksessa. Esimerkiksi liikkuvien elintarviketuoneistojen vaatimuksista, terveydensuojelun omavalvonnasta ja asuntoyhteisön tupakointikiellon hakemisesta on tehty ohjaavia videoita.

1.9 Viestintä

Valvontakohteita ja kaupunkilaisia ohjeistetaan ja neuvotaan ympäristöterveydenhuollon aihealueista. Neuvontaa annetaan tarkastuksilla, kaupungin hel.fi -verkkosivustolla ja yhteydenottokanavien kautta, kuten aihealueittain olevien sähköpostilaatikoiden, asumisterveyden ja eläinsuojelun puhelinneuvonnan sekä kaupungin asiakaspalautejärjestelmän kautta. Valvontaohjelmakaudella uutena viestintämuotona otetaan käyttöön uutiskirjeiden lähettäminen elintarviketurvallisuuden ja terveydensuojelun ajankohtaisista aiheista.

Ajankohtaisviestintä toimialan sosiaaliseen mediaan ja tiedotteiden laatiminen medialle hoidetaan yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan viestintäpalveluiden kanssa. Viestintäpalvelut osallistuvat myös ympäristö- ja lupajaoston päätöksenteosta tiedottamiseen, hel.fi verkkosivujen ympäristöterveydenhuollon osioiden ylläpitoon ja kehittämiseen sekä ympäristöpalveluiden julkaisujen tuottamiseen. Viestintäpalvelut vastaavat häiriötilanteiden viestinnän suunnittelusta ja viestintävalmiuksien ylläpidosta sekä median seurannasta. Häiriötilanneviestintään on erillinen ohje osana ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmaa.

Ympäristöpalveluissa laaditaan vuosittain viestinnän vuosikello, johon ympäristöterveydenhuollon osalta suunnitellaan ennalta tiedossa olevaa terveyshaittojen ehkäisyyn tähtäävää tiedottamista sekä ajankohtaisasioiden viestintä. Toimialan sisäisen viestinnän kanavat sekä ympäristöterveydenhuollon säännölliset sisäiset kokouskäytännöt ovat kuvattu laatukäsikirjaan. Osana henkilöstön koulutussuunnitelmaa on viestinnän koulutuksia niin asiakaskohtaamisiin kuin median kanssa toimimiseen.

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto perehdytetään ympäristöterveydenhuollon asioihin toimikauden alussa ja asioiden käsittelyn yhteydessä.

1.10 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Arvioinnit edellisen vuoden ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueiden valvontasuunnitelmien toteutumisesta lähetetään kuluvan vuoden maaliskuun loppuun mennessä Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Arviointi tehdään ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa ohjelmassa annettua ohjeistusta noudattaen sekä huomioiden Etelä-Suomen aluehallintoviraston antamia tarkentavia ohjeita. Arviointituloksia sekä laadunhallinnan ja asiakkuuksien hallinnan tuloksia hyödynnetään valvontasuunnitelmien päivittämisessä.

2 Elintarvikevalvonta-suunnitelma

2.1 Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tehtävät

Kunnan elintarvikevalvonnan tavoitteena on varmistaa, että elintarvikkeet ovat turvallisia, niistä annettavat tiedot ovat totuudenmukaisia sekä riittäviä. Elintarvikealan yritykset vastaavat omavalvonnallaan, että niiden toiminta ja elintarvikkeet täyttävät lainsäädännön vaatimukset. Elintarvikeviranomaiset arvioivat yrityksen omavalvonnan toimivuutta ja riittävyyttä. Hyvin toimiva viranomaisvalvonta auttaa toimijoita toimimaan oikein ja vahvistaa niiden kilpailukykyä.

Elintarvikevalvonnan tehtäviin kuuluu elintarvikelain mukaisten ilmoitusten ja hakemusten käsittely, rekisteröidyn elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan, hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen ja alkutuotannon suunnitelmallinen valvonta ja näytteenotto, ruokamyrkytysten, muiden asiakasyhteydenottojen ja Ruokaviraston valvontapyyntöjen selvittäminen sekä elintarvikealan toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta. Lisäksi elintarvikevalvontaviranomainen valvoo EU:n yhteisen kalastuspolitiikkalainsäädännön mukaisia jäljitettävyyksivaatimuksia osana valvontasuunnitelman mukaisia elintarviketarkastuksia. Elintarvikevalvonta toteutetaan elintarvikelain ja muiden voimassa olevien elintarvikevalvontaa koskevien EY-säännösten ja kansallisten säännösten mukaisesti.

Kunnan tulee laatia vastuullaan olevaa elintarvikevalvontaa koskevan valvontasuunnitelman ja huolehtia sen yhteensovittamisesta siten, että valvonnassa otetaan huomioon elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan riskit ja että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee vaaroja ihmisen terveydelle ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta (elintarvikelaki 297/2021, 39 §). Elintarvikevalvontaviranomaisena toimii Helsingissä kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto. Elintarvikevalvonnasta vastaa Helsingin kaupungin ympäristöpalvelujen elintarviketurvallisuusyksikkö, jossa on viisi tiimiä (elintarvikevalmistus, elintarvikemyymälät, elintarvikeneuvonta, ravintolat, eläinsuojelu). Elintarvikevalvonnan tehtäviä hoitavat yksikön päällikkö, kolme tiimipäällikköä, kaupungineläinlääkäri, 32 elintarviketarkastajaa, kaksi hygieenikoeläinlääkäriä ja tutkimusavustaja.

Elintarvikevalvonnan kohteita ovat muun muassa ravintolat, kahvilat, suurkeittiöt, myymälät, tuotantolaitokset, ulkomyyntipisteet sekä elintarvikkeita myyvät verkkokaupat.

2.2 Valvonnan painopisteet

2.2.1 Valtakunnalliset painopisteet

Ruokaviraston uusi monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma VASU 2025-2028 on valmis-teilla, ja se julkaistaan loppuvuoden aikana. Tulevan kauden painopisteet pohjautuvat kolmeen ke-hittämisteemaan: valmius, varautuminen ja huoltovarmuus, vastuullisuus ja kestävyys, sekä tekno-logia ja tieto. Ruokavirasto ohjeistaa, että yhteiset kehittämisteemat olisi huomioitava koko elintar-vikeketjun viranomaisvalvonnan yhdenmukaisuuden varmistamiseksi suunnittelussa ja omien pai-nopisteiden valinnassa.

Valtakunnallisina painopisteinä vuodelle 2025 ovat elintarvikehuoneistojen lämpötilahallintaan liitty-vien valvontatietojen analysointi ja mahdollisten jatkotoimenpiteiden suunnittelu, valvojan työkalu-pakkiin liittyvät koulutukset sekä alustavasti histamiiniprojekti. Painopisteinä vuodelle 2026 ovat elintarvikealan toimijoiden ja valvojen HACCP-osaamisen lisääminen.

Ympäristöpalvelut osallistuu painopisteisiin liittyviin koulutustilaisuuksiin ja harkitsee histamiinipro-jektiin osallistumista, kun toteutustapa on tarkemmin tiedossa.

Lisäksi Ruokavirasto on asettanut nykyisessä elintarvikeketjun monivuotisessa valvontasuunnitel-massa tavoitteita valvonnan tuloksellisuuden tunnusluvuille.

Ympäristöpalvelut seuraa seuraavien valvonnan vaikuttavuuden tunnuslukujen toteutumista:

- raportoidut elintarvikeväliitteiset ruokamyrkytysepidemiat (seuranta myös kaupungin matkailustrategiassa)
- Oiva-tarkastuksissa parhaimmat tulokset (A ja B) saavuttaneiden kohteiden osuus (tavoite yli 85 %)
- Toimintaansa parantaneiden elintarvikealan toimijoiden osuus (tavoite: kasvaa)

2.2.2 Helsingin painopisteet

Helsingin painopisteissä on otettu huomioon Ruokaviraston kehittämisteemat ja Helsingin kaupun-gin strategian tavoitteet. Taulukossa 2 on kuvattu Helsingin elintarvikevalvonnan painopisteet, jotka liittyvät Ruokaviraston valtakunnallisiin kehittämisteemoihin vastuullisuus ja kestävyys sekä tekno-logia ja tieto. Valtakunnallinen kehittämisteema valmius, varautuminen ja huoltovarmuus on huomi-oitu ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman yhteisessä osiossa.

Taulukko 2. Helsingin elintarvikevalvonnan painopisteet.

Helsingin painopiste	Toimenpide	Toteutusvuosi
Valvontasuunnitelman toteutuminen ja tarkastusten kattavuus	Suunnitelmallisten tarkastusten määrä 3200	2025-2028
Valvontasuunnitelman toteutuminen ja tarkastusten kattavuus	Elintarvikevalvonnan aluejaon uudistaminen	2025
Oiva-tarkastuksissa havaittujen epäkohtien korjaamisen varmistaminen	Varmistetaan havaittujen epäkohtien korjaaminen eli jos Oiva-tarkastuksessa on annettu C-arvio, tehdään uusintatarkastus. Jos epäkohtia ei ole korjattu, ryhdytään pääsääntöisesti pakkokeinoin.	2025–2028
	Huolehditaan, että Oiva-arvosana C johtaa aina uusintatarkastukseen ja D-arvosana pakkokeinojen käyttöön.	
Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonta	Jatketaan maahantuodun lihan näytteenottoa kohdistuen erityistakuuvaatimusten alaiseen lihaan sekä raakalihavalmisteisiin. Tehdään erillinen näytteenotto-suunnitelma vuosittain.	2025–2028
	Kehitetään kunnanrajan ylittävää yhteistyötä maahantuonnin osalta.	
Elintarvikepetosten selvittäminen	Petosvalvontaa suoritetaan etenkin jäljitettävyystarkastuksin.	2025–2028
	Pyritään kehittämään myös verkkovalvontaa ja epäilyttävän toiminnan havaitsemista some-alustoilta.	
	Pyritään vakiinnuttamaan näytteenotto osaksi petosvalvontaa.	
Ajantasaisen tiedon hyödyntäminen valvonnassa ja neuvonnan digitalisaation kehittäminen	Vati ja paikkatieto: elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan tiedot kartalle	2025–2026
Ajantasaisen tiedon hyödyntäminen valvonnassa ja neuvonnan digitalisaation kehittäminen	Toimijoiden ohjeistuksen kehittäminen (uutiskirje, chat-selvitys)	2025–2026

Valvontasuunnitelman toteutuminen ja tarkastusten kattavuus

Helsingin valvontakohteiden riskiperusteinen valvontatarve on 3695 tarkastusta. Tavoitteena on, että suunnitelmallisia tarkastuksia tehdään vähintään 3200 eli noin 85 prosenttia valvontatarpeesta. Suunnitelmallisiin tarkastuksiin sisältyvät myös epäkohtien korjaamiseksi tehtävät uusintatarkastukset, joiden osuuden arvioidaan olevan 15 prosenttia. Edellä mainittuun määrään eivät kuulu suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset kuten ruokamyrkytys epidemioihin ja valvontapyyntöihin liittyvät tarkastukset.

Suunnitelmallista valvontaa ei ole voitu täysin tehdä riskiperusteisen valvontatiheyden mukaisesti kaikkiin kohteisiin, koska epäkohtien korjaantumisen varmistamiseksi tehty uusintatarkastukset ja uusien valvontakohteiden tarkastukset on priorisoitu. Helsingissä on noin 1050 elintarvikevalvonnan kohdetta, joissa viimeisin tarkastus olisi pitänyt tehdä vuonna 2024 tai aiemmin.

Riskiperusteisen tarkastustiheyden toteutumista varmistetaan valvontatietojärjestelmästä säännöllisesti otettavilla raporteilla, joilla seurataan tarkastustiheyden toteutumista tarkastaja-, tiimi- ja yksikötasolla. Vuonna 2025 kehitetään tapoja, joilla tarkastuksia jaetaan aikaisempaa joustavammin myös tiimien välillä.

Elintarvikevalvonnan aluejako uudistetaan vuoden 2025 alusta sovitun valvontakohteiden vaihtovälin (5 vuotta) mukaisesti. Valvontakohteiden säännöllinen vaihto tukee tavoitetta yhdenmukaiseen, riskiperusteiseen ja tasapuoliseen valvontaan.

Oivatarkastuksissa havaittujen epäkohtien korjaamisen varmistaminen ja Oiva-painopisteet

Varmistetaan havaittujen epäkohtien korjaaminen eli jos Oiva-tarkastuksessa on annettu C-arvio, tehdään uusintatarkastus. Jos uusintatarkastuksella epäkohtia ei ole korjattu, ryhdytään pääsääntöisesti pakkokeinoihin. Huolehditaan, että Oiva-arvosana C johtaa aina uusintatarkastukseen ja D-arvosana pakkokeinojen käyttöön.

Helsingin Oiva-tarkastusten painopisteet ja tarkastettavat kohdat vuosina 2025–2028 rekisteröidyissä elintarvikehuoneistoissa ovat seuraavat:

- 2.1 Tilojen soveltuvuus elintarvikehuoneistotoimintaan
- 2.2 Tilojen ja rakenteiden kunnossapito
- 2.3 Kalusteiden, laitteiden, vesilaitteiden ja työvälineiden kunnossapito
- 3.1 Tilojen ja rakenteiden puhtaus ja järjestys
- 3.2 Pintojen, kalusteiden, laitteiden ja työvälineiden puhtaus
- 4.2 Käsihygieniä
- 5.6 Elintarvikkeiden säilyttämisen ja varastoinnin hygieniä
- 6.2 Jäähdytettyjen tilojen ja kylmässä säilytettävien elintarvikkeiden lämpötilahallinta
- 6.3 Elintarvikkeiden säilyttäminen kuumana ja uudelleenkuumennus
- 6.5 Elintarvikkeiden valmistusprosessien lämpötilahallinta
- 6.9 Lämpötilahallinta myynnissä ja tarjoilussa
- 16.9 Eläinperäisten elintarvikkeiden jäljitettävyyden hallinta
- 18.1 Oiva-raportin esilläpito

Lisäksi vuosittain sovitaan vaihtuvia Oiva-painopisteitä.

Vuonna 2025 kartoitetaan ravintoloiden valmistusprosesseja ja säännöllistä keskuskeittiö-/pitopalvelutoimintaa, sekä ravintolassa valmistettujen elintarvikkeiden jäähdytystä (Oivan kohta 6.5). Pakkausmerkintöjä tarkastetaan erityisesti myymälöissä, joissa on maahantuontia (Oivan kohta 13.1).

Ajantasaisen tiedon hyödyntäminen valvonnassa ja neuvonnan digitalisaation kehittäminen

Tavoitteena on toteuttaa yhdessä kaupunkimittauspalveluiden ja Ruokaviraston kanssa ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmän (Vati) valvontakohtetiedot ajantasaisena tietona kaupungin omaan karttasovellukseen, mikä parantaa elintarvikevalvonnan suunnittelua ja valvonnan kohdentamista.

Elintarvikealan toimijoiden viestinnässä tavoitteena on korvata nykyiset toimijoille lähetettävät massasähköpostit neljä kertaa vuodessa lähetettävällä uutiskirjeellä, johon kootaan ajankohtaisia elintarvikevalvontaan liittyviä asioita. Uutiskirjeillä pyritään mahdollistamaan ennakoivasti elintarvikevalvonnan ohjaus- ja neuvontatarvetta tiedottamalla ajankohtaisista asioista keskitetysti kaikkia helsinkiläisiä elintarvikealan toimijoita. Uutiskirjeen lisäksi massasähköpostien lähettäminen säilyy mahdollisuutena kiireellisessä viestinnässä.

Asiakaspalvelussa selvitetään teknologian kehityksen mukana tuomien uusien asiointikanavien mahdollisuuksia. Chat-asiointin osalta perehdytään sen hyötyihin ja toiminnallisuuteen elintarvikeneuvonnan mahdollisena asiointikanavana.

Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonta (PKS-painopiste)

Maahantuonnin valvontaa suoritetaan pääasiassa OIVA-tarkastusten yhteydessä Ruokaviraston riskiluokituksen mukaisesti. Maahantuodun erityistakuuvaatimusten alaisen lihan valvontaa jatketaan edellisten vuosien tapaan. Näytteenottosuunnitelma tehdään vuosittain. Näytteenotto kohdistetaan maahantuotuun raakaan lihaan ja raakalihavalmisteisiin.

Tavoitteena on kehittää kuntarajat ylittävää yhteistyötä maahantuonnin valvonnassa, etenkin pääkaupunkiseudun kuntien kanssa. Tätä voidaan toteuttaa esimerkiksi yhteistyötarkastuksin, tehostetun valvonnan tai näytteenoton kautta.

Elintarviketosten selvittäminen

Yksikön petostyöryhmä kokoontuu vähintään neljästi vuodessa. Ryhmän vetäjänä toimii hygieenikoeläinlääkäri ja lisäksi jäsenenä on elintarviketarkastajia eri tiimeistä. Ryhmän tukena on kaupunkiympäristön juristeja. Ryhmä selvittää erilaisia petosepäilyjä tarkastajien havaintojen sekä ilmiantojen perusteella, joko itsenäisesti tai muiden tarkastajien tukena. Ryhmä jatkaa aktiivista yhteistyötä muiden viranomaisten kuten tullin ja veroviranomaisen kanssa.

Elintarviketosten valvonnassa toteutetaan projekti joka toinen tai kolmas vuosi. Vuonna 2025 kohdennetaan valvontaa erityisesti mansikoiden alkuperän ja jäljitettävyyden selvittämiseen. Valvonnassa hyödynnetään vuonna 2024 toteutetun projektin havaintoja.

Elintarvikkeiden jäljitettävyyden tarkastaminen on olennainen osa petosvalvontaa. Petosvalvontaa suoritetaan etenkin jäljitettävyydestä tarkastuksin. Pyritään kehittämään myös verkkovalvontaa ja epäilyttävän toiminnan havaitsemista some-alustoilta. Tavoitteena on vakiinnuttaa näytteenotto osaksi petosvalvontaa, esimerkiksi mansikoiden alkuperäanalyysin sekä eläinlajimäärittysten avulla. Lisäksi selvitetään toimijoiden luotettavuutta velvoitteidenhoitoselvitysten avulla.

2.3 Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Valvontasuunnitelma on laadittu kohdekohtaisen riskinarvioinnin ja Vati-luokittelun mukaisesti. Kohteet on jaettu riskiluokkiin 0-10, jolloin 0 on kaikkein vähäriskisin (esimerkiksi pub) ja 10 korkeariskisin (esimerkiksi lihalaitos, jossa tuotanto >10 milj. kg vuodessa). Riskiluokkaan vaikuttaa kohteen koko, eli esimerkiksi päivittäisten ruoka-annosten määrä ja toisaalta harjoitettava toiminta, jossa esimerkiksi helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittely ja ruokien valmistaminen erityisryhmille (allergiaruokavaliot, riskiryhmät ym.) lisäävät riskiä. Riskiluokka määrittelee kohteen tarkastustiheyden, joka voi vaihdella 0–12 tarkastusta vuodessa. Riskiluokituksessa käytetään pääsääntöisesti Ruokaviraston riskiluokitusohjetta ja Vati-järjestelmän mukaista riskiluokitusta.

Ruokaviraston riskiluokituksen mukaiset tarkastusajat ja tarkastustiheydet on esitetty alla olevassa taulukossa 3.

Taulukko 3. Ruokaviraston ohjeelliset tarkastusajat ja tarkastustiheydet eri riskiluokille

Riskiluokka	Tarkastusaika tunteina/tarkastus	Tarkastustiheys
Riskiluokka 1	1–3	0,35 tarkastusta/vuosi
Riskiluokka 2	2–4	0,5 tarkastusta/vuosi
Riskiluokka 3	2–4	1 tarkastusta/vuosi
Riskiluokka 4	2–4	2 tarkastusta/vuosi
Riskiluokka 5	3–5	3 tarkastusta/vuosi
Riskiluokka 6	3–5	4 tarkastusta/vuosi
Riskiluokka 7	3–5	6 tarkastusta/vuosi
Riskiluokka 8	3–5	8 tarkastusta/vuosi
Riskiluokka 9	3–5	10 tarkastusta/vuosi
Riskiluokka 10	3–5	12 tarkastusta/vuosi

Elintarvikehuoneistot, joissa käsitellään eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on hyväksyttävä ennen toiminnan aloittamista. Hyväksytyt elintarvikehuoneistot tarkastetaan aina jo ennen toiminnan aloittamista. Rekisteröity elintarviketoiminta (esimerkiksi ruokaravintolat) tarkastetaan pääsääntöisesti vasta toiminnan aloittamisen jälkeen. Ensimmäinen tarkastus suoritetaan riskinarvioinnin perusteella 1, 3 tai 6 kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Ensimmäisessä tarkastuksessa selvitetään elintarvikehuoneiston toimintaedellytykset kuten tilojen soveltuvuus ja riittävyys, laitteet ja toimijan omavalvonta. Ensimmäisen tarkastuksen jälkeen elintarvikehuoneistoon tehdään suunnitelmallisilla tarkastuksilla riskiluokituksen mukaisesti.

Valvontaa kohdennetaan erityisesti sellaisiin kohteisiin, joissa valvontatoimenpiteillä on suurin vaikuttavuus (suuret tuotantomäärät ja toimitusalueen laajuus, suuri annosmäärä, asiakaskunnassa riskiryhmiä kuten sairaalat tai vanhusten palvelut). Aiemmin tarkastustiheys perustui elintarvikehuoneiston toimintatyyppiin, mutta jatkossa toiminnan sisältö ja laajuus otetaan enemmän huomioon valvontatarvetta määritettäessä. Tällöin samassa toimintatyyppissä olevien yksittäisten kohteiden riskiluokka ja siten tarkastustiheys vaihtelee.

2.4 Tarkastus

Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla valvotaan, että toimijan elintarvikkeet ja toiminta ovat turvallisia ja vastaavat elintarvikelainsäädännön vaatimuksia. Tarkastukset ovat olennaisin ja näkyvin osa elintarvikevalvontaa.

2.4.1 Tarkastuksen määrittely

Tarkastus on elintarviketoimintaan kohdistuva valvontatoimenpide. Tarkastus on määritelty valvonta-asetuksessa (EY) 625/2017 minkä tahansa näkökohdan tutkimiseksi sen toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta lainsäädännössä sille esitettyjen oikeudellisten vaatimusten mukainen. Tarkastus tehdään pääsääntöisesti paikassa, jossa elintarviketoiminta tapahtuu. Tarkastus voidaan tehdä myös etätarkastuksena, jos tarkastetaan asiakirjoja tai virtuaalihuoneistoa.

Tarkastuksia tehdään valvontasuunnitelman mukaisesti. Tällaisia tarkastuksia ovat myös kohteiden ensimmäiset tarkastukset ja seurantatarkastukset. Tarkastusten tiheys määräytyy valvontakohteen riskiluokituksen mukaan. Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehdään esimerkiksi valitusten tai ruokamyrkytysten takia.

Helsingin kaupungin ympäristöpalvelujen elintarvikevalvonnan tarkastukset on ryhmitelty seuraavasti:

A. Valvontasuunnitelman mukaiset eli suunnitelmalliset tarkastukset

- Elintarvikehuoneiston säännöllinen tarkastus
- Uusien elintarvikehuoneistojen aloitus- ja hyväksyntätarkastukset
- Projektitarkastus
- Seurantatarkastus (Oiva-järjestelmän C- tai D-arvion jälkeen tehtävä uusintatarkastus)

B. Muut tarkastukset (valvontasuunnitelman ulkopuoliset)

- Asiakasvalituksen perusteella tehty tarkastus (yhteydenotto)
- Ruokamyrkytyspäilyn johdosta tehty tarkastus
- Elintarvikkeiden valvontapyyntöön ja takaisinvetoon liittyvä tarkastus
- Vientitarkastus
- Projektitarkastus
- Seurantatarkastus esimerkiksi elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen liittyvä tarkastus (pakkokeinotarkastus) tai muuhun valvontasuunnitelman ulkopuoliseen tarkastukseen liittyvä uusintatarkastus.
- Muu tarkastus esimerkiksi valvontasuunnitelman ulkopuolinen tarkastus kohteeseen, joka ei ole säännöllisessä valvonnassa.

2.4.2 Tarkastuksen sisältö ja käytetty aika

Tarkastus sisältää tarkastukseen valmistautumisen, tarkastuksen suorittamisen sekä tarkastuskertomuksen laatimisen. Tarkastukseen valmistautuminen sisältää kohteen tietoihin ja valvontahistoriaan tutustumisen. Tarkastukseen kuuluu omavalvonnan, toiminnan ja tilojen tarkastus. Kaikista tarkastuksista laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus Vati-järjestelmässä.

Tarkastuskäynnillä voidaan tarkastaa koko valvontakohte ja sen toiminnot tai vain jokin osa-alue. Tarkastuksen laajuus riippuu kohdetyypistä sekä siitä, onko kyseessä aloitustarkastus vai muu suunnitelmallinen tarkastus. Tarkastukseen voi sisältyä näytteenottoa, mittauksia ja valokuvausta. Pelkkää näytteenottoa kohteessa ei katsota tarkastukseksi. Tarkastuksen tekeminen ja sen sisältö on tarkemmin määritelty ympäristöpalvelujen laatukäsikirjassa toimintaohjeessa: Elintarvikehuoneiston tarkastaminen.

Tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastus pyritään tekemään silloin, kun kohteessa on toimintaa, jotta voidaan arvioida myös toiminnan hygieniää. Tarkastuksia tehdään myös iltaisin ja viikonloppuisin esimerkiksi suuriin yleisötilaisuuksiin, ravintoloihin ja grillikioskeihin. Tarkastusajankohta sovitaan, jos kyseessä on aivan uusi elintarviketoiminta, olennainen muutos toiminnassa tai toimijan läsnäolo katsotaan välttämättömäksi.

Tarkastuskertomuksen laatimiseen kuuluu havaintojen ja tarvittavien toimenpiteiden kirjaaminen sekä raportin julkaisu. Suurin osa suunnitelmallisista tarkastuksista on Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia, joista muodostuu julkinen Oiva-raportti. Julkinen Oiva-raportti on tarkastuskertomuksen tiivistelmä ja se on nähtävillä www.oivahymy.fi sivuston kautta. Julkista Oiva-raporttia ei muodostu alkutuotannon, ruoka-avun tai pubien tarkastuksista.

Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista peritään voimassa olevan maksutaksan mukainen maksu. Elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen liittyvät tarkastukset ovat maksullisia. Helsingin kaupungin elintarvikelain mukainen maksutaksa sisältyy ympäristöterveydenhuollon taksaan.

2.5 Ilmoituksen ja hakemuksen varainen toiminta

Ammattimainen elintarviketoiminta edellyttää lähtökohtaisesti rekisteröitymistä ilmoituksella tai hyväksymistä hakemuksella (laitostoiminta). Vähäriskinen ja vähäinen elintarvikealan toiminta on rajattu elintarvikehuoneistoksi rekisteröitymisen ulkopuolelle tietyin edellytyksin. Elintarvikehuoneistoilmoitus on tehtävä viimeistään 4 viikkoa ennen toiminnan alkua. Elintarvikehuoneistohakemuksen käsittelyaika on 60 päivää, eikä toiminta voi alkaa ennen hakemuksen käsittelyä.

2.5.1 Valvontakohteiden ilmoitusten käsittely ja hyväksyminen

Elintarvikehuoneistoa tai kontaktimateriaalialan toimintaa tai elintarvikkeiden alkutuotantoa koskeva ilmoitus pyritään käsittelemään 7 päivän sisällä sen saapumisesta. Elintarvikelaitoksen ja alkutuotantopaikan hyväksymisestä annetaan hallintopäätös. Päätös annetaan elintarvikelain mukaisesti 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, jollei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä.

Helsingissä käsitellään vuosittain noin 900–1000 elintarvikehuoneistoa tai kontaktimateriaalitoimijaa koskevaa ilmoitusta. Näiden lisäksi kohteiden lopettamisilmoituksia käsitellään vuosittain noin 400–500. Käsittelyksi katsotaan ilmoituksen vastaanottaminen ja ilmoitettujen tietojen siirtäminen viranomaisen valvontatietokantaan sekä todistuksen lähettäminen toimijalle. Alkutuotantopaikkoja koskevia ilmoituksia käsitellään vain muutamia vuodessa.

Hyväksymismenettelyn piirissä ovat eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset, joihin liittyviä hakemuksia käsitellään vuosittain alle kymmenen.

2.6 Valvontakohteet

Helsingissä on 5900 valvottavaa elintarvike- tai kontaktimateriaalialan toimipaikkaa (6492 toimintoa), jotka on jaoteltu hyväksyntää edellyttäviin elintarvikehuoneistoihin (27 kpl) ja rekisteröitäviin elintarvikehuoneistoihin (5873 kpl). Valvontakohteet sekä niihin liittyvät tapahtumat ja toimenpiteet kirjataan Ruokaviraston ylläpitämään ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmään (Vati).

Suunnitelmallisten tarkastusten määrä on otettu Vati-järjestelmästä. Seurantatarkastusten määrän arvioinnissa on käytetty edellisen vuoden (2023) Oiva-arvioiden jakaumaa. Alla olevassa taulukossa 4 on esitetty vuoden 2023 Oiva-arviot toimintaluokittain.

Taulukko 4. Elintarvikevalvonnan Oiva-arvioiden jakauma toimintaluokittain 2023

Toimintaluokka	A- oivallinen	B- hyvä	C- korjattavaa	D- huono	Tarkastuksia
Elintarvikkeiden valmistus	68 %	19 %	13 %	0	38
Elintarvikkeiden kuljetukset	69 %	12 %	19 %	0	15
Elintarvikkeiden myynti	53 %	32 %	13 %	2 %	550
Elintarvikkeiden tarjoilu	47 %	37 %	15 %	1 %	1778
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	69 %	22 %	9 %	0	32
Kala-ala	60 %	36 %	4 %	0	10
Kansalliset toiminnalliset helpotukset, lihan käsittely	0	100 %	0	0	1
Liha-ala	47 %	41 %	12 %	0	10
Maitoala	71 %	29 %	0	0	3
Vienti ja tuonti	42 %	35 %	21 %	2 %	155
Vilja- ja kasvisala	62 %	26 %	12 %	0	64

2.6.1 Elintarvikkeiden tarjoilu

Elintarvikkeiden tarjoilupaikkoja kuten ravintoloita, pikaruokaravintoloita, kahviloita ja laitoskeittiöitä on yhteensä 3808 toimipaikkaa (yhteensä 4223 toimintoa). Elintarvikkeiden tarjoilupaikat on suurin valvottava kohderyhmä, muodostaen 65 % kaikista kohteista. Suurin osa tarjoilupaikoista on ravintoloita, kahviloita, koulujen ja päiväkotien keittiöitä sekä pikaruokaravintoloita, joihin sisältyvät myös liikkuvat elintarvikehuoneistot kuten ruokarekat.

Taulukko 5. Tarjoilupaikkojen kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä 2025

Elintarvikkeiden tarjoilu	Riskiluokka	Toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusinta-tarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Grilli- tai pikaruokatoiminta	1-3	333	169	24	203
Kahvilatoiminta	1-4	701	322	51	374
Pitopalvelu	2-4	63	30	5	35
Pubitoiminta	0	420	tarvittaessa	0	tarvittaessa
Ravintolatoiminta	2-4	1642	1210	242	1452
Keskuskeittiötoiminta	2-5	53	55	3	58
Laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	2-5	464	319	19	338
Tarjoilukeittiötoiminta	1-3	547	177	11	188
Yhteensä	-	4223	2282	365	2647

Tarjoilupaikkojen Oiva-arvioiden jakauma vaihtelee. Tarjoilupaikoista oivallisen (A) tai hyvän (B) -arvion on saanut 83 % kohteista. Eniten uusintatarkastuksia tehdään grilli- ja pikaruokaravintoloihin ja ravintoloihin, joista 20 % on saanut Oiva-arvioksi korjattavaa (C) tai huono (D). Vähiten uusintatarkastuksia tehdään laitos- ja tarjoilukeittiöihin, joista 6 % on saanut Oiva-arvioksi korjattavaa (C).

2.6.2 Elintarvikkeiden myynti

Helsingissä on elintarvikkeiden vähittäis- ja tukkumyyntikohteita yhteensä 1201 kpl (1276 toimintoa), joista 160 kpl on tukkumyynti- ja 1052 vähittäismyyntipaikkaa.

Taulukko 6. Elintarvikkeiden myyntipaikkojen kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä 2025

Elintarvikkeiden myynti	Riskiluokka	Toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusinta-tarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Tukkumyynti	1-3	160	26	4	30
Vähittäismyynti	1-5	1116	440	66	506
Yhteensä	-	1276	466	70	536

Elintarvikkeiden vähittäismyyntiä on erilaisten myymälöiden ja kioskien lisäksi elintarvikkeiden myynti internetin verkkokaupan kautta (etämyynti), liikkuvien elintarvikehuoneistojen myyntipisteet kuten myyntiautot, telttakatokset ja myyntikärryt sekä ravintolien myynti esimerkiksi apteekkeissa ja kuntosaleilla.

Helsingissä on noin 40 myymälää, joissa on monipuolista elintarvikkeiden käsittelyä ja palvelutiski-toimintaa. Liha- ja ruhomyymlöitä on 29.

Myymälöiden palvelutiskien yhteydessä on monipuolista elintarvikkeiden käsittelyä, valmistusta ja jalostusta. Myymälän valmistamia elintarvikkeita myydään pakkaamattomana palvelutiskiltä sekä pakataan itsepalvelumyyntiin. Myymälöissä voi olla myös kahvila- ja ravintolatoimintaa sekä muiden toimijoiden valmistuspisteitä esimerkiksi leipomotoimintaa ja sushien valmistusta.

Vähittäismyyntin toimintoissa on kohteita, joihin ei tehdä suunnitelman mukaisia tarkastuksia. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi ruoka-aputoiminnan kohteet (73 toimipaikkaa) ja kuntosalien elintarvikkeiden myynti. Näihin kohteisiin tehdään aloitustarkastus ja muutoin ne tarkastetaan vain tarvittaessa.

Elintarvikkeiden myynnissä oivallisen (A) tai hyvä (B) -arvion ovat saaneet 84 % kohteista.

2.6.3 Laitokset, varastot, valmistus ja myynti

Helsingissä on valvonnassa 22 hyväksyttyä elintarvikehuoneistoa (liha-, kala- ja maitoalan laitoksia sekä varastolaitoksia). Suurin osa on tuotantomäärältään pieniä tai keskisuuria laitoksia, jotka toimivat pääosin paikallisesti maakunnan alueella. Helsingissä on myös muutama suuri, valtakunnallisesti merkittävä tuotanto- tai varastolaitos. Laitosten valvonnasta vastaavat kaupungineläinlääkäri ja kaksi hygieenikkoeläinlääkäriä.

Hyväksytyt huoneistot tarkastetaan pääosin Ruokaviraston riskiluokitusohjeen tarkastustiheyden mukaisesti. Joidenkin huoneistojen toimintaan sisältyy useita toimintoja (esimerkiksi sekä liha- että kala-alan toimintoja) tai myös rekisteröitäviä toimintoja (esimerkiksi ravintolien valmistusta), minkä vuoksi tarkastustiheys voi paikallisen riskinarvioinnin perusteella olla riskiluokitusohjeen antamaa korkeampi.

Koska hyväksytyt huoneistot tarkastetaan useamman kerran vuodessa, uusintatarkastukset tehdään pääosin suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä. Hyväksytyihin huoneistoihin kohdistuvia hallinnollisia pakkokeinoja joudutaan käyttämään melko harvoin, sillä epäkohdat korjaantuvat pääsääntöisesti huomautusten ja kehotusten avulla.

Taulukko 7. Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä.

Hyväksytyt elintarvikehuoneistot	Riski-luokka	Toimipaikkojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusinta-tarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Maito-ala	4	3	6	1	7
Liha-ala	3-9	11	55	5	60
Kala-ala	3-9	11	30	4	34
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	3-6	2	4	1	5
Yhteensä	-	47	95	11	106

Valvontaa kohdistetaan hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen ohessa erityisesti kohteisiin, joiden toiminta on laajaa, joissa käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita ja tuotteita toimitetaan tukku- tai vähittäismyyntiin. Tällaisia ovat esimerkiksi kasvisten käsittelijät, jäätelönvalmistajat ja leipomot.

Taulukko 8. Elintarvikkeiden valmistuspaikkojen kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä 2025

Elintarvikkeiden valmistus	Riski-luokka	Toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusinta-tarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Yhdistelmä-tuotteiden valmistus	2-4	31	28	4	32
Makeisten valmistus	1-3	12	7	1	8
Juomien valmistus	1-2	11	2	0	2
Muu valmistus	1-4	32	31	4	35
Lihan käsittely (lahtivaja)	2	1	1		1
Yhteensä	-	87	69	9	78

Taulukko 9. Vilja- ja kasvisalan kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä 2025

Vilja- ja kasvisala	Riski-luokka	Toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusinta-tarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	1-4	64	30	4	34
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	2-4	56	38	5	43
Muiden viljatuotteiden valmistus	2-3	4	2	0	2
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	2-4	15	33	4	37
Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	1-3	2	1	0	1
Yhteensä	-	141	104	13	117

Valvontaa tehdään myös elintarvikevarastoihin ja elintarvikekuljetuksiin. Elintarvikekuljetuksista suurin osa on lämpötilasäätlemättömiä kuljetuksia. Kuljetusten valvontaa kohdennetaan erityisesti kylmä- ja pakastekuljetuksiin.

Taulukko 10. Elintarvikkeiden varastointitoiminnan kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä 2025

Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	Riski-luokka	Toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusinta-tarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Elintarvikkeiden pakkaaminen	1	9	0	0	0
Elintarvikkeiden pakastaminen	1-4	14	1	0	1
Muu elintarvikkeiden varastointi	1-3	62	14	1	15
Yhteensä	-	85	15	1	16

Taulukko 11. Elintarvikkeiden kuljetustoiminnan kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä 2025

Elintarvikkeiden kuljetus	Riski-luokka	Toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusinta-tarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Elintarvikkeiden kuljetus	0-1	31	2	0	2
Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	1-2	18	3	1	4
Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	1-2	2	0	0	0
Elintarvikkeiden pakastekuljetus	1-2	13	2	0	2
Yhteensä	-	64	7	1	8

2.6.4 Liikkuvat elintarvikehuoneistot

Liikkuvat elintarvikehuoneistot ovat siirrettävissä olevia myynti- tai tarjoilupisteitä tai elintarvikkeiden valmistus- tai käsittelytiloja. Tyypillisesti liikkuvat elintarvikehuoneistot toimivat erilaisissa tapahtumissa, messuilla, markkinoilla ja toreilla. Helsingissä valvonnassa on 328 liikkuvaa elintarvikehuoneistoa.

Helsingissä järjestetään vuosittain useita yleisötapahtumia, kuten festivaaleja ja messutapahtumia, joissa on elintarvikkeiden myyntiä ja tarjoilua liikkuvista elintarvikehuoneistoista. Myös toreilla ja muilla alueilla harjoitetaan liikkuvaa elintarviketoimintaa. Elintarvikealan toimijoiden on tiedotettava Helsingin elintarvikevalvontaa liikkuvasta elintarviketoiminnasta neljä (4) arkipäivää ennen liikkuvan elintarvikehuoneiston toiminnan harjoittamista paikkakunnalla.

Helsinki käsittelee liikkuvan elintarvikehuoneiston rekisteröinti-ilmoituksen, kun toimijan kotikunta on Helsinki tai jos toimija aloittaa liikkuvan toiminnan Helsingissä. Liikkuvia elintarvikehuoneistoja valvotaan säännöllisesti riippumatta toimijan kotikunnasta. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ovat toimijoille maksullisia.

2.6.5 Elintarvikkeiden tuonti ja vienti

Elintarvikkeiden tuonti ja vienti EU-maiden välillä on periaatteessa vapaata. Tästä poikkeuksena on eläinperäisten elintarvikkeiden tuonnin valvonta, johon sisältyy erityislainsäädäntöä.

Taulukko 12. Elintarvikkeiden viennin ja tuonnin kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä 2025

Elintarvikkeiden tuonti ja vienti	Riski luokka	Toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusinta-tarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Elintarvikkeiden maastavienti	1-2	20	2	0	2
Elintarvikkeiden maahantuonti	1-4	337	134	31	165
Yhteensä	-	357	136	31	167

Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti

Eläinperäisten elintarvikkeiden maahantuontia valvotaan kohteiden suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä Oiva-tarkastuksin. Eläinperäisten tuotteiden (liha, kala, muna ja maito) maahantuojia on Helsingissä rekisterissä 164. Suomella on hyvän salmonellatilanteen vuoksi raakojen lihatuotteiden osalta erityistakuut, jonka perusteella Suomeen tuotavaan lihaan kohdistuu ylimääräisiä asiakirja- ja näytevaatimuksia salmonellan osalta. Tällaisten erityistakuiden alaisten tuotteiden maahantuojia on Helsingin rekisterissä 31.

Muu elintarvikkeiden tuonti

Eläinperäisten elintarvikkeiden maahantuontia EU:n ulkopuolisista maista valvoo Ruokavirasto ja kasvit tuotteiden tuontia Tulli. Ruokavirasto tai Tulli voivat lähettää tuontieriin kohdistuvia valvontapyyntöjä esimerkiksi, kun Tullin näytteenotossa on ilmennyt määräysten vastaisuutta. Toimijoiden omavalvonnan tuontivalvontaa tarkastetaan suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä. Sisämarkkinoilta ei-eläinperäisten elintarvikkeiden maahantuojia Helsingissä on 213.

Elintarvikkeiden vienti

Vientivalvonta kohdistuu Helsingistä EU:n ulkopuolisiin maihin vietäviin elintarvikkeisiin. Virkaeläinlääkärit laativat eräkohtaisia tai ns. free sales vientitodistuksia toimijoiden pyynnöstä ja valvovat, että elintarvike-erä täyttää vastaanottajamaan vaatimukset. Osa eristä tarkastetaan. Helsingissä ei ole tällä hetkellä elintarvikehuoneistoja, joilla olisi tarkastustiheyttä nostavaa kolmansiiin maihin suuntautuvaa vientitoimintaa. Vientitodistuksia myönnetään vuosittain noin 80.

2.6.6 Alkutuotanto

Alkutuotanto on elintarviketuotannon ensimmäisen vaiheen toimintaa, esimerkiksi maidon- tai munnantuotantoa, lihakarjan kasvatusta, kalastusta, hunajantuotantoa sekä kasvien ja hedelmien viljelyä. Helsingissä on yhteensä 42 valvontarekisterissä olevaa alkutuotantopaikkaa. Kohteiden toimintatyytit ovat hunajantuotanto (28 kohdetta), kalastus (seitsemän kohdetta), puutarhaviljely (kasvihuone; neljä kohdetta) ja puutarhaviljely (avomaa; kaksi kohdetta). Lisäksi Helsingissä on yksi maidontuotantotila. Alkutuotannon valvontaa ohjaa Ruokaviraston ohje alkutuotannon elintarvikevalvonnasta ja riskinarvioinnista. Helsingissä valvonnassa oleva alkutuotanto on laajuudeltaan

pienimuotoista ja pääosin tarvittaessa tarkastettavaa. Hyväksyntää vaativaa alkutuotantoa eli itujen laajamittaista tuotantoa ei toistaiseksi ole ollut.

Taulukko 13. Alkutuotannon kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä 2025

Alkutuotanto	Toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusintatarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Maidontuotanto	1	1	0	1
Kalastus	7	0	0	0
Hunajantuotanto	28	0	0	0
Puutarhaviljely	6	0	0	0
Yhteensä	42	1	0	1

2.6.7 Kontaktimateriaalit

Helsingissä on 67 elintarvikekontaktimateriaalialan valvontakohtetta, joista suurin osa on kontaktimateriaalien maahantuojia ja tukkumyyjiä. Kontaktimateriaalien valmistajia on vain muutamia (esimerkiksi pieni keramiikkapaja ja muovikorkkien valmistaja). Kontaktimateriaalikohteita valvovat neljä kontaktimateriaaleihin perehtynyttä tarkastajaa. Valvontaa kohdistetaan erityisesti kontaktimateriaalien valmistajiin ja laajaan maahantuontiin.

Taulukko 14. Kontaktimateriaalialan kohdemäärät ja suunniteltujen tarkastusten määrä 2025

Elintarvikekontaktimateriaalit	Riski-luokka	Toimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025	Uusinta-tarkastusten määrä, arvio	Tarkastusten kokonaismäärä 2025
Jakelu tai markkinointi	1-3	28	6	0	6
Maahantuonti	1-3	53	11	0	11
Valmistus tai jatkojalostus	2-3	7	2	0	2
Yhteensä	-	88	19	0	19

2.6.8 Ravintolisät

Helsingissä on 310 valvontakohtetta, jotka myyvät ravintolisä. Suuri osa kohteista on ravintolisiä muun myynnin ohella myyvät vähittäismyymälät (noin 160 kpl), joihin kohdennetaan ravintolisätarkastuksia vain projektiluontoisesti. Varsinaisia valvontakohteita on noin 150 kpl ja niitä ovat ravintolisien valmistajat/valmistuttajat, luontaistuotekaupat, apteekit, maahantuojat, tukkukaupat ja verkkokaupat. Helsinkiin on rekisteröitynyt mm. useita suuria ravintolisien verkkokauppoja, jotka toimivat myös maahantuojina.

Yksikössä on kolme ravintolisiin, uusielintarvikkeisiin ja väitelainsäädäntöön perehtynyttä tarkastajaa. Valvontaa kohdistetaan erityisesti maahantuojiin ja verkkokauppoihin. Ravintolisien turvallisuus on nostettu esille EU:n tasolla viime aikoina ja useiden ravintolisissä yleisesti käytettävien aineiden turvallisuutta on esitetty elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) käsiteltäväksi.

2.7 Neuvonta ja yhteydenottojen käsittely

Elintarvikelain (297/2021) mukaan kunnallisen elintarvikevalvonnan tehtäviin kuuluu elintarvikealan ja kontaktimateriaalialan toimijoiden ja kuluttajien neuvominen ja, tiedottaminen elintarvikeasioissa sekä ruokamyrkytyspäilyjen selvittäminen. Elintarviketurvallisuusyksikössä käsitellään elintarvikkeisiin liittyviä yhteydenottoja, kuten neuvonta- ja toimenpidepyyntöjä Helsingin alueella.

2.7.1 Neuvonta

Helsingin elintarvikevalvonnassa elintarvikeneuvonta on pääosin keskitetty elintarvikeneuvontatiimille, jossa on kuusi elintarviketarkastajaa ja tiimipäällikkö. Tiimi vastaa yleisestä elintarvikeneuvonnasta, lausunnoista, toimenpidepyyntöjen/ruokamyrkytyspäilyiden käsittelyyn ottamisesta ja suurimmalta osin elintarvikehuoneistoilmoitusten käsittelystä sekä niiden johdosta tehtävistä tarkastuksista.

Elintarvikeneuvonta toteutetaan pääasiassa sähköisesti yhteisen sähköpostin (kymp.elintarviketurvallisuus@hel.fi) kautta tai sähköisen asioinnin palvelun (ilppa.fi) välityksellä tullessiin yhteydenottoihin vastaamalla. Internetsivuja pidetään ajan tasalla ohjeiden ja muun tiedon löytämisen mahdollistamiseksi. Tärkeä neuvonnan muoto on myös elintarvikevalvonnan tarkastuskäynnit, joilla ohjataan toimintaa ja annetaan neuvontaa. Toimijoiden käyttöön on tehty omavalvontasuunnitelmamalleja sekä ohjeita, jotka ovat saatavissa myös ruotsin ja englannin kielellä. Lisäksi yksikkö järjestää säännöllisiä yhteistyötapaamisia elintarvikeketjutoimijoiden kanssa ja osallistuu esimerkiksi Business Helsingin järjestämiin yrityksille suunnattuihin infotilaisuuksiin.

Ulkomyynnin, tapahtumien ja tilapäisen elintarvikkeiden myynnin neuvonnasta huolehtii ulkomyyntitiimi, joka koostuu elintarvikemyymälät -tiimin tarkastajista. Neuvonta toteutetaan yhteisellä sähköpostilla (kymp.ulkomyynti@hel.fi). Liikkuvien elintarvikehuoneistojen tiedottamisista käsitellään vuosittain noin 1500. Lisäksi suurempia tapahtumia koskien järjestetään tapahtumaan osallistuville elintarvikealan toimijoille infotilaisuuksia tilapäisen elintarvikemyynnin käytäntöjen neuvomiseksi.

2.7.2 Lausunnot

Elintarviketurvallisuusyksikkö antaa erilaisia lausuntoja elintarvikealan toimijoille, suunnittelijoille ja muille viranomaisille. Suurin osa lausunnoista koskee suunnitteilla olevia uusia huoneistoja tai perusrakennuksia olemassa oleviin huoneistoihin. Pääasiassa lausunnon antamisesta vastaa elintarvikeneuvontatiimi. Lausuntopyyntöt tulevat vireille Lupapisteen kautta asian ollessa vireillä myös rakennusvalvonnassa tai sähköpostitse. Lausuntoja annetaan vuosittain lähes 100 kpl. Tiimi tarkastaa ja tarvittaessa kommentoi myös elintarvikehuoneistoilmoitusten liitteenä lähetettävät pohjapiirustukset ennakkoneuvontana tilojen soveltuvuutta koskien. Muille viranomaisille annetaan pyynnöstä lausuntoja esimerkiksi uusista ohjeistuksista tai muutoksista lainsäädännössä.

2.7.3 Valvontapyynnöt ja RASFF-ilmoitukset

Ruokavirasto lähettää säännöllisesti elintarvikkeita koskevia valvontapyyntöjä, joista suurin osa perustuu RASFF-ilmoituksiin. Euroopan komissio pitää yllä nopean hälytyksen järjestelmää (RASFF), jonka avulla tiedotetaan jäsenvaltioille sähköisesti terveysvaaraa aiheuttavista elintarvikkeista ja rehuista. RASFF-ilmoituksiin liittyviä ja muita valvontapyyntöjä on vuosittain noin 150. Ne selvitetään viivytyksettä ja RASFF-ilmoitusten tietoja käytetään muuten hyväksi valvonnan suuntaamisessa. Valvontapyynnöt voivat kohdistua myös toimijoihin, jotka eivät ole tehneet ilmoitusta elintarviketoiminnastaan ja ne saatetaan valvonnan piiriin. Valvontapyyntöjen käsittelylle on asetettu 10 työpäivän käsittelyaikatavoite.

Jos terveysvaarallista elintarviketta epäillään olevan helsinkiläisessä valvontakohteessa, ryhdytään välittömiin toimenpiteisiin elintarvikkeiden markkinoilta poistamiseksi. Markkinoilta poistamisessa otetaan huomioon Ruokaviraston ohje elintarvikealan toimijoille takaisinvedosta sekä ilmoittamisesta viranomaisille ja kuluttajille.

2.7.4 Ruokamyrkytyspäilyt ja muut toimenpidepyynnöt

Elintarviketurvallisuusyksikkö vastaa ruokamyrkytysten sekä muiden elintarvikkeisiin ja kontaktimateriaaleihin liittyvien toimenpidepyyntöjen ja asiakasvalitusten selvittämisestä. Ruokamyrkytyspäilyt ja muut toimenpidepyynnöt käsitellään viipymättä ja tarvittaessa ryhdytään niiden edellyttämiin toimenpiteisiin kuten tarkastuksiin, näytteenottoon tai toimijan neuvontaan.

Elintarvike- ja kontaktimateriaalialan toimijoilla on velvollisuus ilmoittaa viipymättä valvontaviranomaiselle, kun hän saa tiedon tuottamansa, jalostamansa tai jakelemansa elintarvikkeen tai kontaktimateriaalin aiheuttamasta ruokamyrkytyspäilystä tai muusta reaktiosta tai haitasta. Muu reaktio tai haitta voi olla esimerkiksi allerginen reaktio tai vierasesine elintarvikkeessa. Ilmoituksen voi tehdä ympäristöterveydenhuollon sähköisessä asiointipalvelussa ([Ilppa.fi](https://ilppa.fi)). Myös kuluttajat voivat tehdä sairastumis- ja haittailmoituksen Ilppa-asiointipalvelussa.

Elintarviketoimintaan liittyviä yhteydenottoja käsitellään vuosittain noin 1200 kpl. Yhteydenotoista suurin osa on ruokamyrkytyspäilyjä. Yhteydenottojen jakauma on esitetty tarkemmin alla olevassa taulukossa 15.

Taulukko 15. Yhteydenottojen tyypit ja määrät

Yhteydenotot tyypeittäin	Arvio yhteydenottojen määrästä
Ruokamyrkytyspäily	800
Elintarvikkeen aiheuttama haitta	130
Elintarvikehuoneiston hygienia	70
Elintarvikkeiden laatu	100
Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät	70
Haittaeläinhavainto	30

2.7.5 Asiakastyytyväisyyden seuranta

Helsinkiläiset elintarvikealan toimijat ovat elintarviketurvallisuusyksikön suurin asiakasryhmä. Elintarvikealan toimijoiden asiakastyytyväisyyttä seurataan asiakastyytyväisyyskyselyin tarkastuskäyntien jälkeen. Asiakastyytyväisyyttä on seurattu useita vuosia ja tulokset ovat olleet hyviä. Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset ja avoimet vastaukset huomioidaan yksikön laatu- ja kehitystyössä.

2.8 Näytteenotto

Elintarvikenäytteiden laboratoriotutkimukset tehdään elintarvikelain mukaisesti hyväksytyssä MetropoliLab Oy:n laboratoriossa, jolta voidaan ostaa myös näytteenottopalvelua. Ruokavirasto on päätöksellään vuonna 2024 hyväksynyt Helsingin elintarviketurvallisuusyksikön virallisen näytteenoton siirron MetropoliLab Oy:lle. Kyse on elintarvikelain 33 §:n mukaisesta viralliseen valvontaan liittyvien tehtävien siirrosta. MetropoliLab Oy:n elintarvikenäytteenotto on akkreditoitu.

Näytteenottoa suunnataan riskiperusteisesti ottaen huomioon kohteiden riskiluokitus, omavalvonnan toimivuus, aikaisemmat valvontakokemukset sekä toimintaan liittyvät valitukset ja ruokamyrkytysepäilyt. Elintarvikehuoneistojen omavalvonnan näytteenotto otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon valvontanäytteiden määrässä. Elintarvikealan toimijoita ohjataan ottamaan ja tutkituttamaan itse omavalvontanäytteitä. Näytteenotossa ja analyyseissä otetaan huomioon mikrobikriteeriasetus ja Ruokaviraston ohjeistus näytteiden otosta ja tutkimisesta. Näytteiden kuljetuksen lämpötilanseuranta varten on käytössä tallentava dataloggeri.

Kansallisten seurantaohjelmien näytteet otetaan Ruokaviraston erillisten näytteenottopyyntöjen mukaisesti.

Vuonna 2025 otetaan yhteensä noin 455 näytettä mikrobiologisiin tai kemiallisiin tutkimuksiin. Näytteet koostuvat erikseen määritellyistä projektinäytteistä, hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen näytteistä sekä rekisteröityjen elintarvikehuoneistojen omavalvonnan valvontanäytteistä. Näytteistä tehtävät analyysit ovat pääsääntöisesti toimijalle maksullisia.

Näiden lisäksi on varauduttu ottamaan 150 näytettä valitusten tai ruokamyrkytysten selvittämiseksi ja näiden tutkimiseen on varattu erillinen rahoitus yksikön budjetissa. Näytteiden yhteismäärä on esitetty alla olevassa taulukossa 16.

Taulukko 16. Vuoden 2025 näytteet

Näytteet ja näytteenottokohteet	Näytteiden määrä (kpl)
Projektinäytteet yhteensä	160
Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen omavalvonnan valvontanäytteet	220
Omavalvonnan valvontanäytteet: leipomot, eineskeittiöt, tuotantolaitokset ja lihamyymälät	20
Omavalvonnan valvontanäytteet: myymälät, ravintolat, ulkomyynti ja tapahtumat	30
Sisämarkkinatuonnin näytteet	25
Ruokamyrkytysten ja valitusten selvittämiseen liittyvät näytteet	150
Yhteensä	605

Huonot näytetulokset johtava uusintänäytteenottoon ja tuloksen syyn selvittämiseen toimijan kanssa. Jos huonon tuloksen syyksi epäillään puutteita toiminnassa, toimijalle annetaan ohjausta ja neuvontaa. Jos huono tulos johtuu raaka-aineen laadusta, tiedotetaan raaka-aineen toimittajan valvontaviranomaista.

Näytteenottoprojekteista laaditaan yhteenveto ja tiedote. Yhteenvedossa pohditaan, onko tarvetta huomioida tuloksia valvonnassa ja onko vastaavalle projektille tarvetta jatkossa. Yhteenveto projekteista lähetetään tiedoksi näytteenottokohteille ja tulokset käsitellään myös ympäristö- ja lupajaostossa.

2.8.1 Projektit

Kastikkeiden hygieenisen laadun näytteenottoprojekti jatkuu vuonna 2025 pääkaupunkiseudun yhteisenä projektina. Näytteet otetaan ravintoloista, joissa valmistetaan kylmiä tai kuumia kastikkeita. Näytteitä otetaan kylmistä kastikkeista tai kastikepohjista 1–2 näytettä ravintolaa kohden. Analyysit ovat toimijalle maksullisia lukuun ottamatta Listeria- ja salmonellatutkimuksia.

Myymälöiden valmistaman jauhelihan laatua on seurattu Helsingissä säännöllisin väliajoin näytteenottoprojektien avulla 1990-luvun alusta saakka. Jauhelihan mikrobiologinen laatu heijastaa

raaka-aineen ikää, valmistushygieniaa ja säilytyslämpötiloja ja siten näytteenottokohteiden omavallan toimivuutta. Kaksivuotisessa projektissa näytteitä otetaan jauhelihaa valmistavista vähittäismyymälöistä kaksi näytettä huoneistoa kohden. Näytteeksi otetaan naudan jauhelihaa ja sikanautajajauhelihaa joko palvelutiskistä tai kylmäkalusteesta, jos jauheliha on välittömästi myyntiin pakattua. Analyysit ovat toimijalle maksullisia lukuun ottamatta shigatoksiinia tuottavan *Escherichia coli* -bakteerin (STEC) tutkimusta.

Myyvälöiden pakkaamien elintarvikkeiden hygieenistä laatua ja säilyvyyttä tutkitaan näytteenottoprojektina jatkona vuoden 2024 kartoitukselle. Kartoituksessa selvitettiin vähittäismyymälöissä tapahtuvan elintarvikkeiden suojakaasupakkaamisen ja muun pakkaamisen laajuutta, tuotteiden myyntiaikoja ja säilyvyytystutkimuksia. Myymälöissä pakataan esimerkiksi raakaa lihaa, lihavalmisteita, kalaa, kalajalosteita, valmisruokia, salaatteja ja jälkiruokia. Kartoituksessa todettiin, että tuotteille annettiin pitkiä myyntiaikoja ja säilyvyytystutkimukset olivat puutteellisia. Projektissa näytteeksi otetaan myymälän pakkaamien tuotteiden valikoimasta riippuen suojakaasupakattua raakaa sianlihaa, jalostettuja kalastustuotteita tai muita elintarvikkeita, joille on annettu pitkä myyntiaika. Näytteitä otetaan kustakin myymälästä 1–3 ja tuotteet tutkitaan myymälän asettamana viimeisenä käytöpäivänä. Analyysit ovat toimijoille maksullisia.

Konditoriatuotteiden hygieenistä laatua tutkitaan vuosina 2025–2026. Edellinen konditoriaprojekti tehtiin vuonna 2013 ja siinä todettiin säännöllisen valvonnan ohella tarvetta projektiluontoiseen näytteenottoon. Myymälöiden kylmälaitteistot ovat parantuneet, mutta esimerkiksi kahviloiden myyntivitriineissä todetaan poikkeamia etenkin kesäisin, joten näytteet otetaan vuoden 2025 ja 2026 kesinä. Näytteitä otetaan leipomokonditorioista ja kahviloista, jotka itse valmistavat tai koristelevat konditoriatuotteita. Näytteitä otetaan yhdestä kahteen huoneistoa kohden.

Projektien näytemäärät, aikataulut sekä näytteistä tutkittavat analyysit on esitetty alla olevassa taulukossa 17.

Taulukko 17. Projektinäytteiden määrä, aikataulu ja analyysit

Projekti	Näytemäärä (kpl)	Aikataulu	Analyysit
Kastikkeiden hygieeninen laatu 2024–2025	40	tammi-helmikuu	Alustava aistinvarainen arviointi, aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku, enterobakteerit, <i>Escherichia coli</i> , <i>Clostridium perfringens</i> , <i>Bacillus cereus</i> , hievat ja homeet. Jos valmistukseen ei sisälly kuumennusta, voidaan tutkia myös <i>Listeria monocytogenes</i> ja <i>Salmonella</i>
Myyvälöiden valmistaman jauhelihan hygieeninen laatu 2025–2026	30 + 30	elo-joulukuu 2025 tammi-huhtikuu 2026	Alustava aistinvarainen arviointi, aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku, <i>Escherichia coli</i> , <i>Salmonella</i> , STEC
Myyvälöiden pakkaamien elintarvikkeiden hygieeninen laatu ja säilyvyys	40	tammi-elokuu	Alustava aistinvarainen arviointi, tuotteesta riippuen aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku, enterobakteerit/ <i>Escherichia coli</i> , <i>Listeria monocytogenes</i> , <i>Salmonella</i> , <i>Clostridium perfringens</i> , <i>Staphylococcus aureus</i> , maitohappobakteerit, rikkivetyä tuottavat bakteerit, sulfiittia pelkistävät klostridit, <i>Yersinia enterocolitica</i>
Konditoriatuotteiden hygieeninen laatu 2025–2026	50 + 50	touko-elokuu 2025 touko-elokuu 2026	Alustava aistinvarainen arviointi, aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku, enterobakteerit, <i>Staphylococcus aureus</i> , <i>Bacillus cereus</i>

2.8.2 Muu näytteenotto

Sisämarkkinoilta tuotavia raakaa lihaa ja raakalihavalmisteita otetaan näytteeksi sisämarkkinavalvonnan tarkastusten yhteydessä. Näytteistä tutkitaan salmonella. Yksi näyte koostuu 2–5 osanäytteestä.

Hyväksytyistä elintarvikehuoneistoista (liha-, kala- ja maitoalan laitokset) otetaan näytteitä huoneisto-kohtaisten näytteenottosuunnitelmien mukaisesti omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi. Näytteeksi otetaan huoneistoissa valmistettuja tuotteita sekä pintapuhtausnäytteitä listeria- ja salmonellatutkimuksiin. Tutkittavat tuotteet, osanäytteiden määrä ja analyysit perustuvat mikrobikrieteriasetukseen ja Ruokaviraston ohjeisiin.

Lisäksi elintarvikehuoneistojen omavalvonnan toimivuuden arvioimiseksi otetaan näytteitä rekisteröidyistä elintarvikehuoneistoista. Näytteitä otetaan erityisesti kohteista, jotka valmistavat elintarvikkeita tukku- tai vähittäismyyntiin kuten tuotantolaitoksista, kasvispakkaamoista, leipomoista ja ei-neskeittöistä sekä ruhoja käsittelevistä lihamyymälöistä. Näytteenottoa suunnitellaan myös ravintoloihin, suurten myymälöiden palvelutiskeihin sekä ulkomyyntiin erityisesti kohteisiin, joihin ei kohdistu projektinäytteenottoa.

2.8.3 Näytteenotto ruokamyrkytys- ja valitustapauksissa

Ruokamyrkytyspäilyjen ja -epidemioiden sekä kuluttajavalitusten perusteella otetaan tarvittaessa näytteitä. Näiden näytteiden määrä vaihtelee vuosittain. Yleensä tutkittujen näytteiden määrä on ollut vuosittain 50–100. Ruokamyrkytys- ja valitusnäytteiden tutkimiseen on varattu erillinen rahoitus yksikön budjetissa. Näytteeksi voidaan ottaa valmiita elintarvikkeita, raaka-aineita tai näytteitä pinnoilta. Ruokamyrkytyspäilyissä tutkitaan tavallisesti useita näytteitä tapausta kohden, sillä todennäköisestä aiheuttajasta ei välttämättä ole näytteenottohetkellä varmuutta. Ruokamyrkytyspäilyilmoitus ei kuitenkaan aina johda näytteenottoon. Näin on esimerkiksi silloin, jos sairastuneita on vain yksi, vaikka epäiltyä ruokaa olisi nauttinut lukuisa joukko ihmisiä. Epidemiaselvityksistä on kerrottu tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

2.9 Ruokamyrkytys-epidemioiden ja elintarvikevaaratilanteiden selvittäminen

Ruokamyrkytysten käytännön selvitystyötä tekee lakisääteisen ruokamyrkytys selvitysryhmän alaisuudessa toimiva ruokamyrkytystiimi, johon kuuluu neljä elintarviketarkastajaa ja hygieenikkoeläinlääkäri. Tiimi hoitaa yli viiden henkilön ruokamyrkytys-epidemioiden selvitystyön sekä tarvittavien epäily- ja selvitys ilmoitusten raportoinnin Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Ruokaviraston yhteiseen ruokamyrkytys-epidemiarekisteritietojärjestelmään (RYMY). Ruokamyrkytys-epidemiaepäilyistä ja harkinnan mukaan myös yksittäisistä epäilyistä ilmoitetaan Helsingin epidemiologiseen toiminnan terveydenhoitajille ja tartuntatautilääkäreille.

Tavoitteena on käsitellä ruokamyrkytyspäilyt ja -epidemiat sekä muut terveysvaaratilanteet nopeasti ja tehokkaasti. Sairastumis- ja haittaepäilyjen ilmoittamista varten on käytössä valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon sähköinen ilmoituspalvelu (Ilppa). Ruokamyrkytys-epidemioiden osalta lakisääteinen selvitysaika on kolme kuukautta. Yksittäisten ruokamyrkytyspäilyjen käsittelylle ei ole tavoiteaikaa, mutta epäilyt selvitetään nopeasti, useimmiten muutamassa päivässä. Vati-järjestelmä ei toistaiseksi mahdollista ruokamyrkytyspäilyjen käsittelyaikaisten seuranta.

Ruokamyrkytys-epidemiaepäilyjen selvittämistä varten on kehitetty yksikön omaan käyttöön uusi, sähköinen Webropol-kyselylomake. Kyselylomakkeella voidaan tapauskohtaisesti kerätä tarvittavat tiedot mm. oireista ja syödyistä ruoista.

Ruokamyrkytys-epidemioiden lisäksi yksikössä selvitetään myös muita elintarvikevaaratilanteita. Elintarvikevaaratilanteella tarkoitetaan tapausta, jossa markkinoilla epäillään tai tiedetään olevan kuluttajien terveydelle vaarallista elintarviketta. Elintarvikevaaratilanne on esimerkiksi vierasesine elintarvikkeessa, elintarvike sisältää allergeenejä, joita ei ole mainittu pakkausmerkinnöissä, tai elintarvike sisältää terveydelle haitallista ainetta.

3 Terveydensuojelun valvontasuunnitelma

3.1 Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävät

Kunnan tehtävänä on edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Terveyshaittoja voi syntyä esimerkiksi puutteellisesta hygieniasta, asuntojen, koulujen ja päiväkotien sekä muiden julkisten tilojen sisäilmaongelmien seurauksena sekä talousveden ja uimaveden laatuongelmista. Edistämme terveellistä elinympäristöä ennaltaehkäisevällä valvonnalla, johon kuuluu esimerkiksi suunnitelmallinen tarkastustoiminta, lausuntojen antaminen sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittely. Lisäksi selvitämme epäiltyjä terveyshaittoja ja valvomme todettujen terveyshaittaa aiheuttavien tekijöiden poistamista. Keskeinen tehtävämme on tiedottaa terveyshaittojen ennaltaehkäisystä sekä järjestää terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa kaupunkilaisille ja toiminnanharjoittajille.

Valvira ohjaa kuntien terveydensuojeluvalvontaa. Valvira, aluehallintovirastot ja ELY-keskusten ympäristöä ja luonnonvaroja koskevat lupa- ja valvontatehtävät yhdistetään uuteen valtakunnalliseen lupa- ja valvontavirastoon suunnitelmakauden aikana. Uuden monialaisen viraston on tarkoitus aloittaa toimintansa viimeistään vuonna 2026. Valviran muuttuessa uudeksi virastoksi, jatketaan uuden viraston kanssa yhteistyötä, kuten Valviran kanssa on tässä suunnitelmassa esitetty.

Elinympäristön terveellisyyden turvaamiseen tulevaisuudessa vaikuttavat isot muutokset, kuten ilmastomuutos ja terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistus. Valvonnassa tarkastelemme jatkuvasti muuttuvaa toimintaympäristöämme ja reagoimme uusiin riskeihin valvontaa ja neuvontaa suuntaamalla sekä kehittämällä.

Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää (terveydensuojelulaki 763/1994, 4 a §). Terveydensuojeluviranomaisena toimii Helsingissä kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto. Terveydensuojelun valvonnasta vastaa Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristöterveysyksikkö lukuun ottamatta talousveden valvontaa, josta vastaa elintarviketurvallisuusyksikkö. Terveydensuojeluvalvonnan tehtäviä hoitavat ympäristöterveysyksikön päällikkö, kaksi tiimipäällikköä, johtava ympäristötarkastaja, 23 ympäristötarkastajaa, terveysinsinööri ja asumisterveysneuvoja.

Terveydensuojelun valvonta kohdistuu talousvettä toimittavan laitoksen, uimahallien, uimarantojen, asuntojen, päiväkotien sekä koulujen ja oppilaitosten, jatkuvaa hoitoa antavien sosiaalihuollon yksiköiden, majoitushuoneistojen, kauneushoitoloiden, tatuointi- ja solariumhuoneistojen, kuntosalien ja saunojen sekä muiden julkisten tilojen valvontaan. Edellä mainittuihin toimintoihin (asuntoja lukuun ottamatta) tehdään suunnitelmallisia tarkastuksia kohdekohtaiseen riskinarviointiin perustavassa aikataulussa. Terveydensuojeluvalvonnan tarkastusten tarkastuskertomukset tehdään valtakunnallisesti käytössä olevalla Vati-järjestelmällä. Vati on Ruokaviraston ylläpitämä ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä. Kunnan terveydensuojelutehtäviin kuuluu myös velvoite huolehtia Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveysään-
nöstön (2005) 20 ja 39 artiklassa tarkoitettujen todistusten myöntämisestä sekä velvoite ruumiinkuljetuslupien myöntämisestä (sopimus ruumiiden kuljettamisesta, valtiosopimus 13/1989).

3.2 Valvonnan painopistealueet

Terveydensuojelulain valtakunnallisen valvontaohjelman toimialakohtaisia painopistealueita ovat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen terveydensuojelussa. Alle on kuvattu, miten painopistealueita toteutetaan valvontaohjelmakaudella Helsingissä.

3.2.1 Talousvesivalvonnan uudet sisällöt

Alueellinen yhteistyö

Tavoitteena on saada perustettua aktiivisesti toimivia ja säännöllisesti kokoontuvia yhteistyöryhmiä. Uudellamaalla toimii ELY-keskuksen kokoon kutsuma yhteistyöryhmä, jossa on jäseninä Uudenmaan terveydensuojeluviranomaiset ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston talousvesivalvonnasta vastaava ylitarkastaja. Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa ja kutsuu tarvittaessa kokouksiin myös muita asiantuntijoita kuten ympäristösuojeluviranomaisia ja pelastuslaitoksen edustajia. Pääkaupunkiseudun terveydensuojeluviranomaisilla on säännöllisiä tapaamisia HSY Veden valvontaan liittyen ja Keski-Uudenmaan Vesi Kuntayhtymä järjestää kaksi kertaa vuodessa yhteistyöpalaverin, johon osallistuu alueen terveydensuojeluviranomaisia, vesilaitosten edustajia ja pelastuslaitosten edustajia. Yhteistyöryhmissä käsitellään mm. ajankohtaisia valvonta-asioita, häiriötilanteita, lainsäädännön muutoksia ja varautumista.

Riskienhallintasuunnitelmat

Valvotaan, että talousvettä toimittavat laitokset tarkistavat riskienhallintasuunnitelmansa ajoissa ja ennen valvontatutkimusohjelmien tarkistamista. Laitosten on pidettävä ajan tasalla riskienhallintasuunnitelmat sellaisten riskien ennalta ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi, joista voi aiheutua terveyshaittaa talousveden välityksellä. Riskienhallintasuunnitelmat kattavat koko vedentuotantoketjua koskevat riskit, ja niissä on esitettävä riskienhallinnan kannalta keskeiset tiedot ja tarkoituksenmukaiset menettelytavat riskien poistamiseksi tai vähentämiseksi. Riskienhallintasuunnitelmat laaditaan yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen sekä muiden riskienhallinnan kannalta keskeisten viranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

Talousveden ja lämpimän käyttöveden laadun turvaamiseksi ensisijaisena tilana käytettävän rakennuksen omistajan on koottava ja pidettävä ajan tasalla riskienhallinnan kannalta tarpeellisia tietoja ja hallittava rakennuksen vesilaitteistoihin liittyviä riskejä. Myös tiloissa toimivan toiminnanharjoittajan on osallistuttava rakennuksen vesilaitteistoja koskevaan riskienhallintaan.

Ensisijaisia tiloja ovat:

- Majoitustoimintaan tarkoitettut tilat lukuun ottamatta majoituskasarmeja sekä majoittumiseen tarjottuja kalustettuja huoneistoja, loma-asuntoja
- Yleisölle avoimet kylpylät, uimahallit, maauimalat ja saunat
- Tehostetun palveluasumisen tai laitoshoidtoa antavat sosiaalihuollon yksiköt
- Sairaalat ja terveyskeskukset, joissa vuodeosasto

- Muut kunnan päätöksen mukaiset tilat, joista voi aiheutua sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa rakennuksen vesilaitteiston välityksellä.

Terveydensuojelulain määrittämä takaraja riskinarviointien ja -hallintatoimien valmistumiselle on 12.1.2029. Riskinarviointiin perustuen Helsinki ottaa myös satamat ja vastaanottokeskukset ensisijaisten tilojen valvonnan piiriin.

Suunnitelmakaudella ensisijaisten tilojen omistajia ohjeistetaan ja kannustetaan tekemään vesilaitteistojen riskinarviointi ja tarvittaessa tehostamaan riskienhallintatoimenpiteitä. Vesilaitteistojen riskinarviointia ja hallintatoimenpiteiden todentamista ei edellytetä ennen siirtymäsäännöksen voimaantuloa, mutta voimassa olevan lainsäädännön nojalla annamme kuitenkin neuvontaa ja ohjaamme huomioimaan legionellabakteerien torjunnan toiminnassa. Siirtymäkaudella toteutamme painopistettä tiedottamalla ensisijaisten tilojen omistajia tulevasta velvoitteesta sekä pyytämällä sairaaloilta ja vuodeosastollisilta terveyskeskuksilta TsL:n 13 §:n mukaisen ilmoituksen ja neuvomalla tässä yhteydessä vesilaitteistojen riskinarviointivelvoitteesta. Tämän lisäksi arvioimme suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä legionellan esiintymisen riskiä mittaamalla talousveden ja lämpimän käyttöveden lämpötiloja sekä neuvomme legionellariskin pienentämiseksi tehtävistä toimenpiteistä ja riskinarviointivelvoitteesta.

3.2.2 Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa

Henkilöstön riittävä osaaminen varmistetaan ja kehitystarpeet tunnistetaan vuosittain tehtävän osaamiskartoituksen avulla. Koko henkilöstöä koulutetaan yleisistä valvontaan liittyvistä teemoista ja valvojilla on mahdollisuus erikoistumiseen ja lisäkouluttautumiseen valvonnan eri osa-alueilla. Koko henkilöstö seuraa aktiivisesti alan kehitystä ja osaamista pidetään yllä osallistumalla vuosittain alan koulutuksiin, seminaareihin ja tapahtumiin, kuten esimerkiksi sisäilmastoseminaariin. Henkilöstöä jatkokouluttamalla on varmistettu, että yksikössä on useita rakennusterveysasiantuntijakoulutuksen (RTA) käyneitä. Yhdellä valvojalla on lisäksi asbesti- ja haitta-aineasiantuntijan sertifiointi. Kaksi talousvesivalvontaa tekevää tarkastajaa on käynyt talousvesivalvonnan täydennyskoulutuksen. Ympäristöterveysyksikössä on meluhaittojen arviointiin ja mittaamiseen erikoistuneita valvoja ja ohjelmakaudella vahvistetaan vielä laaja-alaisemmin yksikön melumittaussosaamista.

Mittareita ja välineitä on hyvin valvonnan tarpeeseen ja niiden ylläpidosta ja kalibroinnista huolehditaan vuosittain. Ohjelmakaudella hankitaan uusi melumittari ja muuta laitteistoa päivitetään tarvittavilta osin.

Ympäristöterveysyksikössä luodun kohdekohtaisen riskinarviointimallin käyttöönoton myötä valvontaa on voitu kohdentaa aiempaa riskiperusteisemmin. Yksikössä seurataan aktiivisesti Vati-järjestelmään kertyvää valvontatietoa niin tarkastustoiminnan suunnittelun, valvonnan toteutumisen seurannan kuin toiminnan kehittämisen näkökulmasta. Riskinarviointimallia päivitettiin Vati-järjestelmässä olevien valvonnan tulosten sekä Etelä-Suomen aluehallintoviraston arviointi- ja ohjauskäynnin ohjeistuksen perusteella vuodelle 2025.

Tulevalla ohjelmakaudella painotamme valvontatietoon ja riskiin perustuen tarkastuksia vuosittain sille osa-alueelle, missä on syntynyt merkittävää tarkastusvelkaa ja tilojen käyttäjäryhmänä ovat erityisherät väestönosat. Vuonna 2025–2026 painotamme valvontaa päiväkoteihin, vuonna 2027 oppilaitoksiin ja vuonna 2028 jatkuvaa hoitoa antaviin sosiaalihuollon yksiköihin.

Valvonnassa on havaittu toiminnanharjoittajien tarvitsevan tukea terveydensuojelun omavalvonnan luomiseen ja omien riskien tunnistamiseen sekä niiden seuranta- ja hallintakeinojen luomiseen. Ympäristöterveysyksikössä on tehty ohjaava mallipohja omavalvontasuunnitelmaan kouluille ja sen jalkautus on aloitettu vuonna 2024. Painopistettä toteutetaan tällä ohjelmakaudella laajentamalla omavalvontamallipohjien laadintaa myös muihin toimintatyyppisiin aloittamalla päiväkodeista ja jatkuvaa hoitoa antavista sosiaalihuollon yksiköistä.

3.2.3 Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman yhteisessä osiossa on kuvattu kattavammin valmiuden ja varautumisen käytännöt.

Talousveteen liittyviä häiriötilanteita harjoitellaan HSY Veden sekä Espoon ja Vantaan terveydensuojeluviranomaisten kanssa joka toinen vuosi. Lisäksi Helsingin, Espoon ja Vantaan terveydensuojeluviranomaisilla on oma VIRVE-puheryhmä, jonka käyttöä harjoitellaan joka toinen kuukausi.

3.3 Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Vuosille 2025–2028 laaditun valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaisesti kunnan on terveydensuojelun painopisteiden avulla kohdennettava resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioitava lainsäädännön tuomat muutokset. Valvonnan suuntaamisessa kiinnitetään erityisesti huomiota kohteisiin, joissa on toistuvasti esiintynyt ongelmia.

Valvira on antanut yleiset ohjeet kuntien riskinarviointiin, mutta korostaa valvojan velvollisuutta arvioida kohdekohtaisesti riittävä tarkastustiheys. Terveydensuojelulain mukaiset suunnitelmallisen valvonnan toiminnot jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määrittyy valvottavan toimintatyyppin yleinen tarkastustiheys. Jokaisen tarkastuksen perusteella valvoja tekee toiminnalle ympäristöterveysyksikön kehittämän riskinarviointimallin mukaisen kohdekohtaisen riskinarvion, jonka pohjalta määrittyy toiminnan seuraava tarkastusväli. Kohdekohtaisessa riskinarvioinnissa arvioidaan haitan esiintymisen todennäköisyyttä ja seurausten merkittävyyttä Vati-tarkastusrivien mukaisesti. Jokainen toimintatyyppi saa riskiluvun, jonka perusteella määritetään kohteen riskitason (matala, tavanomainen, kohonnut). Seuraavan tarkastuksen ajankohta määrittyy riskitason mukaan. Näin voidaan suunnata tarkastukset riskialttein piiriin kohteisiin ja vähentää tarkastuksia kohteissa, joiden riskit ovat pienet tai hyvin hallinnassa. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin käyttö antaa toimijoille mahdollisuuden vaikuttaa omalla toiminnallaan tarkastustiheyteen. Toiminnanharjoittajalle kerrotaan tarkastuksella, mihin tarkastustiheys perustuu ja miten hän voi siihen vaikuttaa sekä tarkastuksen keskeinen sisältö.

Riskinarviointi on jatkuva prosessi eli viimeistään seuraavalla säännöllisen valvonnan tarkastuksella arvioidaan kohdekohtainen riski uudelleen. Kohdekohtaisessa riskinarviossa huomioidaan Valviran valvontaohjelmassa asettamat raamit. Riskinarviointimallin kehittäminen ympäristöterveysyksikössä jatkuu ohjelmakaudella niin, että se kattaa kaiken huoneisto- ja uimavesivalvonnan.

Valtakunnallisen Vati-järjestelmän rakenteen vuoksi toimipaikkojen kokonaismäärän sijasta valvonnan suunnittelussa ja raportoinnissa käytetään valvottavien toimintojen lukumäärää. Samassa toimipaikassa voi olla useita toimintoja, kuten koulu, liikuntatila ja allastila ja näiden tarkastustiheydet voivat vaihdella kerran vuodessa tarkastettavasta harvimmillaan joka viides vuosi tarkastettavaan. Kohdekohtaisen riskinarvion seurauksena tarkastustiheys voi harventua pisimmillään Valviran asettamaan vähimmäistarkastustiheyteen: tarkastus joka viides vuosi. Samalla tarkastuksella voidaan tarkastaa useita toimintoja.

Riskinarvioinnissa korostuvat seuraavat tekijät:

- Altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- Asian kiireellisyys (terveyshaitan esiintymisen todennäköisyys ja vakavuus sekä seurausten merkittävyys)
- Altistavan olosuhteen määrittely, altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (jatkuva tai tilapäinen oleskelu)
- Käytettävissä olevat valvonnan tulokset
- Onko toiminta ilmoituksen tai hyväksymispäätöksen mukaista
- Tilojen kunto, olosuhteet, kunnossapito sekä tilojen soveltuvuus ja riittävyys toimintaan nähden
- Toiminnanharjoittajan omavalvonta ja asiantuntemus sekä resurssit.

3.4 Tarkastus

3.4.1 Tarkastuksen määrittely

Terveydensuojelussa tarkastustoiminnan tavoitteena on selvittää toiminnan vaatimuksenmukaisuutta sekä sitä, aiheutuuko jostakin tekijästä tai olosuhteesta terveyshaittaa. Terveyshaitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi annetaan tarvittavia ohjeita ja kehotuksia. Mikäli terveyshaittaa aiheuttavaa olosuhdetta ei poisteta kehotuksesta, määrätään asiasta tarvittaessa valituskelpoisella päätöksellä.

Terveydensuojelussa valvomme terveydensuojelulain tarkoittamia toimintoja suunnitelmallisesti tekemällä tarkastuksia sekä ottamalla näytteitä. Nämä säännöllisen valvonnan toimenpiteet ovat maksullisia erikseen vahvistetun ympäristöterveydenhuollon taksan mukaisesti. Terveydensuojeluvälvönnän suunnitelmallisten tarkastusten tarkastuskertomukset tehdään valtakunnallisesti käytössä olevalla Vati-lomakkeella, jossa toimintaa arvioidaan rivikohtaisesti asteikolla A (vaatimusten mukainen, ei toimenpiteitä), B (vähäisiä puutteita, ohjaus ja neuvonta), C (vaatimusten vastainen, kehotus), D (vaatimusten vastainen, hallintopakko). C- ja D-arviosta seuraa maksullinen uusintatarkastus, jossa havaittujen epäkohtien korjaaminen varmistetaan. Uusintatarkastus voidaan toteuttaa dokumentteihin pohjautuvana asiakirjatarkastuksena tai paikan päällä tehtävänä tarkastuksena. Pieni osa suunnitelmallisista tarkastuksista tehdään kokonaan asiakirjatarkastuksina siten, että tarkastukseen ei sisälly tarkastuskäyntiä kohteessa. Etätarkastuksiin liittyviä menettelyitä kehitetään erityisesti tarkastuksella havaittujen epäkohtien korjaamisen todentamiseen.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi ympäristöpalvelut tekee muuta terveydensuojelulain tarkoittamaa valvontaa mahdollisten terveyshaittojen selvittämiseksi. Tähän kuuluvat mm. asumisterveyteen liittyvät tarkastukset sekä asiakkaiden valitukseen liittyvät selvitykset. Valitusten perusteella tehtyjen tarkastusten lisäksi kohteeseen voidaan toiminnanharjoittajan pyynnöstä tehdä ennakkotarkastus, kun uutta toimintaa vasta suunnitellaan. Edellä mainitut asunnon-, epäily-, valitus- ja ennakkotarkastukset ovat maksuttomia.

3.4.2 Tarkastuksen sisältö ja käytetty aika

Tarkastus ja uusintatarkastus sisältävät tarkastukseen valmistautumisen (tutustuminen toiminnan asiakirjoihin: toiminnasta tehty päätös, terveydensuojelulain 13 §:n mukainen ilmoitus, aiemmin laaditut tarkastuskertomukset ym.), tarkastuksen suorittamisen, tarkastuskertomuksen laatimisen ja kirjausten tekemisen tietojärjestelmiin. Tarkastusprosessiin voi myös sisältyä havaituista epäkohdista ilmoittaminen muille valvontaviranomaisille. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintaan tai asiakirjoihin.

Tarkastus voi sisältää osin tai kokonaan etänä suoritettavia osuuksia, kuten haastattelun ja asiakirjatarkastuksen. Kotirauhan piiriin kuuluvien toimintojen ja freelancer-toiminnanharjoittajien toimintojen tarkastukset suoritetaan etänä asiakirjatarkastuksena (omavalvontasuunnitelma) ja haastatteluna. Tarkastuksella selvitetään, harjoitetaanko tarkastettavassa kohteessa elinympäristöön vaikuttavaa toimintaa siten, ettei siitä synny terveyshaittoja. Tarkastukseen liittyy usein ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa. Suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevien kohdetyyppien tarkastuksilla toiminnanharjoittajaa ohjataan omavalvonnan toteuttamisessa. Kaikista tehdyistä tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi tarkastuksen kohteelle ja muille asianosaisille. Tarkastuskertomus laaditaan, vaikka asiat kohteessa olisivatkin kunnossa. Poikkeuksena on katselmus, jolla tarkastuskertomuksen korvaa lausunto.

Tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika riippuu mm. tilojen koosta ja toiminnan laajuudesta. Koko tarkastusprosessiin (tarkastuksen sopiminen, valmistelu, tarkastus, tarkastuskertomuksen laatiminen, mahdollisesti näytteenotto) kuluu aikaa keskimäärin kolmesta kuuteen tuntia. Tarkastusten sisällöstä on selostettu tarkemmin tämän suunnitelman valvontakohteet osioissa. Ympäristöpalveluiden valvonnassa olevat terveydensuojelulain mukaiset kohteet ja niihin kohdistuvat valvontatoimet kuten mm. kaikki tarkastukset, näytteenotot ja yhteydenotot kirjataan Vati-tietojärjestelmään.

3.5 Ilmoituksen- ja hakemuksenvarainen toiminta

3.5.1 Ilmoituksenvarainen toiminta

Terveydensuojelulain mukaisesta toiminnasta tulee tehdä ilmoitus. Ilmoitus tehdään viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Ilmoitus tulee tehdä seuraavien tilojen käyttöönotosta, toiminnan muutoksesta, toimijan vaihtumisesta tai toiminnan lopettamisesta:

- majoitustoimintaan tarkoitettu tila
- yleisölle avoin kuntosali, liikuntatila, sauna, kylpylä, uimahalli, maauimala ja uimaranta
- päiväkotia ja lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvän toiminnan järjestämispaikka sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukiokoulutusta, korkeakoulutusta, taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos tai sen opetuksen järjestämispaikka
- jatkuvaa hoitoa antava sosiaalihuollon toimintayksikkö
- solariumpalvelu, ihoa rikkova toiminta (esimerkiksi tatuointiliike) ja erityistä hygieniaa edellyttävä kauneushoitola
- muu huoneisto ja laitos sekä sellaiset toiminnot, joista voi aiheutua niiden käyttäjämäärä tai luonne huomioon ottaen terveyshaittaa

- otettaessa talousvettä omilla laitteilla käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa, ja muun kuin terveydensuojelulain 18 §:ssä tarkoitetun hakemusmenettelyyn kuuluvan talousvettä toimittavan laitoksen toiminnasta sekä vedenjakelualueesta, jossa vettä otetaan vedenkäyttäjien omilla laitteilla talousvetenä käytettäväksi yhteensä vähintään 50 henkilön tarpeisiin tai vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa, ja
- sairaalat ja terveyskeskukset, joissa on vuodeosasto (ilmoitus on tehtävä vesilaitteistojen riskienhallinnan valvontaa varten)

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittelystä laaditaan toiminnanharjoittajalle todistus keskimäärin seitsemässä päivässä ilmoituksen vastaanottamisesta. Samalla toiminnalle tehdään riskinarvio ilmoituksessa saatujen tietojen perusteella. Toiminta tarkastetaan suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksena riskiluokituksen mukaisessa aikataulussa.

3.5.2 Hakemuksenvarainen toiminta

Terveydensuojelulain 18 §:n mukaan talousvettä toimittavan laitoksen, jolla on omaa veden tuotantoa tai käsittelyä, on haettava toimintansa hyväksymistä viimeistään 3 kuukautta ennen suunniteltua toiminnan aloittamista. Talousvettä ei saa toimittaa, ennen kuin toiminta on hyväksytty.

Toiminnan hyväksymistä on haettava myös, jos vedenottoa tai vedenkäsittelyä laajennetaan tai muutetaan olennaisesti tai jos veden laadussa tai jakelussa tapahtuu talousveden laadun kannalta olennaisia muutoksia. Muutosta koskeva hakemus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan muuttamista. Toimintaa ei saa muuttaa ennen kuin hakemus on hyväksytty.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen lähettää hakemuksen tiedoksi niille aluehallintovirastoille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ja kuntien terveydensuojeluviranomaisille, joiden alueelle talousvettä toimittava laitos toimittaa vettä tai joiden alueelta se ottaa vettä, ja varaa näille tilaisuuden antaa hakemuksesta lausunto.

Hyväksymispäätöksessään terveydensuojeluviranomainen nimeää talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualueet ja antaa hakijalle 20 §:ssä tarkoitetut tarpeelliset määräykset.

3.6 Valvontakohteet

Suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvia toimintoja on Vati-valvontatietojärjestelmän mukaan 2801 (tilanne 04.11.2024). Suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksia näihin kohteisiin on suunniteltu vuodelle 2025 yhteensä 1141 kappaletta. Määrään eivät kuulu muut suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset, kuten valvontapyyntöihin liittyvät tarkastukset. Lukuun on arvioitu seurantatarkastusten määrä. Valvontakohteet on esitelty seuraavissa kappaleissa toimintatyypeittäin. Jokaisen toimintatyyppin yhteydessä on taulukko, jossa on esitetty toimintojen jakauma eri toimintaluokkiin/tyyppeihin, kohdetointojen lukumäärä Vatissa ja kohteen suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025. Tarkastusmäärän on sisällytetty edellisiltä vuosilta tarkastamatta jääneet kohteet. Tästä syystä myös tarkastusmäärät ovat nousseet aikaisempiin vuosiin verrattuna. Eniten aiempina vuosina tarkastamatta jääneitä kohteita on päiväkodeissa, kouluissa sekä kosmetologisissa huoneistoissa ja laitoksissa.

Tarkastuksilla arvioidaan tilojen soveltuvuutta käyttötarkoitukseensa. Soveltuvuuteen vaikuttavat toiminnan mukaan mm. rakenteiden ja pintojen kunto, vesipisteiden lukumäärä, sijainti ja varustelu, ilmanvaihdon riittävyys, lämpöolot ja vetoisuus, ääniolosuhteet, valaistus ja luonnonvalon saanti, säilytystilat, siivouksen ja tekstiilihuollon järjestelyt, wc-, pesu- ja pukuhuoneiden mitoitus, sisäilman radonpitoisuus, talousveden lämpötilat sekä tuholaiistorjunnan ja jätehuollon järjestelyt. Tarkastuksilla arvioidaan lisäksi omavalvonnan kattavuutta ja toimivuutta sekä sitä vastaako toiminta

siitä tehtyä ilmoitusta tai päätöstä. Suunnitelmallinen tarkastus voidaan tehdä asiakirjatarkastuksena, mikäli valvontakohte on kotirauhan piirissä tai tarkastus on uusintatarkastus ja tehtyjen korjaavien toimenpiteiden riittävyys on varmennettavissa saatujen dokumenttien pohjalta.

3.6.1 Koulut, päiväkodit sekä lasten ja nuorten kokoontumistilat

Valvottavia tiloja ovat mm. päiväkotit, ryhmäperhepäiväkotit, leikkitoiminta ja muu päivätoiminta, kerhotilat, nuorisotilat, leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot, esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus sekä muut koulut ja oppilaitokset. Valvontakohteiden koossa on suuria vaihteluita ja kohteiden koko voi vaihdella päiväkodeissa noin 8–300 lapsen välillä, kouluissa ja oppilaitoksissa noin 10–900 oppilaan välillä sekä yliopistossa yhtäaikainen oppilasmäärä voi olla jopa useita tuhansia. Näitä toimintoja on yhteensä 1152.

Toimintatyyppiin tehdään tarkastuksia kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheys voi riskinarvioinnin perusteella olla ammattioppilaitoksessa, esiopetuksessa, lukiossa, päiväkodissa ja peruskouluissa 0,25–0,5 sekä korkeakoulussa, aikuiskoulutuksessa ja leikki- ja päivätoiminnassa 0,2–0,33. Koulujen, päiväkotien sekä lasten ja nuorten kokoontumistilojen riskitekijöihin kuuluvat mm. riittämätön ilmanvaihto ja lämpötilaolojen, wc-tilojen riittävyyden, hygienian ja puhtaanapidon ongelmat sekä omavalvontasuunnitelman puutteellisuus.

Taulukko 18. Koulujen, päiväkotien sekä lasten ja nuorten kokoontumistilojen kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka-/tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Päiväkotit, ryhmäperhepäiväkotit	554	307
Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	107	44
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset (ammattioppilaitos, esiopetus, korkeakoulu, lukio, muu aikuiskoulutus, muut koulut ja oppilaitokset, peruskoulu)	422	188
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	69	35
Yhteensä	1152	574

3.6.2 Jatkuvaa hoitoa antavat sosiaalihuollon yksiköt

Valvottavia tiloja ovat mm. tehostetun palveluasumisen yksiköt ja laitoshoidon antavat sosiaalihuollon yksiköt, lastensuojelulaitokset sekä ensi- ja turvakodit. Näitä toimintoja on yhteensä 207. Syksyllä 2024 tehdyssä selvityksessä on todettu kohteita, jotka eivät ole ilmoittaneet toiminnastaan. Näitä kohteita on pyydetty ilmoittamaan toiminnastaan ja tämän vuoksi sekä valvottavien tilojen että tarkastusten määrät lisääntyvät uudella valvontaohjelmakaudella.

Perhehoito ja yksiköiden yhteydessä olevat vuokra- tai omistusasunnot eivät kuulu suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Toimintatyyppiin tehdään tarkastuksia kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheys voi riskinarvioinnin perusteella olla ensi- ja turvakodissa, perhekuntoutusyksikössä, lastensuojelulaitoksessa ja jatkuvaa hoitoa antavissa sosiaalihuollon toimintayksiköissä 0,25–0,5 sekä mielen-terveys ja päihdekuntoutuksessa 0,2–0,33. Jatkuvaa hoitoa antavien sosiaalihuollon yksiköiden riskitekijöihin kuuluvat mm. riittämätön ilmanvaihto, lämpötilaolojen, hygienian ja puhtaanapidon ongelmat sekä omavalvontasuunnitelman puutteellisuus.

Taulukko 19. Jatkovaa hoitoa antavien sosiaalihuollon yksiköiden kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka-/tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Vanhainkodit ja vastaavat	83	34
Lastenkodit/lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	37	12
Muut sosiaalialan yksiköt (Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt, kehitysvammalaitos (tehostettu palveluasuminen), mielen-terveys ja päihdekuntoutajat (tehostettu palveluasuminen), palveluasuminen)	87	38
Yhteensä	207	84

3.6.3 Talousvesi

Talousveden valvonta koskee kaikkea terveydensuojelulain 16 §:ssä tarkoitettua vettä. Helsingissä elintarviketurvallisuusyksikkö huolehtii sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asetuksen (1352/2015) edellyttämästä talousveden valvonnasta sekä STM:n asetuksen pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001) mukaisesta valvonnasta.

Talousvettä toimittavat Helsingin seudun kuntayhtymän (HSY) vesihuolto ja Keski-Uudenmaan Vesi. HSY:n vesihuolto tuottaa Helsinkiin lähes kaiken talousveden ja toimittaa vettä laajasti myös Espooseen ja Vantaalle. Sipoon Vesi toimittaa talousvettä Östersundomin alueelle. Sipoon Vesi ostaa tukkuveden Keski-Uudenmaan Vedeltä. Kaupunkien välillä tehdään tiivistä yhteistyötä talousvettä toimittavan laitoksen valvonnassa ja vastuista on sovittu ennakkoon. Lisäksi Helsingissä toimii Villingin vesiosuuskunta.

Tarkastusten tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Terveydensuojelulain mukaisissa talousvettä toimittavissa laitoksissa tehdään tarkastuksia laitostiloissa sekä raakaveden laadun varmistamiseksi vedenottoilla ja niiden lähiympäristössä. Tarkastuksella tarkastetaan mm. omavalvontaa, riskienhallintaa, valvontatutkimusohjelman toteutumista, tilojen siisteyttä ja kunnossapitoa sekä aikaisemmin havaittujen epäkohtien korjaaminen.

Valvonnan perustana toimii laadittu riskinarviointi ja sen ajantasaisuus arvioidaan suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä. Päävastuu riskinarvioinnin tekemisestä on vesilaitoksilla. Terveydensuojeluviranomainen osallistuu tekemiseen terveyshaitan arvioinnin asiantuntijana ja hyväksyy riskinarvioinnin. Terveydensuojeluviranomainen on hyväksynyt kaikkien EU-raportoitavien talousvettä toimittavien laitosten riskinarvioinnit.

Lisäksi talousvettä toimittavan laitoksen valvontaan kuuluu hyväksytyn valvontatutkimusohjelman ja näytteenottosuunnitelman toteutumisen sekä veden laadun tutkimustulosten arviointi. Kaikilla terveydensuojelulain mukaisilla vesilaitoksilla on voimassa oleva valvontatutkimusohjelma ja häiriötilannesuunnitelma. Valvontatutkimusohjelmat ja niiden päivitykset tehdään laitosten ja terveydensuojelun yhteistyönä.

Elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaan ilmoitusvelvolliset kohteet (ravintolat, leirikeskukset, kahvilat yms.), jotka toimittavat talousvettä vain omaan käyttöönsä, valvotaan talousveden osalta muun valvonnan yhteydessä. Niiden veden laatua valvotaan joko Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 1352/2015 tai 401/2001 mukaisesti. Lisäksi säännölliseen valvontaan kuuluvat toimijat, jotka järjestävät talousveden jakelun suuriin yleisötilaisuuksiin. Valvonnan ja ilmoitusvelvollisuuden tarve arvioidaan riskinarvioinnin perusteella. Valvontaa tehdään tarkastuksin ja näytteenotoin. Näiden kohteiden veden laatu tutkitaan 1–3 vuoden välein.

Helsingin terveydensuojeluviranomaiset antavat talousvesineuvontaa verkostoveden ja talousvesikaivojen osalta. Vesihuoltoverkoston ulkopuolella Helsingissä on noin 500 oman talousvesikaivon varassa olevaa kuntalaista. Kiinteistökohtaisten talousvesien suunnitelmallista valvontaa ei ole tarpeen tehdä, koska yksittäiset kotitaloudet vastaavat itse hankkimansa talousveden laadusta. Tarvittavat valvontatoimet ja näytteenotto kohdennetaan terveyshaittaepäilyihin.

Taulukko 20. Talousvesivalvonnan kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka/-tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	1	2
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	1	1
Veden jakelu osana julkista tai kaupallista toimintaa	9	1
Elintarvikehuoneiston käyttämä talousvesi	16	8
Yhteensä	27	12

3.6.4 Uimarannat ja talviuintipaikat

Yleisiä uimarantoja valvotaan sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asetuksen 177/2008 mukaisesti ja pieniä yleisiä uimarantoja koskee STM:n asetus 354/2008. Yleisiä uimarantoja (EU-uimarannat) on 14, pieniä yleisiä uimarantoja 12 sekä yleisiä talviuintipaikkoja 14 ja muita talviuintipaikkoja 12. Kaksi pientä yleistä uimarantaa on siirretty tulevalle suunnitelmakaudelle EU-uimarannoiksi niiden kasvaneen kävijämäärän vuoksi. Yleiset uimarannat tarkastetaan vuosittain uimakauden (15.6.–31.8.) aikana. Pienet yleiset uimarannat tarkastetaan riskiperusteisesti, kuitenkin vähintään joka toinen vuosi. Yleisille uimarannoille tehdään tarvittaessa katselmuksia myös uimakauden ulkopuolella. Yleisille talviuintipaikoille tehdään valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia talviuintikauden aikana (1.9.–14.6.). Talviuinnin suosio on nousussa ja uusia talviuintipaikkoja on suunnitteilla.

Tarkastus kohdistuu mm. uimarannan siisteyteen, oheistiloihin sekä uimarannasta annettaviin tietoihin, ohjeisiin ja opasteisiin sekä kieltomerkintöihin. Tarkastuksen yhteydessä arvioidaan myös uimaveden laatuun kohdistuvia riskejä, kuten läheiset hulevesi- ja viemäröintijärjestelmät. Valvonnassa varaudutaan uimavesivälitteisten epidemioiden selvittämiseen.

Uimaveden laatua seurataan säännöllisesti uimakauden ajan kaikilla rannoilla. Uimaveden laatua tullaan seuraamaan tiheästi uimarannoilla, joiden veden laadussa on ollut ajoittaisia ongelmia. Näytteitä otetaan yleisiltä uimarannoilta 5–9 näytettä, pieniltä yleisiltä uimarannoilta 4–5 näytettä. Arvioitu viranomaisvalvonnan näytemäärä kesän aikana on 137 näytettä. Lisäksi saatetaan ottaa lisänäytteitä uimaveden laadun varmistamiseksi.

EU-uimarantojen laatuluokitukset lasketaan syksyllä pääsääntöisesti neljän edellisen vuoden uimavesinäytteiden tulosten perusteella. Laatuluokitukset päivitetään vuosittain ja uimavesiprofilien päivitys tehdään STM:n asetuksen 177/2008 liitteen IV mukaisesti. Yleisten uimarantojen vesitutkimustulokset raportoidaan aluehallintovirastolle valtakunnalliseen tietojärjestelmään syyskuun loppuun mennessä.

Helsingin kaupungin ympäristöterveysyksikkö seuraa tehostetusti uimaveden laatua uimarannoilla ja talviuintipaikoilla, joiden veden laadussa on ollut aiempina vuosina ongelmia tai viitteitä siitä, että valumavedet vaikuttavat uimarannan veden laatuun. Hulevesien ohjaamiseen uimarantojen läheisyydessä tullaan kiinnittämään erityistä huomiota.

Taulukko 21. Uimarantojen ja talviuintipaikkojen kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka-/tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	14	16
Pienet yleiset uimarannat	12	8
Muu uimapaikka (talviuinti)	26	3
Yhteensä	52	27

3.6.5 Uimahallit ja vastaavat yleiset allastilat

Uimahalleissa sekä muissa yleisissä uima-allastiloissa huolehditaan STM:n asetuksen (315/2002) edellyttämästä allasveden valvonnasta. Toimintatyyppiin tehdään tarkastuksia kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheys voi riskinarvioinnin perusteella olla 0,33-1. Allasveden laatua valvotaan valvontanäytteiden avulla. Tarkastuksilla varmennetaan mm. allastilojen omavalvonnan ja käyttötarkkailun toimivuus, riskinarviointi, ilmanvaihto ja puhtaanapito. Valvontanäytteiden tuloksia seurataan päivittäin ja poikkeamista pyydetään selvitystä valvontakohteesta. Valvonnassa varmistutaan siitä, että veden laadun poikkeamat hoidetaan asianmukaisesti ja niistä tehdään tarvittava seuranta, kuten uusintänäytteet. Lisäksi huolehditaan, että kohteilla on ajantasaiset valvontatutkimusohjelmat ja näytteenottosuunnitelmat. Valvonnassa varaudutaan myös allasvesiperäisten epidemioiden selvittämiseen.

Helsingissä on yhteensä 58 uimahallia tai muuta yleistä allastilaa, joissa on yhteensä 113 uima-allasta. Osa kohteista ja altaista voi olla suljettuna pitkiäkin aikoja esimerkiksi huoltotöistä johtuen.

Taulukko 22. Uimahallien ja vastaavien yleisten allastilojen kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka-/tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Yleiset altaat	58	30

3.6.6 Erityistä hygieniaa edellyttävät kauneushoitolat ja ihoa rikkovat toiminnot / tatuointi- ja lävistysliikkeet

Erityistä hygieniaa edellyttävissä kauneushoitoloissa tarjotaan mm. kasvo- ja vartalohoitoja, kynsihoitoja, jalkahoitoja sekä karvanpoistoa. Tarjottavat hoidot voivat olla myös ihoa rikkovia, kuten akupunktio, pistoshoidot ja microblading. Näitä toimintoja on yhteensä 516. Tatuointi- ja/tai lävistystoimintoja on yhteensä 109.

Toimintatyyppiin tehdään tarkastuksia kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheys voi riskinarvioinnin perusteella olla kosmetologisissa huoneistoissa ja laitoksissa sekä muussa ihon käsittelyssä ja hoidossa 0,2–0,25 sekä tatuointi ja lävistystoiminnoissa 0,2–0,33. Valvonnassa kiinnitetään erityisesti huomiota mm. välinehuollon hygieeniseen toteutumiseen ja työtasojen puhtautteen. Kauneushoitoloissa huomiota kiinnitetään myös mm. kynsipölyjen kohdepoistoon sekä jalkahoitovälineiden huoltoon. Ihoa rikkovien toimintojen kohdalla huomiota kiinnitetään myös pistävän ja viiltävän jätteen hävittämiseen. Tarkastuksilla arvioidaan lisäksi omavalvonnan kattavuutta ja toimivuutta.

Taulukko 23. Erityistä hygieniaa edellyttävien kauneushoitoloiden ja ihoa rikkovien toimintojen sekä tatuointi ja lävistysliikkeiden kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka-/tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	494	241
Muu ihon käsittely ja hoito	22	10
Tatuointi ja lävistys	109	44
Yhteensä	625	295

3.6.7 Yleiset liikuntatilat

Yleisiä liikuntatiloja ovat mm. kuntosalit, urheilu- ja jäähallit, jooga-, pilates-, aerobic- ja tanssistudiot, kamppailulajien salit sekä lasten ja nuorten sisäliikuntapaikat, kuten trampoliinipuistot. Näitä on yhteensä 270.

Toimintatyyppiin tehdään tarkastuksia kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheys voi riskinarvioinnin perusteella olla 0,2–0,25. Liikuntatilojen riskitekijöihin kuuluvat mm. ilmanvaihdon riittävyys ja käytettävien välineiden ja laitteiden huolto, puhdistus, kunto sekä pölyävät materiaalit. Liikuntapaikan sijainnin mukaan riskitekijänä voi olla toiminnasta aiheutuva meluhaitta lähi-asuntoihin tai muihin oleskelutiloihin.

Taulukko 24. Yleisten liikuntatilojen kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka-/tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Yleiset liikuntatilat	270	66

3.6.8 Majoitustoimintaan tarkoitettut tilat

Majoitustoimintaan tarkoitettuja tiloja ovat esim. hotelli, hostelli, retkeilymaja, retkeilyhotelli, kesähotelli, huoneistohotelli, motelli, matkustajakoti, täysihoitola, lomakeskuksen ja leirintäalueen majoitushuoneisto tai mökki, majoituskasarmi, majoittumiseen tarjottu kalustettu huoneisto, loma-asunto, aamiaismajoitus siihen tarkoitetuissa tiloissa, asuntola, yömaja ja vastaanottokeskus. Näitä on yhteensä 356. Aikaisempiin vuosiin nähden hostellien määrä on vähentynyt ja toisaalta muun majoitustoiminnan määrä on kasvanut Vati-järjestelmässä tehtyjen kirjaamisen tarkennusten takia.

Toimintatyyppiin tehdään tarkastuksia kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheys voi riskinarvioinnin perusteella olla hotelleissa, hostelleissa, lomakeskuksen ja leirintäalueen mökeissä 0,2–0,25 sekä kasarmeissa ja pakolaisten vastaanottokeskuksissa 0,2–0,33. Pienimuotoiseen majoitustoimintaan kohdistetaan tarkastuksia tarvittaessa. Majoitushuoneistoille ominaisia terveyshaittaa mahdollisesti aiheuttavia riskejä ovat esim. tilojen ja wc-tilojen riittävyys sekä asianmukaisuus, sisäilmastoon liittyvät tekijät, liinavaatehuolto, veden laatu ja lutikoiden tai muiden syöpälaisten esiintyminen. Majoitushuoneistoissa on usein myös oheistoimintoja, kuten liikuntatiloja, kokoontumistiloja ja saunoja sekä toisinaan myös uima-altaita ja kauneushoitoloita.

Majoittumiseen tarjottu kalustettu huoneisto, loma-asunto tai tila (aamiaismajoitus siihen tarkoitetuissa tiloissa sekä asuntola, yömaja sekä muut vastaavat) katsotaan pienimuotoiseksi majoitustoiminnaksi, pois lukien vastaanottokeskukset. Näiden toimintojen valvontaa toteutetaan uudella ohjelmakaudella muutoin kuin suunnitelmallisina tarkastuksina, eikä niihin siten sovelleta muun majoitustoiminnan tarkastustiheyttä. Edellä mainittuja kohteita valvotaan tukemalla toiminnanharjoittajien omavalvontaa ja antamalla ohjausta ja neuvontaa toiminnan ilmoittamisen yhteydessä. Valittuja kohteita voidaan tarkastaa riskinarvioinnin, satunnaisen otannan tai yhteydenottojen perusteella.

Taulukko 25. Majoitustoimintaan tarkoitettujen tilojen kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka-/tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Hotellit	72	15
Hostellit (retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakodit, motellit, täyshoitolat)	26	5
Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	1	0
Muu majoitustoiminta	243	0
Kasarmit	9	9
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	5	2
Yhteensä	356	31

3.6.9 Yleiset saunat

Ilmoituksenvaraisiksi saunoiksi luetaan yleiset saunat, joiden päätoiminta on sauna, tai saunoja tarjotaan erillisesti asiakkaille. Uimahallien ja hotellien yhteydessä olevia saunoja ei valvota erikseen, vaan muun tarkastuksen yhteydessä. Saunalautat ja vierasvenesatamien saunat ovat ilmoitusvelvollisia. Helsingissä on tällä hetkellä yhteensä 26 yleistä saunaa tai vastaavaa valvonnan piirissä.

Toimintatyyppiin tehdään tarkastuksia kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheys voi riskinarvioinnin perusteella olla 0,2–0,5. Saunoissa kiinnitetään huomiota sauna- ja oheistilojen yleiseen hygieniaan ja puhtaanapitoon, omavalvonnan toteutumiseen sekä pintapuhtauden seurantaan. Saunojen riskitekijöihin kuuluvat saunatilojen pintojen oikeat materiaalivalinnat ja niiden huolto, peseytymismahdollisuudet, wc-tilojen määrä sekä käsienpesumahdollisuus.

Tarkastuksella käydään läpi myös tekstiilihuolto sekä asiakkaille annettavat hygieniaohjeet. Lisäksi kiinnitetään huomiota mahdollisiin saunatoiminnasta ympäristöön kohdistuviin haittoihin, esimerkiksi puunpolton osalta. Saunat kuuluvat ensisijaisesti tiloihin ja niissä annetaan ohjeistusta legionellariskien ennaltaehkäisemiseksi.

Taulukko 26. Yleisölle avointen saunojen kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka-/tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Yleisölle avoimet saunat	26	4

3.6.10 Solariumit

Solariumien valvontaa tehdään terveydensuojelulain ja säteilylain nojalla. Näitä tiloja on yhteensä 30.

Toimintatyyppiin tehdään tarkastuksia kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheys voi riskinarvioinnin perusteella olla 0,2–0,25. Valvonnassa kiinnitetään huomiota erityisesti solariumlaitteiden ihoa koskettavien pintojen puhtauteen ja tilojen puhdistukseen. Lisäksi tarkastetaan mm. tilojen riittävyys ja asianmukaisuus (pukeutumis-, peseytymis- ja wc-tilat) sekä ilmanvaihdon riittävyys. Tarkastuksen yhteydessä käydään läpi myös säteilylain mukaisia asioita ja saadut tiedot toimitetaan Säteilyturvakeskukselle, joka valvoo solariumlaitteiden ja niiden käytön turvallisuutta säteilylain nojalla.

Taulukko 27. Solariumtilojen kohdetoimintojen lukumäärä ja suunnitellut tarkastukset vuodelle 2025.

Toimintaluokka-/tyyppi	Kohdetoimintojen lukumäärä	Suunnitellut tarkastukset 2025
Solariumit	30	18

3.6.11 Sairaalat ja vuodeosastolliset terveyskeskukset

Sairaalat ja vuodeosastolliset terveyskeskukset ovat olleet ilmoitusvelvollisia toimipaikkoja vuodesta 2023 lukien. Ilmoitus tehdään kyseisistä toimipaikoista kuitenkin ainoastaan terveydensuojelulain 19 b §:ssä säänneltyä ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinnan valvontaa varten. Muutoin toimipaikat eivät ole terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollisia eikä niihin kohdistu valvontasuunnitelman mukaista valvontaa. Ilmoitukset kyseisistä toimintatyypeistä tullaan pyytämään suunnitelmakauden aikana, joten määrä tarkentuu tulevilla suunnitelmakaudella.

3.6.12 Suuret yleisötilaisuudet

Helsingissä järjestetään vuosittain noin 100 suurta tapahtumaa, joihin ennakoidaan osallistuvan yhtäaikaisesti yli 500 henkilöä. Tapahtuman järjestäjä tekee Helsingin kaupungille toiminnastaan ilmoituksen, jossa kuvataan tapahtuman luonne, koko ja yhteystiedot sekä tehdyt sopimukset eri tahojen kanssa. Järjestäjää ja toiminnanharjoittajia ohjeistetaan ja neuvotaan esim. talousveteen ja käymälöihin sekä elintarvikkeiden valmistukseen, tarjoiluun ja myyntiin liittyen. Vuoden aikana järjestettäviin uusiin tai vuosittain toistuviin merkittäviin yleisötilaisuuksiin tehdään riskinarvioinnin perusteella tarkastus. Valvontaa voidaan tehdä tarkastuksin ja näytteenotoin. Tapahtumien valvonnasta vastaa elintarviketurvallisuusyksikkö.

Ennakkovalvontana tarkastetaan tapahtumaan liittyviä asiakirjoja, kuten tiedottaminen liikkuvasta elintarvikehuoneistosta, pohjakuvat, wc-järjestelyt ja talousvesijärjestelyt. Viranomaiskokoontumisia pidetään tarvittaessa järjestäjän kanssa tapahtuman suunnitteluvaiheessa. Tapahtuman rakentumisvaiheessa tehdään tarkastuksia tarpeen vaatiessa alueelle. Suurissa tapahtumissa osallistutaan yhteisiin viranomaiskatselmuksiin. Terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä suoritetaan tarvittaessa muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa, kuten liikkuvien elintarvikehuoneistojen tarkastuksia. Tarkastukset voidaan tehdä erikseen erityisesti silloin, kun tarkastukset ovat valvonnan tarkoituksen toteutumiseksi tarpeen tehdä eri aikoina. Tarvittaessa tapahtuman jälkeen pidetään toimijan kanssa yhteinen viranomaispalautepalaveri, jonka tavoitteena on edelleen kehittää tilaisuuden järjestelyjä.

3.7 Neuvonta ja toimenpidepyyntöjen käsittely

3.7.1 Neuvonta ja lausuntopyynnöt

Terveydensuojeluvalvontaan liittyvää neuvontaa annetaan tarkastuksilla sekä yhteisten sähköpostien ja asumisterveysneuvontapuhelimen kautta. Yhteisiä sähköposteja on perustettu terveydensuojelulle, asumisterveydelle, talousvedelle, uimavesille, laivojen saniteettitodistuksille ja ruumiinkuljetusluville sekä rottahavainnoista ilmoittamiseen. Lisäksi kuntalaisten käytössä on sähköinen palautejärjestelmä. Palveluiden yhteystiedot ovat saatavilla Helsingin kaupungin hel.fi-internetsivustolla aihealueittain.

Terveydensuojeluvalvonnan tehtäviin kuuluu erilaisten lausuntojen antaminen eri sidosryhmien hankkeisiin terveydensuojelun edistämiseksi. Lausuntoja annetaan mm:

- terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten kohteiden rakennusluvista
- talousveden laadusta
- sosiaalialan erilaisten toimintapisteiden ja laitosten lupaa tai rekisteröintiä varten
- asumisterveyteen liittyvissä asioissa.

Lisäksi lausuntoja annetaan vapautushakemukseen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon liittämismahdollisuudesta.

Terveydensuojelun puolella yhteistyötä tehdään tiiviisti muun muassa Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa päiväkotien ja koulujen valvontaan liittyvissä asioissa sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa muun muassa uimarantojen, uimahallien, liikuntatilojen ja nuorisotalojen osalta. Yhteistyötä tehdään myös edellä mainittujen toimialojen käyttämien kiinteistöjen ylläpidossa mukana olevien tahojen kanssa. Lisäksi ympäristöterveysyksikkö on edustettuna moniammatillisessa säännöllisesti kokoontuvassa kaupungin sisäilmatyöryhmässä sekä sen alaisuudessa toimivissa toimialakohtaisissa sisäilmatyöryhmissä.

3.7.2 Asumisterveyden häiritsemiset

Asumisterveydessä neuvontaa annetaan sähköpostitse ja neuvontapuhelimen kautta. Vireille tulevat yhteydenotot ohjautuvat pääasiassa suoraan aihealueen tarkastajille hoidettaviksi ja asunnontarkastuspyyntöjen osalta jonoon odottamaan käsittelyvuoroaan. Asunnontarkastuspyynnöt otetaan käsittelyyn viivytyksettä pääasiassa vireilletulojärjestyksen mukaan 60 päivän sisällä ensimmäisestä yhteydenotosta. Käsittelyynoton osalta käytetään kiireellisyyskierrosta, jolloin otetaan huomioon haitan vakavuus, altistuvien ikä ja terveydentila.

3.7.3 Muut toimenpiteet

Kunnan terveydensuojelutehtäviin kuuluu velvoite huolehtia Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännösten (2005) 20 ja 39 artiklassa tarkoitettujen todistusten myöntämisestä. Tämän mukaisesti ympäristöpalveluiden ympäristöterveysyksikkö tarkastaa ja antaa todistukset kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitoimenpiteistä ja saniteettitoimenpiteistä vapauttamisesta Helsingin satamissa (Valviran päätös Dnro 6678/06.10.01/2016). Todistuksia myönnetään noin 50–65 vuodessa. Tulevalla suunnitelmakaudella aloitetaan EU-laivatarkastukset kansainvälisillä risteilyaluksilla osana EU SHIPSAN -tarkastusohjelmaa. Vuosittaiset tarkastusmäärät tarkentuvat, kun henkilöstö on koulutuksen kautta saanut pätevyyden tehdä tarkastuksia.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen antaa toimivaltaisena viranomaisena ruumiiden maasta kuljettamisesta tehdyn sopimuksen (Sopimus ruumiiden kuljettamisesta, valtiosopimus 13/1989) mukaisia ruumiinkuljetuslupia. Ruumiinkuljetusluvat annetaan valtiosopimuksen artiklan 5 ehdoin. Ruumiinkuljetuslupia myönnetään noin 40–60 vuodessa. Tässä sopimuksessa ruumiiden kuljettamisella tarkoitetaan ihmisten ruumiiden kansainvälistä kuljettamista lähtövaltiosta määrävaltioon. Sopimusta ei sovelleta tuhkan kansainvälisen kuljettamisen osalta.

Terveyshaittoihin liittyviä ilmoituksia valvontakohteista voi tulla esimerkiksi puhelimitse, sähköpostitse tai kaupungin palautejärjestelmän kautta. Valvontakohteeseen voidaan tehdä tarkastus terveyshaittaepäilyyn liittyvän ilmoituksen perusteella, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi. Tarkastus voi olla paikan päällä tehtävä tarkastus tai asiakirjatarkastus.

3.8 Häiriötilanteet

3.8.1 Talousvesi

Vesihuollon häiriötilannesuunnitelmat on laadittu ja niitä päivitetään tarvittaessa. Häiriötilanteisiin varautumista ja viestintää kehitetään yhteistyössä asianomaisten viranomaisten ja vesilaitoksen kanssa. Lisäksi suunnitellaan ja osallistutaan talousveden turvallisuutta edistäviin häiriötilanneharjoituksiin yhteisen valmiussuunnitelman mukaisesti. Häiriötilanteisiin reagoidaan heti, kun tieto häiriötilanteesta tulee ja toimitaan toimintaohjeiden mukaan.

Talousveden häiriötilanteet liittyvät yleensä putkirikkoihin, joissa voi olla talousveden saastumisen vaara. Talousveden laadun turvaamiseksi on joissakin tilanteissa tarpeen antaa talousveden keittokehoitus. Häiriötilanteissa toimitaan yhteistoimintaohjeen mukaan. Lisäksi terveydensuojeluviranomaisella on toimintaohje talousveden aiheuttamiin häiriötilanteisiin sekä siihen liittyvät toimintakortit. Vaaratiedotteen antamisesta on sovittu pelastuslaitoksen kanssa.

Legionellan tartuntatautiselvitys siirtyy suunnitelmakaudella Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta HUS-yhtymän tartuntatautiselvitystä tekevän työryhmän hoidettavaksi. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on tukea selvitystä ottamalla tarvittavat vesinäytteet osana tartuntatautiselvitystä sekä neuvoa ja valvoa mahdolliset jatkotoimet vesijärjestelmästä löydetyn legionellabakteerien poistamiseksi.

3.8.2 Uimavesivälitteinen häiriötilanne

Ympäristöterveysyksikkö hoitaa uimavesiin liittyvät häiriötilanteet ennalta laaditun häiriötilannesuunnitelman mukaisesti ja suunnitelmaa päivitetään aina häiriötilanteiden jälkeen sekä tarvittaessa. Uimavesien häiriötilanteista viestitään yhteistyössä toimijan/ylläpitäjän kanssa.

Uimaranta- ja allasvesivälitteisiin häiriötilanteisiin reagoidaan heti, kun tieto häiriötilanteesta tulee viranomaisen tietoon. Epäily häiriötilanteesta voi syntyä esimerkiksi sairastumisepäilyn, valvontänäytteenoton tulosten perusteella, jätevesiviemäröinnin ylivuototilanteen tai allasvesissä vedenkäsittelyhäiriön seurauksena. Allasvesikohteet sekä uimarantojen ylläpitäjät ovat velvollisia ilmoittamaan viranomaiselle kaikista häiriötilanteista.

Uimarantojen häiriötilanteissa uimarannalle voidaan antaa uinninrajoituksia, suositus uinninvälttämisestä tai kielto.

3.9 Näytteenotto ja valvontaprojektit

3.9.1 Näytteenotto

Ympäristöpalveluiden tarkastajat ja asumisterveysneuvoja voivat ottaa tarkastuksilla sisäilma-, materiaali- ja pintanäytteitä tarpeen mukaan esimerkiksi terveyshaitan selvittämistä tai projektia varten. Koulujen, päiväkotien ja muiden vastaavien oleskelutilojen tarkastusten yhteydessä havaitut kiinteistön rakenteisiin liittyvät tarvittavat jatkotutkimukset ohjataan kiinteistön omistajalle. Kiinteistön omistajaa ohjataan teettämään tarvittavat jatkotutkimukset ja näytteenotot sertifioidulla ulkopuolisella asiantuntijalla. Näytteitä voidaan ottaa sekä kemiallista että mikrobiologista tutkimusta varten.

STM:n asetuksen 1352/2015 mukaisten suurten vettä toimittavien laitosten valvontänäytteet ottaa pääasiassa laboratorion (MetropoliLab Oy) näytteenottaja. Näytteet voi ottaa myös tarkastaja. Näytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Verkostoveden laadun valvonta ja näytteenotto tapahtuu valvontatutkimusohjelmien ja näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Näytteenottosuunnitelmat laaditaan vuosittain. Talousvesiasetuksen (1352/2015) mukaan analyysejä tehdään raakavedestä, lähtevästä vedestä ja verkostosta. Talousvedestä otetaan vuosittain 392 näytettä. Laskutetun veden määrä tarkastetaan vuoden lopussa ja tarvittaessa alkavan vuoden näytemäärää lisätään.

STM:n asetuksen (401/2001) 1§:n 1 ja 2 kohdan mukaisen talousveden valvonnan näytteiden ottamisesta vastaavat toimijat itse ja tulokset toimitetaan terveydensuojeluviranomaiselle. Tarvittaessa näytteet ottaa viranomainen ja tutkituttaa toimijan kustannuksella.

Häiriötilanteissa näytteitä ottaa tarkastaja ja tarvittaessa MetropoliLabin näytteenottaja tai erikseen sovittaessa vesilaitoksen henkilökunta. MetropoliLab Oy hoitaa näytteiden tutkimukset häiriötilanteissa.

Legionellabakteereihin liittyvien sairastapauksien tartuntatautilähteen selvittämiseksi näytteet ottaa tarkastaja ja ne tutkii MetropoliLab Oy. Tilanteen jatkoselvittelyssä näytteet ottaa akkreditoidun laboratorion näytteenottaja tai tarkastaja ja tutkituttaa näytteet kiinteistönomistajan kustannuksella. Häiriötilanteiden selvittämisen ennakoidaan lisääntyvän tulevalla ohjelmakaudella, sillä legionellabakteerien esiintymistä vesijärjestelmissä kartoitetaan aiempaa enemmän.

Uimaveden häiriötilanteissa näytteitä ottaa ensi sijassa tarkastaja, sillä häiriötilanteissa pyritään tekemään aina myös tarkastus kohteeseen. Vaihtoehtoisesti näytteet voi ottaa MetropoliLab Oy:n näytteenottaja. Uimarantojen häiriötilanteissa tehdään usein tiivistä yhteistyötä ympäristönsuojelun kanssa, ja näytteitä saatetaan ottaa samanaikaisesti myös esimerkiksi muualta merialueelta, purovesistä, hulevesistä tai sedimenteistä. MetropoliLab Oy hoitaa näytteiden tutkimukset häiriötilanteissa.

3.9.2 Omavalvonnan toimivuuden arviointi

Uimahallien ja muiden yleisten allastilojen omavalvonnan toimivuutta arvioidaan tarkastuksilla ja viranomaisen tekemillä rinnakkaisnäytteenotoilla. Uimarantojen näytteenotto auditoidaan vuosittain.

3.9.3 Valvontaprojektit

Valvontaprojektit suunnitellaan vastaamaan terveydensuojeluvalvonnassa esiin nousseeseen ajankohtaiseen tietotarpeeseen jonkin toiminnan mahdollisten terveyshaittojen riskien arvioimiseksi tai tilanteen kartoittamiseksi valvonnan ja neuvonnan suuntaamiseksi. Vuodelle 2025 on suunniteltu kaksi terveydensuojelun projektia.

Elokuvateattereiden äänimaailma

Elokuvanäytöksissä osa asiakkaista kärsii voimakkaista äänitasoista ja tästä tulee vuosittain muutamia valituksia. Elokuvateatterit eivät kuulu terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Projektitutkimuksessa selvitetään elokuvateattereiden melutasoja ja niiden vaikutusta ihmisten terveyteen. Tutkimukseen valitaan muutamia erilaisia elokuvateattereita, joissa tehdään melumittauksia toimintaelokuvissa sekä lapsille suunnatuissa elokuvissa. Lisäksi aihetta tarkastellaan kirjallisuuden ja asiantuntijoiden haastattelun avulla (mm. Kuuloliitto, korvalääkärit).

Legionella tehostetussa palveluasumisessa

Ohjelmakauden yhdeksi projektiksi on valittu legionellan esiintyminen Helsingin tehostetun palveluasumisen yksiköiden vesijärjestelmissä. Projektin tarkoituksena on kartoittaa legionellan esiintymistä tehostetun palveluasumisen yksiköissä ottamalla näytteitä riskiperusteisesti 15 valitusta kohteesta. Ohjelmakaudella tehostetun palveluasumisen yksiköitä myös ohjeistetaan ja neuvotaan vesijärjestelmän riskinarvioinnin tekemiseen.

Saastelähdejäljitys Marjaniemen uimarannalla

Helsingin yliopiston Elintarvikehygienian ja ympäristöterveyden osaston kanssa vuonna 2024 aloitetun Marjaniemen uimarannan saastelähdejäljitystä koskevan yhteistyöprojektin tulokset valmistuvat ja julkaistaan vuonna 2025.

4 Tupakka- ja lääkelain mukainen valvontasuunnitelma

4.1 Kunnan tupakka- ja lääkelain mukaiset tehtävät

Kunnan tupakkavalvontaviranomaisen tehtävistä on säädetty tupakkalaissa (549/2016). Tupakkalain säännöllisen valvonnan toteuttamiseksi tulee laatia valvontasuunnitelma. Tämä Helsingin tupakka- ja lääkelain valvontasuunnitelma perustuu Valviran laatimaan valtakunnalliseen tupakkalain valvontaohjelmaan vuosille 2025–2028.

Tupakkalain valvonnan toimintaympäristö on kokenut useita muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana. Toimintaympäristöön ovat vaikuttaneet erityisesti alan nopea kehitys ja tupakkalainsäädännössä tapahtuneet muutokset.

Tupakkalakiin ollaan lisäämässä savuttoman nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaisi ns. nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Savuttomista nikotiinituotteista ehdotetaan säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiiniesteistä. Savuttomat nikotiinituotteita esitetään tupakkalain mukaisen myyntiluvan piiriin. Toteutuessaan tupakkalain muutoksilla on vaikutusta valvontaan suunnitelmakaudella: valvontaresurssia suunnataan aikaisempaa enemmän lupatietojen muutoksiin liittyvien ilmoitusten käsittelyyn ja muutos kasvattaa tupakkavalvonnan tuloja.

Tupakkalain nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä omaa toimintaa on tarkasteltava aktiivisesti. Valvonnan keinoja ja resurssien kohdentamista arvioidaan säännöllisesti valvonnan vaikuttavuuden varmistamiseksi.

Kunnan nikotiinivalvontaviranomaisen tehtävistä on säädetty lääkelaissa. Kunta myöntää lääkelain mukaiset vähittäismyyntiluvat nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiin kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla sekä ravitsemisliikkeissä, jotka myyvät tupakkaa. Kuntaa valvoo, että nikotiinivalmisteiden myynnissä noudatetaan lääkelain nojalla annettuja määräyksiä.

Tupakka- ja lääkelain valvonnasta vastaa Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristöterveysyksikkö, jossa on kaksi tiimiä (asumisterveys ja terveydensuojelu).

4.2 Valvonnan painopistealueet

Helsingin tupakkalain valvonnan painopisteissä on huomioitu Valviran vuosille 2025–2028 laaditussa valtakunnallisessa valvontaohjelmassa esitetyt valvonnan painopistealueet sekä Helsingin valvonnassa paikallisesti havaitut tarpeet.

Valvira, aluehallintovirastot ja ELY-keskusten ympäristöä ja luonnonvaroja koskevat lupa- ja valvontatehtävät yhdistetään uuteen valtakunnalliseen lupa-, ohjaus- ja valvontavirastoon suunnitelmakauden aikana. Uuden monialaisen viraston on tarkoitus aloittaa toimintansa viimeistään vuonna 2026. Valviran muuttuessa uudeksi virastoksi, jatketaan uuden viraston kanssa yhteistyötä, kuten Valviran kanssa on tässä suunnitelmassa esitetty.

4.2.1 Savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynti

Tupakkalain alaisten tuotteiden sääntelyyn on odotettavissa muutoksia vuonna 2025. Tupakkalain esitetään savuttoman nikotiinituotteen määritelmän lisäämistä. Savuttomilla nikotiinituotteilla tarkoitetaan esim. nikotiinipusseja. Savuttomille nikotiinituotteille ollaan säätämässä nikotiiniraja ja niistä ollaan rajoittamassa tunnusomaisia tuoksuja ja makuja. Muilta osin savuttomista nikotiinituotteista on ehdotettu säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä. Tuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin vaadittaisiin terveystietokortit ja pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin.

Savuttomat nikotiinituotteet eli ns. nikotiinipussit täyttävät tupakkalain tupakan vastikkeen määritelmän. Tupakkalain muutoksen hyväksymiseen asti savuttomia nikotiinivalmisteita valvotaan tupakan vastikkeina. Tupakan vastikkeella tarkoitetaan käyttötarkoitukseltaan tupakkatuotetta vastaavaa tuotetta, joka ei sisällä tupakkaa. Tupakan vastikkeita koskee mm. esilläpito- ja markkinointikielto.

Tarkastuksilla ohjeistetaan ja neuvotaan toimijoita uusista tuotteista ja niiden myynnin vaatimuksista. Lain muutoksilla on vaikutuksia myös tupakkalain mukaisiin myyntilupiin, joten tuotteiden myynnin lisäksi tarkastuksilla tulee kiinnittää huomiota myös siihen, kuinka monelta myyntipisteeltä eri tuotteita tosiasiallisesti myydään ja ovatko myyjät tietoisia, mitä tuotteita eri myyntipisteiltä on lupatietojen perusteella sallittua myydä. Pakkausmerkintöjen lainmukaisuutta valvotaan yhteistyössä Valviran kanssa.

4.2.2 Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin on tullut vaiheittain 20.5.2019 alkaen pakollisina ominaisuuksina turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyjärjestelmän mukainen yksilöllinen tunniste. Näiden pakkausmerkintöjen avulla pystytään varmistumaan tupakkatuotteen aitoudesta sekä jäljittämään tuote valmistuksesta aina vähittäismyyntiin asti.

Laittoman kaupan ehkäisyssä tärkeää on eri viranomaisten välinen yhteistyö erityisesti erikoisliikkeiden valvonnassa. Viranomaisten välinen tiivis yhteistyö mahdollistaa tehokkaan puuttumisen tupakkatuotteiden laittomaan kauppaan sekä myös tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamiseen. Yhteistyötä pyritään tekemään poliisin, verottajan ja Tullin kanssa.

Tupakkalain mukaisessa myynnin valvonnassa kiinnitetään vähittäismyyntipakkausten osalta erityistä huomioita siihen, että pistokoeluateisesti tarkastettavissa tupakkatuotteissa on tupakkalain edellyttämä turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyden mahdollistava yksilöllinen tunniste. Myynnissä olevista tupakkatuotteista tarkastetaan myös jäljitettävyyttä koskevien tietojen oikeellisuutta pistokoeluateisesti jäljitettävyyjärjestelmän toissijaisesta tietovarastosta.

4.2.3 Etämyynti

Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, nikotiininesteiden ja poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden rajat ylittävä etämyynti on kielletty. Etämyynnin kieltoa ollaan laajentamassa koskemaan myös savuttomia nikotiinituotteita.

Osana myyntipaikkoihin tehtäviä tarkastuksia selvitetään, harjoittaako myyntipaikka etämyyntiä. Valvontaa tehdään myös aiheesta tehtyjen toimenpiteiden perusteella. Etämyyntiä voi harjoittaa myös sellainen elinkeinonharjoittaja, jolla ei ole fyysistä myyntipaikkaa Helsingissä. Etämyynnissä toimivaltainen kunta määrätty etämyyntiä harjoittavan yhtiön virallisen kotipaikan mukaan. Yksittäistapauksissa valvontaa toteuttava viranomaisena on selvittävä ja arvioitava yhteistyössä Valviran kanssa.

Etämyynnin toimintaympäristö huomioiden valvontaa toteutetaan osin tarkastuskäyntien lisäksi myös kirjallisin menettelyin ja ohjeistuksin. Valvonnassa varmistetaan tehokkailla valvontatoimilla epäkohtien korjaantuminen ja edetään tarvittaessa hallintopakon käyttöön.

4.2.4 Markkinointi

Tupakkalaissa säädettyjä tuotteita koskee ehdoton markkinointikielto. Markkinoinnilla tarkoitetaan mainontaa, epäsuoraa mainontaa ja muuta myyninedistämistoimintaa sekä tupakkasponsorointia. Markkinointikielto koskee tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä, tupakkajäljitelmiä, sähkösavukkeita tai nikotiininesteitä. Valvira ja kunnat valvovat yhdessä tupakkalaissa säädettyä markkinointikieltoa. Työnjako määräytyy pitkälti sen mukaan, voidaanko tupakkalain vastainen markkinointitoimi estää riittävän tehokkaasti kunnan toimenpitein vai onko toiminta niin laajalle ulottuvaa, että se edellyttää valtakunnallista päätöksentekoa.

Markkinointikiellon toteutumista valvotaan kaikilla suunnitelman mukaisilla tarkastuksilla. Valvontaa tehdään lisäksi aiheesta tehtyjen toimenpidepyyntöjen perusteella. Valvonnassa varmistetaan tehokkailla valvontatoimilla epäkohtien korjaantuminen ja edetään tarvittaessa hallintopakon käyttöön. Markkinointikiellon tahallisesta rikkomisesta laaditaan poliisille tutkintapyyntö.

4.2.5 Ehkäisevä päihdetyö

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä ohjaa päihdehaittojen vähentämiseksi tehtävää työtä. Ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakkatuotteiden käytön vähentämisen.

Valvontasuunnitelmakaudella osallistutaan aktiivisesti Helsingin ehkäisevän päihdetyön yhteistyöverkostoihin. Tupakkalain näkökulmasta yhteistyön tavoitteena on edesauttaa tupakkalain tavoitteen toteutumista eli tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumista vuoteen 2030 mennessä. Ympäristöpalveluilla on edustaja Helsingin ehkäisevän päihdetyön verkostossa, Savuton Helsinki -verkostossa sekä Helsingin Pakka -toiminnassa.

4.3 Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Tupakkalain mukaisessa valvonnassa on käytössä toimintakohtaiseen riskiluokitukseen perustuva tarkastustiheys. Toimintatyyppikohtaiset tarkastustiheydet ja niiden riskinarviointi on esitetty kappaleessa 3.2. Lääkelain mukainen tarkastus tehdään aina tupakkalain mukaisen tarkastuksen yhteydessä, koska Fimea ei ole määrittänyt lääkelain mukaisille valvontatoiminnoille tarkastustiheyttä. Lääkelain mukaan tarkastettavien toimintojen tarkastustiheys määräytyy edellä mainitusta johtuen aina tupakkalain mukaisen tarkastustiheyden mukaan.

Valviran ohjeistuksen mukaan riskinarvioinnin perusteella toimintakohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tai vähentää tarpeelliseksi katsotulla määrällä. Suunnitelmallisessa valvonnassa sellaisten toimintojen, joiden kohdalla väärinkäytösten riski on arvioitu vähäiseksi, voidaan tarkastustiheytenä käyttää tasoa 0,25 eli yksi tarkastus valvontaohjelmakauden aikana.

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat myynnissä olevat tuotteet ja tarkastuksilla havaitut epäkohdat, piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin sekä omavalvontaan liittyvät puutteet (tupakkalain alaisten tuotteiden myynti, ravintoloiden tupakointitilat). Valvontakohteisiin, joissa on useampia tupakkalain mukaisia toimintoja, koko toimipaikan tarkastustiheys määräytyy korkeimman riskin saaneen toiminnan tarkastustiheyden mukaan.

4.4 Tarkastus

Tupakka- ja lääkelain mukaisten tarkastusten tavoite on tarkastaa toimipaikan toiminnan ja tilojen säädöstenmukaisuus. Tarkastustoiminta on olennaisin osa tupakka- ja lääkelain mukaista valvontaa.

4.4.1 Tarkastuksen määrittely

Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko toimipaikan tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Tupakka- ja lääkelain mukaisia tarkastuksia voidaan tehdä myös yhteistarkastuksina ja valvoa samalla käynnillä eri ympäristöterveydenhuollon osa-alueiden säädöstenmukaisuutta.

Suunnitelmalliseen valvontaan kuuluva tarkastus voidaan tehdä ennalta sovittuna tai ennalta ilmoittamatta. Tarkastuskäyntejä tehdään virka-aikana ja virka-ajan ulkopuolella iltaisin ja viikonloppuisin. Ennalta ilmoittamaton tarkastus on perusteltu, mikäli se on tupakkalain toteutumisen ja valvonnan kannalta oleellista. Mikäli tarkastuksella havaitaan epäkohtia, kehoitetaan ne korjattaviksi anettuun määräaikaan mennessä, minkä jälkeen suoritetaan seurantatarkastus.

Säännölliseen valvontaan liittyvä seurantatarkastus voi olla ennalta sovittu tai ennalta ilmoittamaton. Seurantatarkastuksella varmistetaan, että kohteen toiminta on saatettu tupakka- ja lääkelain mukaiseksi.

Edellisellä valvontakaudella on ollut käytössä toimintatapa, jossa toimintakohtaisen riskinarvioinnin perusteella toimipaikassa tehtävä tarkastus voitiin korvata etätarkastuksella, joka perustui elinkeinonharjoittajan lähettämiin dokumentteihin. Etätarkastuskäytäntö joudutaan lopettamaan suunnitelmakauden alussa tietojärjestelmäsyistä. Etätarkastusmalli säästi matka-aikaa ja sai asiakaspalautekyselyissä kiitosta, minkä vuoksi sen uudelleen käyttöönottoa harkitaan suunnitelmakaudella. Markkinointiin ja etämyyntiin liittyviä tarkastuksia voidaan tehdä vain dokumenttien perusteella esimerkiksi, jos toimintaan ei liity kiinteää myyntipaikkaa. Seurantatarkastuksia voidaan tehdä asiakirjojen perusteella, mikäli tarkastuksilla havaittujen epäkohtien korjaukset voidaan todentaa dokumenttien perusteella, esim. omavalvontasuunnitelma ja valokuvat.

4.4.2 Tarkastuksen sisältö ja käytetty aika

Tarkastus ja seurantatarkastus sisältävät tarkastukseen valmistautumisen (tutustuminen kohteen asiakirjoihin ja tietojärjestelmän sekä luparekisterin kohdetietoihin), tarkastuksen suorittamisen, tarkastuskertomuksen laatimisen ja kirjausten tekemisen tietojärjestelmiin. Tarkastusprosessiin voi myös sisältyä havaituista epäkohdista ilmoittaminen muille valvontaviranomaisille (poliisi, aluehallintovirasto, Tulli, pelastusviranomainen, rakennusvalvontaviranomainen).

Kaikista tehdyistä tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi toimijalle ja muille mahdollisille asianosaisille. Tarkastuskertomus laaditaan aina, vaikka tarkastettavassa kohteessa asiat olisivatkin kunnossa. Valvira on laatinut tarkastuslomakepohjat Vati-tietojärjestelmään. Vatin tarkastuslomakepohjia käytetään tupakkalain mukaisten valvontakohteiden tarkastuskertomusten laadinnassa. Keskimääräinen tupakkalain mukaisen tarkastuksen kesto on kaksi tuntia. Lääkelain mukaisiin tarkastuksiin käytetään keskimäärin yksi tunti.

4.5 Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta

Valvonnan suunnittelussa on huomioitu Valviran määrittelemät painopistealueet sekä aiemmat valvontahavainnot ja toimintaympäristön muutokset. Suunnitelmallisen valvonnan toimintoja Helsingissä ovat tupakointitilat, tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukku- ja vähittäismyyntipaikat, poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden, tupakan vastikkeiden ja tupakointivälineiden vähittäismyyntipaikat sekä yleiset uimarannat. Tupakkalain mukaista valvontaa suunnataan lisäksi myös muiden tupakkalakiin perustuvien tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvontaan.

Valvontatarkastuksia tehdään lisäksi asuinrakennuksiin asuntoyhteisöjen tupakointikieltojen rikkomista koskevien yhteydenottojen perusteella. Tämä valvontatarve on jatkuvasti lisääntymässä, sillä tupakointikieltopäätöksiä myönnetään vuosittain lisää vajaan sataan asuntoyhteisöön.

4.5.1 Ilmoituksen- ja hakemuksenvarainen toiminta

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikat ovat hyväksymismenettelyn piirissä. Nikotiininesteiden myynti sallittiin Suomessa vuonna 2016 voimaan tulleen uuden tupakkalain myötä. Nikotiininesteiden myynti on luvanvaraista, ja niiden myynti on yhdistetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntiin. Tupakkalaki velvoittaa tukkumyyjiä tekemään toiminnastaan ilmoituksen. Vuonna 2025 savuttomien nikotiinituotteiden odotetaan tulevan tupakkalain myyntiluvan piiriin. Savuttomien nikotiinituotteiden tuleminen tupakkalain mukaisen myyntiluvan piiriin tulee viemään merkittävästi valvonnan resurssia, koska nykyisten myyntiluvan haltijoiden tulee tehdä luvan myöntäjälle ilmoitukset savuttomien nikotiinituotteiden myynnistä. Uudistettu Valviran ylläpitämä myyntiluparekisteri otettiin kesällä 2024 käyttöön osin puutteellisena ja Vati-tietojärjestelmästä erillisenä. Muutosten seurauksena ilmoitukset kirjataan kahteen järjestelmään, mikä hidastaa niiden käsittelyä.

Tupakkalain mukaan kunnan tupakkalakia valvova viranomaisen voi tupakkalaissa määritettyjen epäkohtien perusteella peruuttaa tupakkalain mukaisen vähittäismyyntiluvan määräajaksi, jos vähittäismyyntiluvan haltija kunnan tai muun valvontaviranomaisen kirjallisesta varoituksesta taikka rikosoikeudellisesta seuraamuksesta huolimatta jatkaa tupakkalain vastaista toimintaa. Tällaisia epäkohtia ovat esimerkiksi tupakkatuotteiden myynti ilman tupakkalain vaatimusten mukaisia pakkausmerkintöjä sekä tupakkalain alaisten tuotteiden markkinointi.

Tupakointikieltojen määrääminen asuntoyhteisöön on ollut mahdollista vuoden 2017 alusta alkaen. Tupakkalaki antaa taloyhtiöille mahdollisuuden hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden ja muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Asuinhuoneiston sisätilaan tupakointikielto voidaan määrätä vain poikkeuksellisesti ja tiukempien lisäedellytysten täytyessä.

Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikat ovat hyväksymismenettelyn piirissä. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiin luvanvaraisuuteen liittyviä tehtäviä ovat lupien käsittely, luparekisterin ylläpito sekä lupiin liittyvät tarkastukset. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ylläpitää valtakunnallista luparekisteriä.

4.6 Valvontakohteet

Helsingissä on 1061 valvottavaa tupakka- ja lääkelain toimintoa. Valvontakohteet, tapahtumat ja toimenpiteet kirjataan Ruokaviraston ylläpitämään ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmään (Vati). Lisäksi valvontaa kohdennetaan myös tupakkalain mukaisiin kieltoihin ja rajoituksiin.

4.6.1 Tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikat

Tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikkoja on yhteensä noin 640. Tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyynti on suurin valvottava tupakkatoimintatyyppi. Valvontaan kuuluu myös etämyynnin valvontaa, jossa toimivaltainen kunta määräytyy etämyyntiä harjoittavan yhtiön virallisen kotipaikan mukaan. Yksittäistapauksissa valvontaa toteuttava viranomaisen on selvítettävä ja arvioitava yhteistyössä Valviran ja kunnan kesken. Alla olevassa taulukossa 28 on esitetty toimintojen jakauma eri toimintaluokkiin ja suunniteltujen suunnitelmallisten tarkastusten määrä vuosille 2025 ja 2026.

Eniten seurantatarkastuksia tehdään tupakkalain alaisten tuotteiden erikoisliikkeisiin. Yleisimpiä syitä seurantatarkastukselle ovat epäkohdat tupakkalain vastaisessa mainonnassa ja markkinoinnissa sekä tupakkalain vastaisten tuotteiden myynti.

Mikäli C tai D epäkohtia ei korjata, ryhdytään myyntipaikoissa tupakkalain mukaisiin pakkokeinoihin, joita tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikoissa voivat olla tupakkalain mukaisen vähittäismyyntiluvan määräaikainen peruuttaminen tai tupakkalain mukainen kieltö tai määräys, jonka tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko.

Toimintakohtainen riskinarviointi perustuu hakemuksessa ilmoitettuuihin tietoihin sekä tarkastuksella tehtyihin havaintoihin. Yleisimmät syyt tarkastustiheyden muutokselle ovat puutteet omavalvonnassa sekä tupakkalain mukaan esillä pidettävissä asiakirjoissa. Toimintatyyppin tarkastustiheys on 0,25–1.

Taulukko 28. Tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäis- ja tukkumyyntin tarkastukset 2025–2026

Toimintatyyppi	2025	2026	yhteensä
Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden vähittäismyynti	320	340	660
Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden tukkumyynti	3	2	5

4.6.2 Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikat

Läkelain alaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkoja on yhteensä 355. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikat ovat pääosin ketjuohjattuja kohteita, eikä valvonnassa havaita juurikaan epäkohtia. Tarkastuksilla kiinnitetään erityistä huomiota tuotteiden sijoittamiseen myyntipaikassa. Nikotiinivalmisteet tulee olla sijoitettu niin, että niiden koko ostotilanne on valvottavissa. Taulukossa 29 on esitetty nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkojen tarkastukset vuosille 2025 ja 2026.

Taulukko 29. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntin tarkastukset 2025–2026

Toimintatyyppi	2025	2026	yhteensä
Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynti	155	160	315

4.6.3 Ravitsemisliikkeiden tupakointitilat

Ravitsemisliikkeiden tupakointitiloja on valvontajärjestelmässä Helsingissä 45. Tupakkalaissa ei ole säädetty hakemus- tai ilmoitusvelvollisuutta ravitsemisliikkeiden tupakointitiloista tupakkalain valvontaviranomaiselle, mikä aiheuttaa haasteita valvontatietojen ylläpitoon.

Ravitsemisliikkeiden tupakointitilat tarkastetaan toiminta- tai toimipaikkakohtaisen riskinarvioinnin mukaan. Ravitsemisliikkeiden tupakointitilat on pääosin rakennettu vuosina 2006–2007. Tilat ovat osin jo teknisen käyttöikänsä lopussa ja useilla tarkastuksilla on todettu tupakointitilan olevan poistettu käytöstä kalliin remontin sijaan. Tupakointitilojen määrä on siten Helsingissä viime vuosina vähentynyt, mutta toisaalta niissä olevat puutteet ovat lisääntyneet.

Eniten seurantatarkastuksia tehdään erikoisliikkeisiin, kuten vesipiippukahviloihin. Yleisimpiä syitä seurantatarkastukselle ovat tupakan savun kulkeutuminen tupakointitilan ulkopuolelle sekä epäkohdat tupakointitilan käytössä; tupakointitiloissa havaitaan tarkastuksilla usein tiloissa kiellettyä syömistä tai juomista.

Toimintakohtainen riskinarviointi perustuu tarkastuksella tehtyihin havaintoihin. Yleisimmät syyt tarkastustiheyden muutokselle ovat puutteet omavalvonnassa. Alla olevassa taulukossa 30 on esitetty suunnitelmalliset tarkastukset vuosille 2025 ja 2026. Toimintatyyppin tarkastustiheys on 0,25-1.

Taulukko 30. Ravitsemisliikkeiden tupakointitilojen tarkastukset 2025–2026

Toimintatyyppi	2025	2026	yhteensä
Ravitsemisliikkeen tupakointitila	25	24	49

4.6.4 Ulkoalueilla järjestettävät yleisötilaisuudet

Aiempina vuosina tarkastuksilla havaittujen puutteiden takia tapahtumiin on tarkoituksenmukaista tehdä tarkastuksia myös tällä suunnitelmakaudella. Tarkastukset pyritään tekemään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Helsingissä järjestetään paljon suuria tapahtumia, joissa mahdollisia tupakan savulle altistujia on paljon. Vuosittain tarkastetaan kolme isoa tapahtumaa. Vuosittain pyritään tarkastamaan eri tapahtumajärjestäjien tapahtumia. Myös uudessa paikassa järjestettävät tapahtumat pyritään tarkastamaan tapahtuman ensimmäisenä vuonna. Tapahtumatarkastukset painottuvat elinkeinonharjoittajien neuvontaan ja ohjaukseen. Yleisimpiä puutteita tapahtumatarkastuksissa ovat puutteelliset tupakointikielto-opasteet.

Taulukko 31. Ulkoalueilla järjestettävien yleisötilaisuuksien tarkastukset 2025–2026

Toimintatyyppi	2025	2026	2027	2028	yhteensä
Ulkoalueilla järjestettävät yleisötilaisuudet	3	3	3	3	12

4.6.5 Muut tupakointikiellot ja -rajoitukset

Tupakointikiellon noudattamista valvotaan pääosin tupakointikiellon rikkomista koskevien toimenpiteiden perusteella. Ohjelmakaudella 2025–2028 ympäristöterveysyksikkö tekee tupakointikieltojen ja -rajoitusten toimintoihin kymmenen suunnitelmallista tarkastusta vuodessa. Lisäksi yleiset uimarannat tarkastetaan suunnitelmakaudella joka toinen vuosi. Tarkastusten jakaantuminen on esitetty alla olevassa taulukossa 32.

Tupakkalakiin on esitetty tiukennuksia, joilla on vaikutuksia mm. päiväkotien ja koulujen tupakointikieltoihin ja -rajoituksiin. Myös tupakointikieltomerkkeihin on esitetty muutoksia. Tarkastuksilla varmistetaan, että tarkastettavilla toimipaikoilla on tieto lainsäädännön muutoksista ja uusista tuotteista.

Taulukko 32. Tupakointikieltojen ja -rajoitusten tarkastukset 2025-2028

Toimintatyyppi	2025	2026	2027	2028	yhteensä
Päiväkoti	10	0	0	0	10
Ammatti- tai lukio-opetus	0	0	10	0	10
Perusopetus	0	5	0	10	15
Lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla hoitoa antavien laitosten ulkoalueilla, jotka on tarkoitettu alle 18-vuotiaille	0	5	0	0	5
Yleiset uimarannat	0	12	0	12	24
Yhteensä	10	22	10	22	64

5 Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kunnan järjestämistä eläinlääkäripalveluista

5.1 Kunnan eläinlääkintähuoltolain mukaiset tehtävät

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan Ruokaviraston on laadittava eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO), jonka tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ja ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä.

Aluehallintoviraston (AVI) on puolestaan laadittava alueellinen suunnitelma kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Kunnan on laadittava eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukainen suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan.

Helsingin ympäristöpalveluiden elintarviketurvallisuusyksikössä työskentelee kahdeksan virkaeläinlääkärinä, joista viides valvontaeläinlääkärin virka on perustettu vuonna 2024. Vuonna 2025 on tarkoitus perustaa kuudes valvontaeläinlääkärin virka.

Helsingin kaupungin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015-2025 ja aluehallinnon ohjeistus luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan riskiluokituksesta.

5.2 Eläinlääkintähuollon painopisteet

- Trimble Locuksen käyttöönotto
- Eläinten hyvinvointilain soveltamisen vakiinnuttaminen
- Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen, 2025-2027
- Kunnaneläinlääkäreiden tekemä sivutuotevalvonta, jäljitettävyyden, 2025

5.3 Voimavarat ja työnjako

5.3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan sekä eläinlääkintähuollon järjestämiseen arvioidaan kuluvan ympäristöpalveluiden henkilöresursseja vuonna 2024 yhteensä 5,4 henkilötyövuotta. Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) 2015- 2025 mukainen resurssitarpeen kar-
toitus on esitetty kappaleessa 5.12 olevissa taulukoissa 36-44.

Kaupungineläinlääkäri toimii elintarvikevalmistustiimin esihenkilönä. Kaupungineläinlääkäri ja kaksi hygieenikkoeläinlääkäriä huolehtivat pääsääntöisesti elintarvikevalvontaan liittyvistä tehtävistä. Johtava valvontaeläinlääkäri toimii eläinsuojelutiimin esihenkilönä. Neljä valvontaeläinlääkäriä ja johtava valvontaeläinlääkäri huolehtivat pääsääntöisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläintautien vastustamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Kaikki eläinlääkärit huolehtivat kuitenkin tarvit-
taessa kaikista virkaeläinlääkärille kuuluvista tehtävistä. Eläinlääkäreiden tehtäväjako on viimeksi vahvistettu eläinlääkintähuoltolain 16 §:n mukaisesti ympäristöjohtajan päätöksellä § 4, 21.8.2023.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan valtio maksaa kunnalle korvausta lainsäädännössä kunnaneläin-
lääkärille osoitettujen eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisten valvontatehtävien osalta. Korvauk-
sista on säädetty tarkemmin eläinlääkintähuoltoasetuksessa. Korvauksen perusteena oleviin kus-
tannuksiin lasketaan muun muassa valvontatehtävään käytetyn työajan palkkakustannukset henki-
lövivukuluineen ja valvontatehtävästä aiheutuvat välttämättömät matkakustannukset, aineet ja tar-
vikkeet. Ympäristöpalvelut saa aluehallintovirastolta korvausta viidestä valvontaeläinlääkärin vi-
rasta.

Helsingin alueella valvontatyö on suuren tarkastusmäärän lisäksi erittäin kuormittavaa asiakaskun-
taan kasaantuneiden sosiaalisten ongelmien vuoksi. Valtaosa tarkastuksista tehdään kerrostaloval-
taisilla asuinalueilla ihmisten yksityisasuntoihin, mikä lisää osaltaan valvontatyön riskejä. Suuri tar-
kastusmäärä tuo mukanaan myös runsaasti hankalia ja aikaa vieviä eläinten hyvinvointilain 93-99
§:n mukaisia toimenpiteitä vaativia tapauksia. Lisäksi Helsingissä tulee ilmi runsaasti epäilyjä eläin-
ten laittomasta maahantuonnista, noin 40 kpl vuodessa. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit tekevät
tiivistä yhteistyötä poliisin ja tullin kanssa ja toimivat useita kertoja vuodessa Helsingin käräjäoikeu-
dessa syyttäjän nimeäminä todistajina eläinsuojelurikoksiin sekä eläinten laittomaan maahantuon-
tiin liittyvissä oikeudenkäynneissä.

Helsingiläiset lemmikit sekä hevoset matkustavat ahkerasti ja tämä näkyy korkeana virkaeläinlää-
käreiden myöntämien vientitodistusten määränä. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit myöntävät
vuosittain yhteensä noin 250 vientitodistusta.

Valvontaeläinlääkärit hoitavat Korkeasaaren säätion eläinten vientiin ja tuontiin liittyviä virkatehtä-
viä. Vientitarkastusten määrä vuosittain on noin 20.

Ympäristöpalvelut ostaa eläinlääkintähuoltopalvelut kokonaisuudessaan yliopistolliselta eläinsai-
raalta 28.2.2005 solmitun sopimuksen mukaisesti. Uusi eläinlääkintähuoltolaki tulee voimaan
vuonna 2026, ja sopimus on tarpeen päivittää.

5.3.2 Henkilökunnan osaamisen varmistaminen

Henkilökunnan pätevyys varmistetaan rekrytoinnin yhteydessä pyytämällä nähtäväksi alkuperäiset
tutkintotodistukset ennen virkamääräystä. Lainsäädännön mukaan ainoastaan eläinlääkäreille kuu-
luvat työtehtävät on rajattu yksikön sisäisellä työnjaolla vain eläinlääkäreille. Sairaus- ja muissa
poissaoloissa eläinlääkärit toimivat toistensa sijaisina yksikön sisäisen työnjaon mukaisesti.

Erityisesti eläinsuojeluvalvontaa tekevien työntekijöiden osaamista haastavissa valvontatilanteissa vahvistetaan erilaisin työsuojelukoulutuksin. Poliisin kanssa yhteistyössä suunnitellaan ja järjestetään turvallisuuskoulutusta.

Vaikeita eläinsuojelutapauksia käydään tarvittaessa läpi eläinsuojeluvalvontaa tekevien virkaeläinlääkäreiden, esihenkilön sekä ympäristölakimiesten kanssa. Eläinsuojeluvalvontaa tekevät eläinlääkärit osallistuvat säännölliseen työnohjaukseen, jotta eläinsuojelutarkastuksista aiheutuva henkinen kuorma ei kasvaisi liian suureksi. Neljä valvontaeläinlääkäreistä on suorittanut Hetipurku -koulutuksen, jotta työssä tapahtuneet uhkaavat tilanteet osataan käydä läpi tuoreeltaan.

Eläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti ammattialaansa liittyvään koulutukseen ja kahdeksan päivän koulutusvelvoite täyttyy vuosittain. Vuonna 2025 täydennyskoulutusta pyritään valvontaeläinlääkäreiden osalta kohdentamaan kunkin eläinlääkärin vastuualueisiin sopivammaksi.

5.3.3 Yksityinen palveluntarjonta

Yksityiset eläinlääkäriasemat huolehtivat valtaosasta helsinkiläisten lemmikkieläinten eläinlääkäripalveluista päivystysaikaa lukuun ottamatta. Helsingissä on yhteensä yli 40 yksityistä eläinlääkäriä tai eläinlääkäriasemaa, jotka ovat ilmoittaneet toiminnastaan aluehallintoviraston yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien rekisteriin. Osa eläinlääkäriasemista palvelee myös viikonloppuisin ja näistä yhdellä asemalla on ympärivuorokautinen päivystys. Päiväaikainen eläinlääkäripalveluiden tarjonta kattaa eläinlääkintähuoltolain mukaisen velvoitteen hyvin.

Yksityisten eläinlääkäriasemien tarjoama ympärivuorokautinen päivystyspalvelu ei ole riittävää koko Helsingin tarpeeseen eläinlääkintähuoltolain tarkoittamassa laajuudessa. Hevosten ja tuotantoeläinten osalta yksityistä päivystyspalvelua ei ole lainkaan tarjolla Helsingissä.

5.4 Tietojärjestelmät

Ympäristöterveydenhuollon valvontakohteet ja -tiedot on aiemmin tallennettu ympäristöpalveluissa käytössä olevaan Tarkastaja by Digia-tietojärjestelmään. Tarkastaja-järjestelmää ei enää kehitetä, mutta eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan tiedot tallennetaan sinne edelleen valtakunnallisen korvaavan eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan tietojärjestelmän puuttuessa. Ruokavirastossa valmistetun valtakunnallisen eläinsuojeluvalvonnan tietojärjestelmän rakentaminen keskeytettiin, eikä valtakunnallista tietojärjestelmää ole tulossa. Vuoden 2025 aikana ympäristöpalveluissa otetaan käyttöön ympäristönsuojelun käytössä oleva Trimble Locus -järjestelmää myös eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnassa.

EU:n tietosuoja-asetuksen voimaantulon myötä eläinsuojeluvalvonnan kirjausohjeita ja tietojen säilyttämistä on arvioitu ja ohjeita täsmennetty vastaamaan tietosuoja-asetuksen vaatimuksia.

Eläinsuojelupäätökset ja –tarkastuspöytäkirjat ja eläintautivalvontaan liittyvät asiakirjat säilytetään myös paperiversioina arkistointilain (831/94) vaatimusten mukaisesti. Kaupunkiympäristön toimialan arkistoista löytyy kaikki Helsingissä tehdyt eläinsuojelupäätökset vuodesta 1984 lähtien.

Valvontaeläinlääkärit käyttävät TRACES NT--järjestelmää, johon tehdään hevosten, Korkeasaaren eläinten sekä sisämarkkinakaupan vientitodistukset. Eläintenpitokieltorekisteriä käytetään valvonnan tukena ja haaskarekisteriä tarvittaessa. Valvonnan viranomaisextranetiä (Pikantti-ekstranet) ja koirarekisteriä ja muita eläinrekistereitä käytetään tarvittaessa päivittäin.

Valvontaeläinlääkäreillä on käytössään myös kuntarekisteri Facta eläinten omistajien täsmällisten osoitetietojen selvittämistä varten.

5.5 Yhteistyö ja viestintä

Eläinsuojeluasioissa yhteistyötä tehdään lähes päivittäin Viikin löytöeläintalon kanssa. Löytöeläintalolla järjestetään tilapäistä hoitoa pääkaupunkiseudun löytöeläimille sekä sosiaalisista tai eläinsuojelullisista syistä tilapäistä hoitoa tarvitseville tai pysyvästi uudelleen sijoitettaville lemmikkieläimille. Löytöeläintoiminnan järjestämisestä on vastannut Helsingin Eläinsuojeluyhdistys HESY ry. Sopimus kilpailutetaan vuonna 2025.

Poliisin kanssa yhteistyö koskee esitutkintaan päätyvien eläinsuojelurikkomusten tai -rikosten selvitystä sekä poliisin löytöeläintalolle toimittamiin eläimiin liittyviä eläinsuojelupäätöksiä. Poliisi tekee myös eläinsuojeluilmoituksia aggressiivisesti käyttäytyvistä koirista sekä tapauksista, joissa heille on tehty rikosilmoitus eläimeen kohdistuvasta pahoinpitelystä. Helsingin poliisilaitoksen eläimiin kohdistuvien rikosten tutkintaryhmän kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja kehitetään käytänteitä, joilla eläinsuojeluvalvontaa ja eläinten laittoman tuonnin valvontaa saadaan tehostettua.

Poliisi antaa ympäristöpalveluiden eläinlääkäreille myös tarvittaessa virka-apua eläinsuojelutarkastusten suorittamisessa. Poliisin virka-apu on maksullista. Virkaeläinlääkärit antavat virka-apua poliisille esimerkiksi poliisin pyytäessä lausuntoa eläimen terveydentilasta tai päädyttyessä poliisin takavarikossa olevan eläimen lopettamiseen.

Yhteistyö sosiaali- ja terveystieteiden kanssa on myös vilkasta. Lastensuojelun, ikäänntyneiden hoidon, kotisairaanhoidon sekä muiden sosiaalipalveluita tarjoavien tahojen kanssa voidaan tehdä yhteiskäyntejä sekä tarvittaessa ilmoittaa puolin ja toisin havaituista epäkohdista.

Etelä-Suomen aluehallintovirastoon lähetetään eläinsuojelutarkastuspöytäkirjojen kopiot ja yhteenvedot tehdyistä eläinsuojelutarkastuksista kuukausittain sekä taustatiedot ja tarkastuspöytäkirjat laittomasti maahantuotuja eläimiä koskien. Aluehallintovirasto tekee eläintautilain (76/2021) mukaisesti päätöksen laittomasti EU:n alueelta maahantuodun eläimen mahdollisesta lopettamisesta tai palauttamisesta lähtömaahan. Virkaeläinlääkärit avustavat aluehallintoviraston pyynnöstä päätöksen toimeenpanossa. Eläinten vientitarkastuksiin sekä laittomasti maahantuotujen eläinten tarkastuksiin liittyvät laskutuspyynnöt toimitetaan aluehallintovirastoon kahden viikon kuluessa tehdystä tarkastuksesta. Kaikki asiakirjat toimitetaan aluehallintovirastoon AVIn sähköisellä lomakkeella yksitellen. Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreiltä pyydetään tarvittaessa myös ohjeita ja neuvoja sekä apua pitkittyneiden ja hankalien eläinsuojelutapausten hoitoon.

Muiden kuntien ja kaupunkien valvontaeläinlääkäreiden kanssa hoidetaan yhteistyössä pitkittyneitä eläinsuojelu- ja / tai eläintautiepäily- tapauksia, joissa asiakas on muuttanut kunnasta toiseen ennen kuin asiaa on ehditty käsitellä loppuun. Tyypillisesti yhteistyö toteutetaan siten, että uusintatarkastus tehdään toisessa kunnassa. Lisäksi toimintatapojen yhtenäistämistä on kehitetty yhdessä muiden kuntien kanssa. Yhteistyötä muiden Uudenmaan ja kuutoskaupunkien valvontaeläinlääkäreiden kanssa pyritään kehittämään edelleen vuosittaisten tapaamisten muodossa.

Tullin kanssa yhteistyötä tehdään epäiltäessä eläinten laittontaa maahantuontia ja annetaan tarvittaessa virka-apua arvioitaessa eläinten kuljetusolosuhteita sekä kuntoa. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit ovat tarvittaessa mukana aluehallintoviraston koordinoimissa eläinten tuonnin tehovalvonnissa muun muassa Helsingin satamissa.

Suomen eläinsuojeluyhdistysten liiton (SEY) kautta vastaanotetaan eläinsuojeluilmoituksia ja tehdään yhteistyötä SEY:n antamaan eläinsuojeluneuvontaan liittyen.

5.6 Maksut

Yliopistollinen eläinsairaala perii suoraan eläinten omistajilta eläinten hoidosta aiheutuneet kustannukset oman hinnastonsa mukaisesti. Aluehallintovirasto laskuttaa vientitodistuksista asiakkaita valvontaeläinlääkäriin tekemän laskutuspyynnön perusteella.

5.7 Valvonnan toimeenpano

5.7.1 Eläinten terveyden valvonta

Vastustettavien eläintautien uhkaan, leviämisen ennaltaehkäisyyn tai rajoittamiseen liittyen selvitetään erilaisten tuotantoeläinten pitopaikkoja kartoituksilla, otetaan näytteitä sekä määrätään tarvittaessa eläimen pitopaikalle rajoittavia määräyksiä taudin leviämisen estämiseksi. Joissakin tapauksissa myönnetään myös tapauskohtaisia poikkeuksia eläintautiuhkan vuoksi voimassa oleviin rajoitaviin määräyksiin (esim. lintujen ulkonapitokiellon myönnytykset). Tehostettua varautumista korkeapatogeenisen lintuinfluenssaan on pidetty yllä yhdessä Pelastuslaitoksen, yliopistollisen eläinsairaalan ja Korkeasaaren eläintarhan kanssa. Tautia esiintyi Helsingissä ensimmäistä kertaa vuonna 2021. Kesällä 2023 Suomessa esiintyi useita lintujen joukkokuolemia lintuinfluenssan vuoksi ja tartunta levisi myös turkistarhoille. Helsingissä todettiin yksi tautitapaus vuonna 2023, mutta vuonna 2024 tautia ei ole toistaiseksi todettu.

Myös afrikkalaisen sikaruton saapumiseen varaudutaan. Afrikkalainen sikarutto on levinnyt useaan Euroopan maahan viime vuosien aikana. Ruotsiin tauti levisi syyskuussa 2023. Virossa ja Venäjällä on todettu afrikkalaista sikaruttoa jo aiemmin. Afrikkalaisen sikaruton estämiseksi sikojen ulkoilua on rajoitettu Suomessa. Sikoja saa ainoastaan pitää ulkotarhassa, jossa on kaksinkertaiset aitaukset, jotta villisikojen ja aidattujen sikojen kontakti voidaan estää.

Eläintautien vastustamista hoidetaan yhteistyössä yksityisten eläinlääkärien, läänineläinlääkärien ja Ruokaviraston sekä kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan epidemiologisen toiminnan kanssa (zoonosit).

Äkillisessä tautipurkauksessa ympäristöpalveluiden eläinlääkärit ryhtyvät aluehallintoviraston ohjauksessa tarvittaviin toimenpiteisiin (rajoittavat määräykset, näytteenotto). Yliopistollinen eläinsairaala huolehtii peruseläinlääkäripalvelujen järjestämisestä myös poikkeustilassa. Tällä hetkellä johdettava valvontaeläinlääkäri toimii valmiuseläinlääkäriä. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti Etelä-Suomen aluehallintoviraston järjestämiin valmiuskoulutuksiin. Valvontaeläinlääkäreillä on käytössä VIRVE-puhelimet, joilla yhteydenpito muihin viranomaisiin sujuu äkillisessä kiireellisiä toimia vaativassa tautitilanteessa.

Toiminta erityistilanteissa ja varautuminen erityistilanteisiin perustuvat Helsingin kaupungin valmiusohjeeseen ja ympäristöpalveluiden valmiusohjeeseen. Ympäristöpalveluiden valmiusohje sisältää suunnitelmat erikseen biologisten ja kemiallisten tekijöiden sekä luonnononnettomuuksien aiheuttamiin tilanteisiin. Eläintauteihin liittyvät erityistilanteet ja niihin liittyvä viestintä on myös kuvattu ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmassa.

Valmiuseläinlääkäri osallistuu yhteisesti koordinoituun valtakunnalliseen eläintautivalmiusharjoitukseen.

5.7.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset

Eläintautiepäilyissä Yliopistollinen eläinsairaala tai yksityiset eläinlääkärit ovat yhteydessä ympäristöpalveluiden eläinlääkäreihin, jotka ryhtyvät tarvittaessa lainsäädännön edellyttämiin kiireellisiin toimenpiteisiin (näytteenotto, rajoittavat määräykset) aluehallintoviraston ohjauksessa. Näytteenotossa käytetään tarvittaessa apuna Yliopistollisen eläinsairaalan henkilökuntaa ja eläinlääketieteen opiskelijoita. Epidemiologinen selvitys sekä toimenpiteet taudin saneeraamiseksi ovat kiireettömämpiä tehtäviä ja tarvittaessa näihin toimenpiteisiin osallistuvat kaikki yksikön eläinlääkärit.

Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit toimivat ainoastaan virka-aikana. Virka-ajan ulkopuolella yliopistollinen eläinsairaala ilmoittaa eläintautiepäilyistä päivystävälle läänineläinlääkärille. Myös johtavan valvontaeläinlääkäriin yhteystiedot ovat eläinsairaalan, poliisin ja pelastuslaitoksen tiedossa osana ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmaa.

5.7.3 Zoonoosien valvonta

Zoonoosiepäilyistä ilmoitetaan aluehallintovirastoon tai Ruokavirastoon maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muista torjuttavista, valvottavista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista, eläintautien ilmoittamisesta sekä mikrobikantojen toimittamisesta (325/2021) mukaisesti. Välittömästi muille terveystoimintoihin ilmoitettavista zoonooseista ilmoitetaan virka-aikana Helsingin kaupungin epidemiologiseen toimintaan viimeistään seuraavana arkipäivänä. Toimenpiteissä ja näytteenotossa noudatetaan keskusvirastojen ja maa- ja metsätalousministeriön antamia ohjeita ja säädöksiä.

Tavallisimmin zoonoosiepäilyn Helsingissä aiheuttaa tapaus, jossa ihmistä puree ulkomailta tuotu koira. Kun ympäristöpalveluiden tietoon tulee purematapaus, jossa ihmistä pureella eläimellä epäillään olevan raivotautia tai eläimen rokotustilanne on epäselvä, lähdetään ensisijaisesti tarkastamaan eläimen rokotustiedot viivytyksettä eläimen omistajalta ja tehdään eläimen klininen tarkastus. Jos kyse on kliinisestä rabieseepäilystä, eläin lopetetaan läänineläinlääkäriin päätöksellä ja lähetetään tutkittavaksi Ruokavirastoon. Vuosittain on selvitettävänä vain muutama zoonoosiepäily. Menettelyitä arvioidaan aluehallintoviraston ja Ruokaviraston kanssa jatkuvasti, sillä Ruokaviraston näytteenotossa ulkomailta tuoduista koirista vain puolella oli raivotautivasta-aineita, vaikka ne kaikki oli asiakirjojen mukaan rokotettu asianmukaisesti. Kunnossa olevien rokotustietojen perusteella ei siis voida luotettavasti sulkea pois raivotaudin mahdollisuutta.

Helsingissä on vuonna 2024 todettu muutamilla koirilla kotoperäisiä Leptospira-tartuntoja, joihin ei liity koiran matkustamista ulkomailla. Tilannetta seurataan ja tarvittaessa suositellaan koirien rokotamista Leptospiraa vastaan.

Helsingin kaupungin ympäristöpalveluissa on lintuinfluenssan varalta suppea valmiusvarasto, jossa on näytteenottotarvikkeita ja henkilösuojaimia.

Epidemiologinen toiminta toimittaa ympäristöpalveluille säännöllisesti tiedoksi kaupungin tartuntatautilastot.

5.7.4 Terveysvalvontaohjelmat

Helsingissä valvotaan kolmen tuotantoeläintilan terveysohjelmien toteutumista eläintautilainsäädännön mukaisesti. Helsingissä on yksi lypsykarjatila (Viikin opetus- ja tutkimustila) sekä kaksi pienempää, Helsingin kaupungin omistuksessa olevaa eläintilaa, Haltialan ja Fallkullan kotieläintilat.

Vapaaehtoista maedi-visna -valvontaa suoritetaan Haltialan lammass- ja vuohitilalla. Terveysluokkaan 1 kuuluvilla lammastiloilla (Haltiala) maedi-visna -näytteenotto- ja tarkastustiheys on kolmen

vuoden välein. Valvontaeläinlääkärin apuna verinäytteenotossa on ollut yliopistollisen eläinsairaalan eläinlääkäri ja eläinlääketieteen opiskelijoita. Tilakäyntien tiheyttä ja käyntien toteutumista seurataan vuositasolla.

Helsingin alueella on siipikarjaa kahdella kotieläintilalla. Helsingin kaupungin ympäristöpalveluilla on lisäksi tiedossa kymmenkunta pienimuotoista kanojen pitopaikkaa ja useita kesäkanojen pitopaikkoja. Kanamunia ei kuitenkaan toimiteta myyntiin, joten pitopaikat eivät kuulu salmonellavalvontaan. Helsingin alueella ei ole nautojen kotiteurastustoimintaa.

Havaittaessa puutteita tai laiminlyöntejä terveysvalvontaohjelmien toteuttamisessa ryhtyvät ympäristöpalveluiden eläinlääkärit lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin läänineläinlääkärien ohjeiden mukaisesti.

5.7.5 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kahdella kolmesta helsinkiläisestä nautatilasta on terveydenhuoltosopimus. Yksi tiloista on pienimuotoinen kotieläintila, joka ei toiminnan laadun vuoksi tarvitse terveydenhuoltosopimusta. Kaupungineläinlääkärin kanssa solmittuja terveydenhuoltosopimuksia ei ole yhtään. Helsingissä ei ole yhtään päätoimista siipikarjatilaa eikä sikalaa.

5.7.6 Vesiviljelylaitosten terveydenhuolto

Helsingin alueella ei sijaitse tällä hetkellä yhtään rekisteröityä vesiviljelylaitosta.

5.7.7 Kyyhkyslakat

Helsingin alueella toimii kaksi rekisteröitynyttä kyyhkyslakkaa ja mahdollisesti joitakin, jotka eivät ole ilmoittaneet tietojaan eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Kyyhkysset eivät kuitenkaan käy kilpailuissa tai näyttelyissä, joten niillä ei ole rokotusvelvollisuutta newcastlentautia vastaan. Kyyhkysset eivät nykytiedon mukaan myöskään levitä helposti lintuinfluenssaa.

5.7.8 Muu tautiseuranta

Eläintautivalvonta Helsingissä sisältää myös eläintapahtumissa vierailevien, muualta tulevien eläinten tautivapauden tarkistamisen aluehallintoviraston määräämässä laajuudessa.

Ruokaviraston ylläpitämän pitopaikkarekisterin mukaan eri puolilla Helsinkiä on 101 mehiläisten pitopaikkaa. 28 tarhaajaa on tehnyt alkutuotantoilmoituksen. Mehiläistarhojen tautikartoituksia tehdään tarkastamalla ja näytteenotoin Ruokaviraston ja aluehallintoviraston määräyksestä sekä lainsäädännön sitä erikseen edellyttäessä.

5.7.9 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Helsingissä ei ole eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä valvontakohteita.

5.7.10 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Eläinperäisten sivutuotteiden valvonta on osa eläintautien ennaltaehkäisyä sekä mahdollisten epidemioiden rajoittamista. Valvontaa toteutetaan Ruokaviraston vuosittain laatiman riskiperusteisen valtakunnallisen sivutuotteiden valvontasuunnitelman mukaisesti. Aluehallintovirastot vastaavat alueillaan valvonnan ohjaus- ja koordinoitavista. Eläinperäisten sivutuotteiden asianmukaista erottamista, keräämistä, luokittelua sekä lähettämistä joko käsiteltäviksi tai tuhottaviksi valvotaan elintarvikehuoneistoissa osana elintarvikelain mukaista valvontaa. Lisäksi ympäristöpalveluiden eläinlääkärit valvovat kolmea Helsingissä sijaitsevaa sivutuotteiden välivarastointiin tarkoitettua laitosta sekä joitakin tutkimuslaitoksia, jotka tuovat maahan sivutuotteita tutkimustarkoituksiin.

Helsingissä on yksi hyväksytty lemmikituhkaamo. Tuhkaamo tarkastetaan Ruokaviraston laatiman Eläimistä saatavien sivutuotteiden valvontasuunnitelman mukaisesti.

Eläinperäisten sivutuotteiden valvontaan kuuluu myös haaskailmoitusten vastaanottaminen ja käsittely sekä helsinkiläisillä eläintiloilla ja talleilla itsestään kuolleiden tai lopetettujen eläinten asianmukaisen hävittämisen valvonta. Haaskailmoituksia ei käytännössä ole tullut. Helsingin muutamat eläintilat huolehtivat sivutuotteidensa hävittämisestä lainsäädännön vaatimalla tavalla eikä sivutuotteita haudata. Lemmikkieläinten hautaamista varten on osoitettu oma hautausmaa. Havaitessa puutteita tai laiminlyöntejä sivutuotteiden hävittämisessä, ryhtyvät ympäristöpalveluiden eläinlääkärit lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.7.11 Eläinkuljetukset

Ruokavirasto tai aluehallintovirasto voivat tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäriin tarkastamaan eläinkuljetuksia. Muutoinkin kunnaneläinlääkärillä on, epäillessään eläimiä kuljetettavan lainvastaisesti, oikeus tehdä tarkastus ja tarkastaa kuljetettavat eläimet, kuljetuskalusto ja vaadittavat asiakirjat.

5.7.12 Vienti- ja tuontivalvonta

Vientiin ja tuontiin liittyen annetaan paljon ennaltaehkäisevää neuvontaa ja ohjeistusta eläintautilainsäädännön soveltamisessa. Lisäksi suoritetaan erilaisia tarkastuksia sekä myönnetään terveystodistuksia eläinten vientiä varten.

Hevosten sisämarkkinavientiin liittyviä tarkastuksia tehdään vuosittain 20–30 kappaletta. Suurin osa tarkastuksista kohdistuu yksittäisiin hevosiiin, mutta suurten hevostapahtumien yhteydessä yhdellä tarkastuksella tarkastetaan hevosia 10–100 ja laaditaan todistuksia 10–70 kappaletta. Todistus voi olla samalla kyydillä matkustaville hevosille yhteinen. Suurimpia vuosittaisia hevosten vientiin liittyviä tapahtumia Helsingissä ovat Helsinki International Horse Show ja Cavalluna. Lisäksi Sirkus Finlandialle laaditaan vuosittain 5–20 todistusta. Käytännössä suurimpiin hevostapahtumiin liittyvät vientitarkastukset vievät kokonaisen työpäivän. Myös helsinkiläiset lemmikkieläimet matkustavat ulkomaille runsaasti. Lemmikkieläinten kolmansiin maihin vientiä varten vaadittavia todistuksia kirjoitetaan vuosittain 180–250 kappaletta.

Helsingissä toimii muutamia lemmikkilintujen kaupalliseksi maahantuojaksi rekisteröityneitä toimijoita. Maahantuojana on itse velvollinen tarkastamaan jokaisen tuontierän. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit suorittavat maahantuontierille pistokokein tarkastuksia. Tuontitarkastukset kohdistetaan isoihin, useiden satojen lintujen kaupallisiin maahantuonteihin.

Elintarvikehuoneistoihin maahantuotujen elävien rapujen osalta ympäristöpalveluiden eläinlääkärit valvovat tuontiluvassa määrättyjen ehtojen toteutumista. Rapujen maahantuontiin on vuosittain myönnetty Ruokavirastosta tuontilupaa muutamalle kala-alan laitokselle.

Tarkastus- ja todistusmäärät nousivat vuonna 2024, mutta eläinten viennit Venäjälle eivät ole aiemmalla tasolla. Tarkastus- ja todistusmäärien kehitystä vuonna 2025 on vaikea arvioida nykyisen maailmantilanteen vuoksi.

Helsingissä käy ilmi vuosittain useita tapauksia, joissa koira, kissa tai hevonen on tuotu Suomeen vastoin maahantuontilainsäädännön vaatimuksia. Suurin osa tapauksista liittyy Virosta ja muista Baltian maista ilman asianmukaista lemmikkieläinpassia, tunnistusmerkintää tai rabiesrokotusta tuotuihin koiriin. Tapaukset tulevat ympäristöpalveluiden tietoon pääsääntöisesti yksityisten eläinlääkäriasemien eläinlääkäreiden ilmoituksina, mutta myös eläimen uuden omistajan ilmoituksena oston jälkeen heränneestä epäilystä, ettei eläimen maahantuonut henkilö ole noudattanut vaatimuksia. Ympäristöpalveluissa harkitaan ilmoituksen jälkeen, onko perustetta tarkastaa eläin ja sen asiakirjat. Tarkastuksia tehdään vuosittain noin 15–25 kpl (Taulukko 33).

Tarkastusten perusteella eläimet voidaan määrätä eristykseen tuontiehtojen täydentämisen ajaksi, palautettavaksi lähtömaahan tai lopetettavaksi. Lähes kaikki tarkastukset johtavat hallintopäätökseen. EU:n sisäiset eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvät hallintopäätökset tekee aluehallintovirasto tai Tulli ja kolmansista maista laittomasti maahan tulleiden eläinten osalta päätökset tekee Ruokavirasto tai Tulli. Päätökset toimitetaan tiedoksi ympäristöpalveluihin. Mikäli eläimelle on päätöksessä edellytetty toimenpiteitä, kuten raivotautirokotus tai ekinokokkoosihäätö, todennetaan päätöksen noudattaminen tarkastuksella ympäristöpalveluissa. Tapauksiin voi liittyä yhteistyötä terveydenhuollon viranomaisten kanssa, jos on epäilty eläimen kantavan ihmiseen tarttuvaa tautia eli zoonosia.

Taulukko 33. Eläintautien vastustamiseen liittyvien ilmoitusten ja tarkastusten määrät vuosina 2020–2023

Vuosi	Ilmoitusten määrä	Tehtyjen tarkastusten määrä
2020	32	25
2021	25	25
2022	51	24
2023	27	12

5.8 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Helsingissä eläinten hyvinvointia valvovat eläinten hyvinvointilain (693/2023) nojalla valvontaeläinlääkärit sekä poliisi. Valvonnan tarkoituksena on neuvonnan, opastamisen ja tarkastusten avulla parantaa helsinkiläisten eläinten hyvinvointia ja edistää niiden hyvää kohtelua.

Eläinten hyvinvoinnin valvonta koostuu epäilyyn perustuvista tarkastuksista sekä ammattimaisen eläintenpidon kohteiden suunnitelmallisista säännöllisistä tarkastuksista. Lisäksi kunnaneläinlääkäri valvoo eläinten kuljetusta kunnan alueella eläinten kuljetuksesta annetun lain ja asetuksen perusteella ja tekee tarkastuksen, jos on aihetta epäillä eläinten hyvinvointisäädösten rikkomuksia. Tarvittaessa myös ammattimaisen eläintenpidon kohteisiin tehdään tarkastuksia epäillyn eläinsuojeluongelman perusteella.

Mikäli täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä havaitaan EU-tukia saavien eläintilojen perustarkastuksissa, ilmoitetaan siitä viipymättä aluehallintovirastoon. Helsingissä tämä tarkoittaa käytännössä yhtä maidontuotantotilaa.

5.8.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Suurin osa eläinten hyvinvoinnin valvonnan tarkastuksista tehdään ilmoitusten perusteella yksityisten ihmisten koteihin. Ilmoituksia eläinten huonosta hoidosta tai kohtelusta vastaanotetaan yksityisiltä ihmisiltä, taloyhtiöiden isännöitsijöiltä, poliisilta, sosiaaliviranomaisilta ja eläinsuojeluyhdistysten vapaaehtoisvalvojilta.

Ihmisiin tai muihin eläimiin aggressiivisesti suhtautuviin koiriin liittyvät yhteydenotot ovat lisääntyneet viime vuosina. Yhdessä sovitun käytännön mukaisesti ilmoitukset aggressiivisesti käyttäytyvistä koirista ohjataan suoraan Helsingin poliisille. Poliisi pyytää eläinlääkäreitä kuitenkin usein suorittamaan eläinsuojelutarkastuksen koiran pitopaikassa.

Eläinten hyvinvointilain mukaan viranomaisella on velvollisuus tarkastaa asia, jos eläinsuojelullista epäkohtaa epäillään, mutta lievemmissä tapauksissa mahdollisia epäkohtia on pyritty korjaamaan puhelinneuvonnan avulla. Eläinsuojelutapausten vireille oton kriteereitä on kehitetty ja käytössä on kiireellisyysluokitus, jonka mukaan tarkastukset tehdään kiireellisimmissä tapauksissa viimeistään seuraavana arkipäivänä ja muissa tapauksissa kahden tai neljän viikon sisällä ilmoituksen vastaanottamisesta.

Suurin osa saapuneista valituksista pystytään hoitamaan tarkastuksin. Työsuojelullisista syistä yksityisasuntoihin ei tehdä eläinsuojelutarkastuksia yksin. Hankalien kohteiden tarkastukset hoidetaan tarvittaessa kahden eläinlääkärin yhteistarkastuksena tai poliisin kanssa, ja muilla tarkastuksilla on eläinlääkärin mukana tutkimusavustaja.

Ilmoitusten perusteella tehdään noin 390 yksityisen eläintenpidon tarkastusta vuodessa (Taulukko 34). Yhden valvontaeläinlääkärin lisäresurssin myötä tarkastusmääriä pystytään jonkin verran nostamaan.

Taulukko 34. Epäilyyn perustuvien ja suunnitelman mukaisten eläinsuojelutarkastusten määrät vuosina 2020–2023

Vuosi	Epäilyyn perustuvien tarkastusten määrä	Suunnitelman mukaisten tarkastusten määrä
2020	312	6
2021	340	17
2022	333	16
2023	394	12

5.8.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Suunnitelmallisen eläinten hyvinvoinnin valvonnan kohteita Helsingissä ovat sirkukset, pysyvät ja kiertävät eläinnäyttelyt sekä ammattimaiset tai muuten laajamittaisen toiminnan harjoittajat. Luvan- tai ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi on eläinten hyvinvointilaissa määritelty seura- ja harraste-eläinten säännöllinen kaupanpitäminen, suuren koira- tai kissakennelin pitäminen, koirien tai kissojen hoitolatoiminta, ravi- ja ratsuhevosten hoitaminen, kouluttaminen ja käsittely (vähintään kuusi täysikasvuista eläintä) sekä muu vastaava toiminta (Taulukko 35). Uusia suunnitelmallisesti valvottuja kohteita ovat eläinten ammattimaista välitystä harjoittavat toimijat, esimerkiksi koiria ulkomailta Suomeen välittävät yhdistykset. Näitä toimijoita on rekisteröitynyt Helsingin alueelle arviolta kymmenkunta. Talleilla hevoseläinten mukana kulkevien asiakirjojen valvontaa pyritään tehostamaan.

Taulukko 35. Ammattimaisen tai muuten laajamittaisen eläintenpidon valvontakohteet Helsingissä vuonna 2024. Tarkastuskohteiden tarkastustiheys määritetään riskiluokituksen perusteella.

Kohde	Kohteiden lukumäärä	Arvioitu tarkastusten lukumäärä (kpl/v)
Eläinkaupat	7	2
Eläinlaitokset	14	3
Hevostallit	17	4
Kennelit ja kasvattajat	14	3
Eläinten tuojat	n. 10	2
Yhteensä	62	14

Lisäksi eläinten hyvinvointia valvotaan erilaisissa eläintapahtumissa kuten Cavalluna, Eläinystävänä-tapahtuma sekä sirkuksissa, eläinkilpailuissa ja -näyttelyissä. Näitä tapahtumia on Helsingissä vuosittain 10–20. Vuosien 2020–2023 aikana suunnitelmallisia eläintenpidon tarkastuksia on tehty noin 6–20 kpl vuodessa (Taulukko 2). Vuosien 2020–2025 aikana suunnitelmallisia tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti ja tarkastuskohteiden tarkastustiheys määritetään riskiluokituksen perusteella. Tallit ja eläinkaupat tarkastetaan 1–5 vuoden välein kohteen toiminnasta riippuen. Lisäksi tarkastuksia pyritään tehostamaan ja kohdentamaan aiempaa projektiluontoisemmin.

Läinineläinlääkäri vastaa eläinsuojelulain mukaisesta valvonnasta eläintarhoissa (Korkeasaaren eläintarha, Tropicario, Sealife).

5.8.3 Eläinten hyvinvointilain mukaiset määräykset ja kiiretoimenpiteet

Vuonna 2024 astui voimaan uusi laki eläinten hyvinvoinnista. Eläinten hyvinvointilain perusteella tehdyssä tarkastuksessa annetaan tarvittaessa neuvoja, kehoituksia, kieltoja tai määräyksiä, tai ryhdytään kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Neuvontaa käytetään eläinten pidossa havaittujen vähäisten epäkohtien poistamiseen silloin kun eläinsuojelusäädöksiä ei ole vielä rikottu. Tällöin eläimen omistajaa opastetaan eläinten elinympäristön, olosuhteiden tai hoidon kohentamiseen.

Jos eläinten omistaja rikkoo eläinten hyvinvointisäädöksiä, eläinten tilat, hoito ja olosuhteet pyritään saattamaan eläinten hyvinvointisäädösten määrittämälle vähimmäistasolle kieltojen ja määräysten avulla. Määräystä annettaessa asetetaan määräaika, jonka päättymisen jälkeen havaittu epäkohta on korjattava. Määräajan kuluttua tehdään uusintatarkastus määräyksen noudattamisen varmistamiseksi. Jos eläinten hyvinvointisäädösten rikkomukset ovat niin vakavia, että ne välittömästi uhkaavat eläimen hyvinvointia, voidaan ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin, joita ovat muun muassa hoidon hankkiminen eläimelle muualta, eläimen uudelleensijoitus tai eläimen lopetus.

Toimenpiteet eläinsuojelutarkastuksilla ovat pysyneet keskimäärin aiempien vuosien tasolla, eikä suuria muutoksia tehtyjen toimenpiteiden suhteellisissa osuuksissa ole tapahtunut. Tarkastuksia, joilla ei todeta huomautettavaa, on alle kolmasosa kaikista tarkastuksista, kun taas eläinten hyvinvointilain 93–99 §:n mukaisiin toimenpiteisiin joudutaan ryhtymään noin puolessa tapauksista. Kieltoja ja määräyksiä tai kiiretoimenpiteitä vaativat tapaukset ovat aikaisempaa moniongelmaisempia ja työläämpiä selvittää. Useista tapauksista tehdään lisäksi esitutkintapyyntö poliisille.

5.9 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

5.9.1 Peruseläinlääkäripalvelu ja kiireellinen eläinlääkäriapu sekä puhelinneuvonta

Helsingillä on sopimus Helsingin yliopistollisen eläinsairaalan kanssa eläinlääkintähuoltolain mukaisen peruseläinlääkäripalveluiden järjestämisestä sekä hyöty- että lemmikkieläimille. Yliopistollisessa eläinsairaalassa on pieneläinsairaala, hevossairaala ja Saaren yksikössä tuotantoeläinsairaala. Käytännössä eläinsairaalan vastuulla on erityisesti päivystysaikaisten palveluiden järjestäminen kaikille kotieläimille.

Yliopistollinen eläinsairaala neuvoo lemmikinomistajia puhelimitse eläinten terveyteen ja sairauksiin liittyvissä asioissa virka-aikana sekä päivystysaikana. Eläintenpitoon, eläinten hyvinvointiin sekä tarttuviin eläintauteihin liittyvää puhelinneuvontaa tarjoavat virka-aikana valvontaeläinlääkärit.

5.10 Laatu

5.10.1 Valitusten käsittely

Yliopistollisen eläinsairaalan kanssa tehtyyn sopimukseen eläinlääkintähuoltopalveluista sisältyy velvoite, jonka mukaan eläinsairaalan on vähintään kolmen vuoden välein tehtävä asiakaspalvelukysely. Myös sopimuksessa löytöeläintoiminnan järjestämisestä on kohta asiakaspalautteen käsittelystä. Helsingin kaupungilla ei ole erillisiä vastuu- ym. vakuutuksia koska eläinlääkintäpalvelut ostetaan Yliopistolliselta eläinsairaualalta. Myös löytöeläintoimintaa koskevassa sopimuksessa on asiakaspalautteiden käsittely huomioitu ja ne käydään läpi vuosittaisissa palaverissa.

Ympäristöpalvelun toimintaa koskeviin palautteisiin ja kysymyksiin vastataan joko suoraan asiakkaalle tai kaupungin yhteisessä palautejärjestelmässä. Asiakaspalautteessa esille tulleiden kehittämistarpeiden sekä mahdollisten valitusten perusteella ryhdytään tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin toiminnan kehittämiseksi.

5.11 Seuranta ja raportointi

5.11.1 Seuranta

Eläinten hyvinvointilain nojalla annettuja kieltoja ja määräyksiä valvotaan pääasiassa uusintatarkastuksin. Osassa tapauksia seuranta voidaan toteuttaa esimerkiksi asiakkaan toimittaman eläinlääkäritositteen muodossa eikä uusintatarkastusta näin ollen tarvita. Uusintatarkastustarve on seurattavissa Tarkastaja-järjestelmässä, jonne kaikki suoritteet kirjataan. Jatkossa uusintatarkastusten tarvetta on tarkoitus seurata uudessa eläinsuojelun tietojärjestelmässä.

5.11.2 Raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioimisen lisäksi ympäristö- ja lupajaostolle valmistellaan vuosittain yhteenvedot eläinlääkintähuoltolain mukaisista palveluista sekä löytöeläinten hoidosta. Yliopistollinen eläinsairaala toimittaa eläinlääkintähuoltolain mukaisia palveluita koskevaa raporttia varten vuosittain yksityiskohtaiset tiedot hoitamistaan potilaista kunnittain.

5.12 Resurssitarpeen kartoitus

5.12.1 Eläinmäärät Helsingissä

Alla olevissa taulukoissa 36 ja 37 on esitetty tuotantoeläintilojen sekä lemmikkien määrä Helsingissä.

Taulukko 36. Tuotantoeläintilojen lukumäärä Helsingin alueella

Tuotantoeläintilat	Lukumäärä
Nautatilat	3
Sikatilat	2
Lammas- ja vuohitilat	2
Hevostilat	17
Siipikarjatilat	3
Vesiviljelylaitokset	0
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan tilat	0
Mehiläistarhat	101
Muut tuotantoeläinyksiköt	0

Taulukko 37. Lemmikkien määrä Helsingin alueella

Lemmikit	Lukumäärä
Arvio lemmikkien lukumäärästä	100000

5.12.2 Eläinlääkäripalvelut

Taulukko 38. Terveystuotosopimukset

Toiminta	Terveystuotosopimukset	Lukumäärä	Prosentti- osuus kai- kista tiloista (%)	Terveystuoston re- surssitarve (htv)
Nauta	Tilat, joilla terveystuotosopimus	2	66	0
Nauta	Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0	0	0
Sika	Tilat, joilla terveystuotosopimus	0	0	0
Sika	Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0	0	0
Siipikarja	Tilat, joilla terveystuotosopimus	0	0	0
Siipikarja	Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0	0	0
Muut terveystuotosopimukset	Tilat, joilla terveystuotosopimus	0	0	0
Muut terveystuotosopimukset	Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0	0	0

Taulukko 39. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio

Toiminta	Toiminta-aika	Lukumäärä	Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (HTV)
Sairaskäynti tiloilla	virka-aika	0	0
Sairaskäynti tiloilla	päivystysaika	0	0
Sairaskäynnin pieneläinvastaan- otolla	virka-aika	0	0
Sairaskäynnin pieneläinvastaan- otolla	päivystysaika	0	0

5.12.3 Eläinten terveyden valvonta

Taulukko 40. Eläinten terveyden valvonta

Terveysvalvonta	Toiminta	Lukumäärä	Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)
Pakollinen terveysvalvonta	Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	0	0
Pakollinen terveysvalvonta	Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvontaohjelma	0	0
Pakollinen terveysvalvonta	Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille, salmonellavalvonta	0	0
Pakollinen terveysvalvonta	Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0	0
Vapaaehtoinen terveysvalvonta	Maedi-Visna/CAE	1	0
Vapaaehtoinen terveysvalvonta	Tarhattujen hirvieläinten terveysvalvontaohjelma	0	0
Vapaaehtoinen terveysvalvonta	Lohikalojen bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	0	0
Muu eläinten terveyden valvonta	vientitarkastukset, eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvät tarkastukset	280	1

5.12.4 Sivutuotevalvonta

Taulukko 41. Sivutuotevalvonta

Toiminta	Lukumäärä	Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)
Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta	5	0,1
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta	0	0
Haaskatoiminnan valvonta	0	0
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	0	0
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	0	0

5.12.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Alla olevissa taulukoissa 42 ja 43 on esitetty ilmoituksenvaraiset kohteet sekä epäilyyn perustuvien tarkastusten määrä. Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve Helsingissä on 4,3 henkilötyövuotta.

Taulukko 42. Ilmoituksen varaiset kohteet

Kohteet	Lukumäärä
Kennelit ja kasvattajat	14
Hevostallit	17
Riistanhoidolliset tarhat	0
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0
Eläinkaupat	7
Eläinhoitolat	14

Taulukko 43. Epäilyyn perustuvat tarkastukset

Kohde	Lukumäärä
Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	400

5.12.6 Eläinlääkintähuollon henkilöstöresurssit

Taulukossa 44 on esitetty eläinlääkintähuollon henkilöstöresurssit Helsingissä. Eläinlääkintähuolto-
palvelut ostetaan kokonaisuudessaan Yliopistolliselta eläinsairaualalta

Taulukko 44. Eläinlääkintähuollon henkilöstöresurssit

Tekijä	Toiminta	Henkilötyövuosi
Eläinlääkäri	Eläinlääkäripalvelut	0
Eläinlääkäri	Eläinten terveyden valvonta	1
Eläinlääkäri	Sivutuotevalvonta	0,1
Eläinlääkäri	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	4,3
Eläinlääkäri	Elintarvikevalvonta	2,7
Eläinlääkäri	Muut tehtävät (esihenkilötehtävät)	0,4
Eläinlääkäri	Yhteensä	8,5
Muut kuin eläinlääkärit	Eläintenhoitaja/avustaja	0
Muut kuin eläinlääkärit	Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0
Muut kuin eläinlääkärit	Muut tehtävät	0,2
Muut kuin eläinlääkärit	Yhteensä	0,2

Helsinki